Modern Klasikler Dizisi - 11

MIGUEL DE UNAMUNO

ÜÇ ÖRNEK ÖYKÜ VE BİR ÖNSÖZ

İspanyolca aslından çeviren:
Yıldız Ersoy Canpolat

Türkiye İş Bankası
Kültür Yayınları
5. basım

MIGUEL DE UNAMUNO
ÜÇ ÖRNEK ÖYKÜ VE BİR ÖNSÖZ

ÖZGÜN ADI
TRES NOVELAS EJEMPLARES Y UN PRÓLOGO

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2010
Sertifika No: 40077

EDİTÖR
RÜKEN KIZILER

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASIM KASIM 2010, İSTANBUL
5. BASIM EYLÜL 2019, İSTANBUL

ISBN 978-605-360-060-2

BASKI: UMUT KAĞITÇILIK SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.
Keresteciler Sitesi Fatih Caddesi Yüksek Sokak No: 11/1 Merter Güngören/İstanbul
Tel. (0212) 637 04 11 Sertifika No: 22826

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91 Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

ÇEVİREN: YILDIZ ERSOY CANPOLAT

İstanbul Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. İspanyol ve Latin Amerika edebiyatıyla ilgili araştırmalarını Madrid Complutense Üniversitesi'nde ve Meksika'da El Colegio de Mexico'da sürdürdü. Hacettepe ve Ankara Üniversitesi'nde uzun yıllar öğretim üyesi olarak çalıştı. Pek çok makalesinin yanı sıra *Çağdaş İspanyol Romanı* ve *İçsavaş Sonrası İspanyol Romanı* adlı inceleme kitapları ile *Latin Amerika Edebiyatı Öykü Seçkisi* yayımlandı. Başta Cervantes, Borges, Unamuno, Paz, Fuentes olmak üzere İspanyol dilinin büyük yazarlarının eserlerini Türkçeye kazandırdı.

Modern
Klasikler
Dizisi - 11

Miguel de Unamuno

Üç Örnek Öykü ve Bir Önsöz

İspanyolca aslından
çeviren: Yıldız Ersoy Canpolat

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

İçindekiler

Önsöz 1

İki Anne 13

Lumbría Markisi 53

Tam Bir Erkek 69

Önsöz

1

Üç Örnek Öykü ve Bir Önsöz! Bu kitabın kapağına *Dört Örnek Öykü* de yazabilirdim. Dört! Niçin? Çünkü bu *Önsöz* de bir öyküdür. Bir öykü, bunda anlaşalım ve bir *nivola* değil, bir öykü.

Bu *nivola* sözcüğünü ilk kez uzun bir öyküm için –Ne öykü ama!–, *Sis* için kullanmıştım, orada açıkladım, eleştirmenlerim için bulduğum bir çıkış yolu oldu benim... –eleştirmenlerim mi? Hadi öyle diyelim, eleştirmenlerim... Ve onlar bundan yararlanmayı bildiler, çünkü bu onların zihinsel tembelliklerinin yardımına koşuyordu. Zihinsel tembellik eskilere uymayanı değerlendirmeyi bilmemektir, kendilerini eleştirmenliğe verenlerin en tipik özelliğidir.

Burada, bu *Önsöz*'de de –öykü ya da *nivola*– *nivolacılık* konusuna bir kez daha dönmek zorundayız. Böylece piskoposluk biçemindeki birinci çoğul kişiye dönmemiz gerekiyor, çünkü ey okur, senin ve benim, yani bizim bu terimler üzerine yeniden dönmemiz gerekecek. Öyleyse şimdi *örnekler* sorununa dönelim.

Örnekler mi? Niçin?

Miguel de Cervantes *Don Quijote*'den sonra yayımladığı öykülere örnekler adını vermişti, çünkü bu öykülerin önsözünde bize söylediğine göre: "Yararlı bir örnek çıkarılamayan tek bir öykü yoktur." Ve sonra ekliyor: "Amacım hemşerilerimizin onuruna, herkesin istekalara zarar vermeden, yani ruha da bedene de zarar vermeden eğlenebilmesi için bir bilardo masası yerleştirmekti, çünkü dürüst ve hoş jimnastik alıştırmaları zarar vermekten çok yarar sağlar." Ve daha sonra: "Evet, her zaman mabetlere gidilmez, vaaz meclisleri her zaman dolu değildir, ne denli önemli olsa da her zaman iş yapılmaz; acılı ruhun dinlenebildiği dinlence saatleri vardır; bunun için ağaçlıklı yollar yapılır, kaynaklar aranır, yamaçlar düzleştirilir ve bahçeler özenle ağaçlandırılır." Yine ekliyor: "Sana bir şey söylemek yürekliliğini göstereceğim: Eğer bir biçimde bu öykülerden çıkarılacak ders, bunları okuyana kötü bir istek ya da düşünce aşılayacak olsaydı, onları halkın önüne çıkarmaktansa, önce onları yazdığım elimi keserdim; elli beş yaşında olduğuma göre artık öbür dünya ile alay edecek yaşta değilim, dokuz yıldan fazla bir zamandır yaşamımı elimle kazanıyorum."

Bundan şu çıkarılır: Birincisi Cervantes, öykülerinde etikten çok, bugün estetik diyebileceğimiz örnek olmayı aradı, bu öykülerle acılı ruha dinlence saatleri sağlamaya çalıştı, ikincisi ise bu öykülere örnek öyküler adını verişi onları yazdıktan sonra gerçekleşti. Tıpkı bende olduğu gibi.

Nasıl ki dilbilgisi kural koymaya çalıştığı dilden sonra geliyorsa, etik kuram da açıklamaya çalıştığı erdem ya da erdemsizlik eylemlerinden sonra geliyorsa, bu *Önsöz* de başına geçtiği ve önsözü olduğu öykülerden sonra yazılmıştır. Ve bu *Önsöz* bir bakıma başka bir öyküdür;

öykülerimin öyküsüdür. Aynı zamanda da *öykücülüğümle* ilgili açıklamadır. Ya da isterseniz *nivolacılık* deyin.

Bu öykülere örnek öyküler diyorum, çünkü –dediğim gibi– örnek olarak veriyorum, yaşamdan örnek, gerçeklikten örnek.

Gerçeklikten! Evet, gerçeklikten!

Acı çekenler, yani savaşanlar –ya da isterseniz kişiler diyelim– gerçektirler, çok gerçektirler ve okurların kendilerine verdikleriyle değil, doğrudan doğruya kendilerinin namusluca var olmak ya da namusluca var olmamak konusundaki tüm içtenlikleriyle gerçektirler.

2

Yazın sanatında gerçekçilik denilen şeyden daha anlaşılmazı yoktur. Çünkü bu gerçekçiliğin gerçekliği hangisidir?

Doğru olan şu ki gerçekçilik denilen, tümüyle dışta olan, görünürde olan, kabuksal ve öyküsel olan şey, yazınsal sanatla ilgilidir, şiirsel ya da yaratıcı sanatla ilgili değil. Bir şiirde –ve en iyi öyküler şiirlerdir–, bir yaratıda gerçeklik eleştirmenlerin gerçekçilik dedikleriyle ilgili değildir. Bir yaratıda gerçeklik, içten, yaratıcı, istençli bir gerçekliktir. Bir ozan yaratıklarını –canlı yaratıklarını– gerçekçilik denilen yollarla yaratmaz. Gerçekçilerin kişileri genellikle iple oynatılan ve göğüslerinde Maese Pedro'nun sokaklardan, alanlardan, kahvelerden toplayıp defterine not ettiği tümceleri yineleyen bir gramofonla dolaşan giyinik mankenlerdir.

Bir insanın içten gerçekliği, gerçek gerçekliği, sonsuz gerçekliği, şiirsel ya da yaratıcı gerçekliği hangisidir? Bir insan ister etten kemikten olsun, isterse kurgu dediğimiz

türden olsun aynıdır. Çünkü Don Quijote Cervantes kadar gerçektir; Hamlet ya da Macbeth Shakespeare kadar gerçektir, benim Augusto Pérez'im de bana o sözleri söylemekte haklıydı belki, –romanım (ama ne roman ya! *Sis*'e bakın, s. 199-200)– benim öyküm dahil, sizin öykünüzün ve başkalarının öykülerinin dünyaya gelmeleri için bir bahaneden başka bir şey değildim.

Bir insanın en içten, en yaratıcı, en gerçek parçası nedir?

Burada Oliver Wendell Holmes'un *The Autocrat of the Breakfeast Table, III*'de ortaya koyduğu üç Juan ve üç Tomás ile ilgili o kurama, bir kez daha başvurmam gerekiyor. İki Juan ve iki Tomás konuştukları zaman bize altı kişinin konuştuğunu söylüyor, şöyle ki:

Üç Juan:
1. Gerçek Juan: Yalnızca Yaradanı için tanınan.
2. Juan'ın ideal Juan'ı: Hiçbir zaman gerçek olmayan ve genellikle ondan çok farklı olan.
3. Tomas'ın ideal Juan'ı: Hiçbir zaman ne gerçek Juan'ın ne de Juan'ın ideal Juan'ı olmayan, genellikle her ikisinden de çok farklı olan.

Üç Tomás:
1. Gerçek Tomás
2. Tomas'ın gerçek Tomás'ı
3. Juan'ın ideal Tomás'ı.

Yani olmayan, olduğunu sandığı ve başkasının sandığı. Ve Oliver Wendell Holmes, onların her birisinin değeri üzerine fikir yürütüyor.

Ama bir aydın Yankee olan Oliver Holmes'tan başka bir yol seçmek zorundayım. Diyorum ki, bizde her birimizin Tanrı için olandan başka –hepimizin Tanrı için olduğumuzu kabul ederek– başkaları için olandan ve olduğu sanılandan başka, o olmak isteyen vardır. Bu sonuncusu herkesin olmak istediği "onun derinliklerindedir, gerçekte, gerçek olan yaratıcının içindedir. Göğsündedir. Olduğumuz o sayesinde değil de, olmak istediğimiz o sayesinde kurtulacağız ya da yitip gideceğiz. Tanrı bir kişiyi sonsuza dek olmak istediği kimse olmak zorunda bırakarak ödüllendirecek ya da cezalandıracaktır.

O halde tıpkı etten kemikten oluşmuş gerçek insanlardaki gibi, anlatı veya öyküsel ya da *möyküsel* kurgudan oluşmuş insanlarda da var olmak isteyenler ve var olmak istemeyenler vardır. Ve var olmamayı isteyen *mistençli* kahramanlar vardır.

Ama daha ileri gitmeden, var olmayı istememekle var olmamayı istemenin aynı şey olmadığını açıklamak istiyorum.

Gerçekten de ikisi olumlu olan dört durum vardır: a) var olmayı istemek; b) var olmamayı istemek... İki de olumsuz: c) var olmayı istememek; d) var olmamayı istememek. Tıpkı Tanrının olduğuna inanmak, Tanrının olmadığına inanmak, Tanrının olduğuna inanmamak ve Tanrının olmadığına inanmamak gibi. Olmak istemeyenden şiirsel bir yaratı ya da roman güçlükle çıkar; ama var olmamak isteyen birisinden, evet. Ve var olmamak isteyen kuşkusuz yoktur, bir intihar söz konusu.

Var olmamak isteyen, bunu var olarak ister.

N'oldu? Karışık mı geldi size? Bu size karışık geliyorsa ve yalnızca bunu anlamak açısından değil, ama bunu duyumsamak, hem de tutkuyla ve trajik olarak

duyumsamak açısından yetenekli değilseniz, hiçbir zaman ne gerçek yaratıklar yaratmayı başaracaksınız, ne de herhangi bir romandan ya da kendi yaşamınızdan keyif alabileceksiniz. Bilindiği gibi, bir sanat yapıtından keyif alan onu kendinde yarattığı içindir, onu yeniden yarattığı ve onunla yeniden yaratıldığı içindir. Bunun için Cervantes *Örnek Öyküler*'in önsözünde "dinlence saatlerinden" söz ediyor. Ben de –kendimde kendimi yeniden yaratarak–, onun Licenciado Vidriera'sı ile kendimi yarattım. Ve Licenciado Vidriera bizzat bendim.

3

Anlaştık, şu halde –diyorum– bunda anlaştığımızı sanıyorum... en gerçek insan *realist,* en *res*, en nesne olandır, yani en sorumlu adamın –çalıştığı kadar vardır– var olmak isteyenin ya da var olmamak isteyenin yaratıcı olduğunu gösterdik. Kant gibi, kendiliğinden diyebileceğimiz bu insan, bu istençli ve ideal insan –düşünce, istenç ya da güçten oluşmuş insan– fenomenal, dış görünüşlü ve rasyonel bir dünyada, gerçekçi denilenlerin dünyasında yaşamak zorundadır. Ve yaşamın düş olduğunu düşlemelidir. Bu insanların birbirleriyle çarpışmasından trajedi, komedi, roman ve *nivola* ortaya çıkmaktadır. Ama gerçeklik içten olandır. Ne perde süsleri, ne dekorlar, ne giysiler, ne doğa görüntüleri, ne mobilyalar, ne öykülemeler, ne şu ne bu... gerçekliği oluşturur.

Yaşamın iki düşçüsü olan Segismundo ile Don Quijote'yi karşılaştırınız. Don Quijote'nin yaşamında yel değirmenleri değil, devler gerçeklik oldu. Değirmenler fenomenik, görüntüseldiler, devlerse kendilikli ve maddesel. Düş, yaşam, gerçeklik ve yaratı olandır. Saint

Paul'e göre inanç da değil, umut eden nesnelerin özüdür ve umut edilen düştür. İman gerçekliğin kaynağıdır, çünkü yaşamdır. İnanmak yaratmaktır.

Ya da Odysseia, bir roman, bir gerçek roman, çok gerçek olan bu destan bir gerçekçinin sanatından çıkaracağı düşün olağanüstülüklerini anlatırken daha az mı gerçektir?

4

Evet, *nivola* konusuna takılmış olan eleştirmenlerin nakaratını biliyorum; tezli romanlar, felsefi romanlar, simgeler, kişileşmiş kavramlar, diyalog biçiminde denemeler... ve buna benzer şeyler.

Pekâlâ, bir insan, var olmak isteyen ya da var olmamak isteyen gerçek bir insan bir simgedir, bir simge de bir insan olabilir. Ve hatta bir kavram. Bir kavram, kişi olabilir. Ben hiperbolün bir kolunun asimptotuna dokunmak isteyeceğini –hem de öyle ister ki!– ama başaramayacağını sanıyorum ve hiperbolün asimptotu ile umutsuzca birleşme isteğini duyumsayan geometri bize bu hiperbolü bir kişi, trajik bir kişi gibi yaratacaktır. Ve elipsin iki merkezi olmasını istediğini sanıyorum. Ve trajediye ya da Newton'un binom öyküsüne inanıyorum. Bilmediğim şey, Newton'un bunu duyumsayıp duyumsamadığıdır.

Eleştirmenler ne olursa olsun yalın kavramlar ya da düzmece varlıklar diyorlar!

Emin ol ey okur, eğer Gustave Flaubert, söylediği gibi yazarken, yani romanında, gerçekçi romana örnek gösterilen romanında Emma Bovary'yi yaratırken, zehirlenme belirtileri duyumsadıysa ve Augusto Pérez'im önümde –daha doğrusu içimde– "yaşamak istiyorum

Don Miguel, yaşamak istiyorum, yaşamak istiyorum..." diye inlerken ben de öldüğümü duyumsuyordum (Niebla) – *Sis*, s.204.

"Augusto Pérez sensin ha!" denecek bana. Ama hayır! Gerçek olan şu ki, bütün roman kişilerimi, yarattığım bütün kahramanları –koca bir ahali– ruhumdan, içten gerçekliğimden çıkarmış olmamdır, bizzat ben olmaları başka bir şeydir. Çünkü bizzat ben kimim? Miguel de Unamuno imzasını atan kimdir? Sahi... kişilerimden birisi, yaratıklarımdan birisi, acı çeken kahramanlarımdan birisiyim. Ve bu, sonuncu ve en içten olan ben, çok üstün olan, olağanüstü ben –ya da kendiliğinden var olan– kimdir? Tanrı bilir... Belki de bizzat Tanrı...

Ve şimdi, ne var olmak isteyen ne de var olmamak isteyen bu alacakaranlık kişilerinin –öğle vakti, gece yarısı kişileri değil– kendilerinin alınıp götürülmelerine izin verdiklerini söylüyorum size ve de çağdaş İspanyol romanlarımızı dolduran bütün bu kişilerden çoğunun kendilerini farklı yapan saçları ve belirtileriyle, sözcükleriyle, tikleri ve hareketleriyle kişiler olmadıklarını, içten gerçeklikleri olmadığını söylüyorum size. İçlerini boşaltıkları, ruhlarını çırılçıplak soydukları bir an yoktur.

Bir gerçek adam, bir anda, bir tümceyle bir çığlıkla keşfedilir. Shakespeare'de olduğu gibi. Onu keşfedip yarattıktan sonra, büyük bir olasılıkla onun kendisini tanıdığından daha iyi tanıyacaksınız onu.

Ey okur, eğer sanat için kişiler, trajik, komik kahramanlar ya da roman özelliğinde kişiler yaratmak istiyorsan ayrıntılara girme, seninle birlikte yaşayanların dış görünüşlerini gözlemlemeye çalışma, yapabilirsen onları işle, coşkulandır, özellikle onları sev ve bekle ki bir gün –belki hiçbir zaman olmayacak– var olmak

isteyenler ruhlarının ruhunu bir çığlıkta, bir eylemde, bir tümcede aydınlığa çıkarırlar ve çırılçıplak soyarlar, işte o zaman o anı yakala, içine sok ve bırak, gerçeklik bir tohum gibi kişiliğinde, gerçekten gerçeklik olanda filizlensin. Belki de sen dostun Juan'dan ya da Juan olmak isteyen dostun Tomás'tan ya da Tomás olmak isteyenden ya da var olmamak isteyen onların her birisinden sen daha iyi bileceksin

Balzac ne vur patlasın çal oynasın yaşam süren bir insandı ne de başkalarında gördüklerini ya da onlardan duyduklarını not ederek zaman öldürüyordu. Dünyayı kendi içinde taşıyordu.

5

Ve her insan, içinde temel yedi erdemi ve karşıtı yedi erdemsizliği taşır: Kendini beğenmiştir ve alçakgönüllüdür, obur ve kanaatkârdır, kösnül ve edeplidir, kıskanç ve iyilikseverdir, cimri ve eli açıktır, tembel ve çalışkandır, öfkeli ve acı çekendir. Ve kendisinden diktatör de köle de, katil de aziz de, Kabil de Habil de yaratır.

Don Quijote ile Sancho'nun birbirlerine karşıt olmadıkları için aynı kaynaktan çıktıklarını söylemiyorum, *Don Quijote'nin Yaşamı ve Sancho* (Vida de Don Quijote y Sancho) adlı yapıtımda denediğimi sandığım gibi, Don Quijote Sanchopanza'cıydı, Sancho ise Donquijote'ci. Bu arada yapıtımdaki Don Quijote ile Sancho'nun, Cervantes'in Don Quijote'si ve Sancho'su olmadıklarını söyleyenler çıkacaktır. Çok doğru. Çünkü Don Quijote de Sancho da ne Cervantes'inkilerdir, ne de benimkilerdir, onlar kendilerini yaratanlara, yeniden yaratanlara aittirler –ya da daha doğrusu

bizzat kendilerinindirler ve bizler onları yarattığımız ve yeniden yarattığımız zaman onlara aitiz.

Benim Don Quijote'min Cervantes'inkinden başka biri olup olmadığını bilmiyorum ya da aynısıysa bile, ilk olarak bize açtığı, Cervantes'in keşfedemediği ruhundaki derinlikleri keşfettim. Çünkü başka şeyler arasında, Cervantes'in şövalyenin yaşam düşünde Aldonza Lorenzo'nun duyumsadığı bu utangaç ve sessiz aşkın ne anlama geldiği konusundaki her şeyi değerlendirmediğinden eminim. Cervantes, Sancho Panza'nın Donquijoteciliğine ağırlık vermedi.

Kısacası: Her insan, içinde temel yedi erdemi ve karşıtı yedi erdemsizliği taşır ve onlardan her türde roman kahramanı yaratabilir.

Trajediden korkan zavallı kişiler, bir şeyin ayrımında olmamak ya da zaman öldürmek için –sonsuzluğu öldürmek zorundalar– okuyan bu insan gölgeleri, ya bir trajedide, ya bir komedide, ya bir romanda ya da isterseniz bir *nivolada* diyelim, bir erkekle, yalnızca tam bir erkekle, bir kadınla, yalnızca tam bir kadınla karşılaştıklarında kendi kendilerine sorarlar: "Ama bu yazar da nereden çıkarmış bunu!" Buna yalnızca tek bir yanıt uyar, o da "Senden değil mi?"dir. Bu yanıtı ondan, sıradan bir adamdan, karanlık bir adamdan çıkarmadığına göre, onu ona tanıtmak yararsızdır, çünkü onu insan olarak tanımıyor. Ve ona simge ya da alegori diyebiliyor.

Bu sıradan ve görünüşte kişi, trajediden kaçan bu kişi, Pindora'nın nitelediği adam gibi, bir gölgenin düşü bile değildir. Olsa olsa bir düşün gölgesi olur diyor Tasso. Çünkü bir gölgenin düşü olan ve bu olmanın bilincinde olan, onunla birlikte acı çeken ve o olmak isteyen ya da o olmamak isteyen kişi, trajik bir kişi olacaktır ve

bizzat kendisinde trajik –ya da komik– kişiler yaratabilecek yeteneği, romancı olabilme yeteneği olacaktır, bu budur: Ozandır ve bir romandan, yani bir şiirden keyif alabilecek yeteneği vardır.

6

Anlaşıldı mı?

Yaratılarımıza açıklık getirmek için savaşmak bir başka trajedidir.

Bu *Önsöz* de bir öyküdür. Ey okur, *Savaşta Barış* ile *Aşk ve Pedagoji*'den (*Paz en la guerra y Amor y Pedagogía*) başlayarak bütün romanlarımın ve –roman olan– bütün öykülerimin, *Sis* (*Niebla*) ve –belki de en trajik olan– *Abel Sánchez*'den başlayarak, biraz sonra okuyacağın *Üç Örnek Öykü*'ye (*Tres Novelas ejemplares)* dek bütün romanlarımın öyküsüdür bu *Önsöz.*

Bu öykülere niçin örnek öyküler dediğimi görüyor musun, ey okur? Umarım örnek olurlar!

Bugün İspanya'da romanı genellikle kadınların tükettiklerini biliyorum. Yani kadınlar değil de, hanımlar ve genç kızlar. Hanımlar ve genç kızlar genellikle itirafta bulundukları rahiplerin kendilerine verdikleri ya da okumayı yasakladıkları bu romanları okumaya pek heveslidirler ya da bataklıktan damıtılanların veya irin fışkırtan pornografik romanların yalancı duygululuklarına kendilerini bırakırlar. Onların düşünmelerini sağlayan şeylerden kaçtıkları anlamına gelmez bu, onları eyleme geçiren şeylerden kaçarlar. Sonu bilmem nereye varan bir sarsıntı ile değil. Pekâlâ, susmak daha doğru olur!

Bu hanımlar ve genç kızlar bir mankende sunulan giysiyle, bu giysi modaysa veya manken giysisizse ya da

yarı çıplaksa, kendilerinden geçerler; ama özgür ve soylu çıplak onları tiksindirir. Özellikle ruhun tüm çıplaklığı.

Ve işte bu yolda ilerler bizim romanesk yazınımız!

Yazın... evet, yazın. Yazından başka şey değil. Bu, arz ve talep yasasına, dışalıma, dışsatıma ve gümrük denetimine ve harca bağlı bir var olma türüdür.

Ve sonunda ey erkek okurlar, kadın okurlar, beyler, hanımlar, genç kızlar, bu üç öykünün, kişileri içlerine kapanık ve tanınmadan yaşamak zorunda kalsalar bile, yaşayacaklarını biliyorum. Kendi yaşayacağımdan emin olduğum kadar bundan eminim.

Nasıl? Ne zaman? Nerede? Bunu yalnızca Tanrı bilir...

İki Anne

1

Raquel, zavallı Don Juan'ı nasıl da üzüyordu! Çocuk sahibi olamamanın acısını ruhunun derinliklerinde duyan bu dul kadın, bu acıya sıkı sıkı yapışmış ve onu geçip giden yaşamında değil de geriye kalan yaşamında tutuyordu. Ve Don Juan'da istekle birlikte istenç de ölmüştü. Raquel'in gözleri ve elleri onun bütün iştahını kaçırıyor ve uyuşturuyordu, kaçak olarak inşa edilmiş bu ıssız ev, âşık bir çiftin manastırdaki hücresi gibiydi.

Âşık bir çift mi? Don Juan mı âşıktı Raquel'e? Hayır, daha çok kadın tarafından iliği kanı sömürülmüş, yenilip yutulmuş ve onun dulluğunda yitip gitmişti. Çünkü Raquel'i her şeyden önce ve özellikle dul ve çocuksuz bir dul, diye düşünüyordu Don Juan; Raquel, dul doğmuşa benziyordu. Aşkı, erkeğinin derinliklerinde, çok çok derinlerinde, yaşamın ötesinde bir şeyler arayan, ölüm tadında öfkeli bir aşktı. Ve Don Juan, kadının kendisini toprağa doğru sürüklediğini duyumsuyordu. Kendi kendine, "Bu kadın beni öldürecek!" diyordu sık sık ve bunu söylerken, o durumun, Raquel gibi bir dul kadın

tarafından öldürüldükten sonra toprakla örtülü olarak sonsuz bir dinlence olacağını tatlı tatlı düşünüyordu.

Bir süredir Raquel, Don Juan'ını evliliğe, evlenmeye itekliyordu, ama zavallı Don Juan'ın istediği gibi kendisiyle değil.

RAQUEL

Benimle evlenmen mi? Ama bunun ne anlamı var pisipisiciğim!.. Ne için? Kilisede ve medeni yasaya göre evlenmemiz neye yarar ki? Din dersinde bize öğrettiklerine göre evlilik, evlilerin evlendikleri için Tanrıya şükretmeleri ve Onun adına çocuk yetiştirmeleri için oluşturulmuş bir kurumdur. Evlenmemiz mi? Tamam evlendik! Şükür mü edeceğiz? Ah pisipisiciğim! –ve bunu söylerken sağ elinin ince ve sivri beş parmağını burnuna götürüyordu– artık ne sana ne bana kutsama duası yapılır. Tanrı adına çocuk yetiştirmek!.. Tanrı adına çocuklar yetiştirmek!

Bunu söylerken sesi kısılıyordu ve kirpiklerinde, gözbebeklerinin derin karanlığının yansıdığı sıvı inciler titreşiyordu.

DON JUAN

Ama daha önce sana söyledim Raquel'ciğim, tek bir şey kalıyor yapacağımız: Tanrının ve insanların buyurdukları gibi evlenmemiz...

RAQUEL

Sen, Tanrıya mı yakarıyorsun, pisipisiciğim?

DON JUAN

Böylece yasalara göre evlenmek ve bir evlat edinmek...

RAQUEL

Bir evlat edinmek!.. Bir evlat edinmek!.. Öksüzler yurdundan demediğin kaldı yalnızca.

DON JUAN

Yo, hayır! Şu senin küçük yeğenin örneğin...

RAQUEL

Bundan söz etmemeni söylemiştim sana, Juan, bir kez daha bundan söz etmemeni... Kızkardeşim, mademki servetimiz var...

DON JUAN

Doğru söylüyorsun servetimiz...

RAQUEL

Kuşkusuz doğru söylüyorum! Yoksa senin gibi, tüm servetinin de bana, tümüyle bana ait olduğunu bilmediğimi mi sanıyorsun?

DON JUAN

Tümüyle senin, Raquel'ciğim!

RAQUEL

Kardeşimin, çocuklarından birini bize vereceğini, hem de canı gönülden vereceğini biliyorum. Ama onu elde etmek için hiçbir zahmete katlanmayacağım için çocuğu kendiminmiş gibi sahiplenemem. Ah, doğuramamak! Doğuramamak! Ve de doğumda ölmek!

DON JUAN

Böyle düşünme, sevgilim.

RAQUEL

Sen Juan, böyle sürdüremeyecek olan sensin... Evlat edinilmiş bir çocuk, evlatlık her zaman bir öksüzler yurdundandır. Kendin baba ol Juan, kendin baba ol, beni anne yapamadığına göre. Beni anne yapmış olsaydın, o zaman evlenirdik, evet... Niçin başını eğiyorsun böyle? Neden utanıyorsun?

DON JUAN

Beni ağlatacaksın Raquel ve ben...

RAQUEL

Biliyorum, senin suçun olmadığını biliyorum zaten, kocamın suçu olmadığı gibi, o...

DON JUAN

Şimdi bu...

RAQUEL

Pekâlâ! Ama sen bana bir çocuk verebilirsin. Nasıl mı? Çocuğunu başka bir kadınla yapacaksın, sonra da bana teslim edeceksin. O ister istesin ister istemesin, ben istiyorum ya, bu yeter!

DON JUAN

Ama başka bir kadını sevmemi nasıl istersin...

RAQUEL

Onu sevmek mi? Bu da nereden çıktı? Başka bir kadını sevmenden kim söz ediyor sana? İstesen de artık başka bir kadını sevemeyeceğini çok iyi biliyorum. Zaten içim razı olmaz buna! Ama onu sevmen söz konusu değil; söz konusu olan onu hamile bırakman! Daha da mı açıklayayım istiyorsun? Söz konusu olan, onu anne yapman. Onu anne yap, sonra da çocuğu bana ver, o, ister istesin ister istemesin.

DON JUAN

Bunu ne karşılığında yapacak ki...

RAQUEL

Servetimizle?

DON JUAN

Hangi kadına bunu önerebilirim?

RAQUEL

Ne önereceksin?

DON JUAN

Bunu...

RAQUEL

Senin önereceğin şey evlilik...

DON JUAN

Raquel!

RAQUEL

Evet, evet; evlilik! Evlenmek zorundasın ve kadını sana ben bulacağım; başarı olasılığı yüksek olan bir kadın... Hem de ne hoş olacak, ha?

Bunu söylerken ağlar gibi gülüyordu.

RAQUEL

Senin karın olacak ve ben de karını kıskanmayacağım, kuşkusuz...

DON JUAN

Ama o seni kıskanacak...

RAQUEL

Doğal olarak. Bu da işimizi kolaylaştıracak. Siz evleneceksiniz, sizi kutsayacaklar, çok kutsayacaklar, çok çok iyi kutsayacaklar ve en az bir çocuğunuz olacak... Benim için. Ve ben onu cennete yollayacağım.

DON JUAN

Kötü sözler söyleme...

RAQUEL

Cennetin ne olduğunu biliyor musun? Cehennemin ne olduğunu biliyor musun? Cehennemin nerede olduğunu biliyor musun?

DON JUAN

Yeryüzünün ortasında diyorlar.

RAQUEL

Belki de kısır bir karnın ortasında...

DON JUAN

Raquel!.. Raquel!..

RAQUEL

Hadi gel, buraya gel.

Don Juan'ı dolgun bacaklarının üzerine oturttu, çocuk gibi göğsüne bastırdı ve kuru dudaklarını kulağına yaklaştırarak fısıldar gibi konuştu:

RAQUEL

Sana bir kadın aradım bile... Çocuğumuzun annesi olabilecek bir kadın aradım... Hiç kimse benim bu anneyi aradığım kadar özenle bir sütanne aramaz...

DON JUAN

Peki kimmiş bu?

RAQUEL

Senyorita Berta Lapeira... Ama niçin titriyorsun? Hatta hoşlanacağını sanıyordum! Ne oldu? Hoşuna gitmedi mi? Niçin sarardın? Niçin ağlıyorsun böyle? Hadi, ağla, ağla oğlum... Zavallı Don Juan!

DON JUAN

Ama Berta...

RAQUEL

Berta, çok hoş kız! Üstelik bizim servetimiz için değil, hayır! Berta sana âşık, delicesine âşık sana! Âşık bakirelere özgü yiğit bir yüreği olan Berta, seni kurtarmak, seni benden kurtarmak rolünü kabul edecek, ona göre ben, senin cezanım, senin cehenneminim. Biliyorum bunu! Biliyorum! Berta'nın sana ne denli acıdığını biliyorum... Ona korku esinlediğimi biliyorum... Benim hakkımda neler söylediğini biliyorum...

DON JUAN

Ama onun annesi babası...

RAQUEL

Ah! Annesi babası, o çok dindar annesi babası akılları başlarında insanlar... Ve senin servetinin büyüklüğünü biliyorlar.

DON JUAN

Bizim servetimiz...

RAQUEL

Evet, hatta bunu da bir düzene sokmalıyız. Pisipisiciğim senin ne kadar benim olduğunu, senin olan her

şeyin benim, yalnızca benim olduğunu bilmez onlar. Kızlarından doğacak çocuğun benim çocuğum olacağını bilmedikleri gibi... Çünkü o senin olacak, pisipisiciğim. Olacak değil mi?

Ve burada sözcükler zavallı Juan'ın kulağının derinliklerini gıdıkladı, başını döndürdü.

RAQUEL

Çocuğun olacak Juan, çocuğun olacak değil mi?

DON JUAN

Beni öldüreceksin, Raquel...

RAQUEL

Kim bilir... Ama önce çocuk ver bana... Anlıyor musun? Melekler meleği Berta Lapeira orada. Melek, ha... ha... ha...

DON JUAN

Ne şeytansın sen! diye bağırdı, ayağa kalkarak, zorlanıyordu dik durmakta.

RAQUEL

Şeytan da bir melektir, pisipisiciğim...

DON JUAN

Evet, baştan çıkmış bir melek...

RAQUEL

Öyleyse Berta'yı baştan çıkar; baştan çıkar onu!..

DON JUAN

Beni öldürüyorsun Raquel'ciğim, beni öldürüyorsun...

RAQUEL

Ben de ölüden daha beter değil miyim?..

Konuşma bitince Raquel yatmaya gitmek zorunda kaldı. Daha sonra Don Juan onun yanına uzanıp dudaklarını karısının, senyoranın dudaklarıyla birleştirmek isteyince bu dudaklar ona çöldeki kum taneleri gibi kuru ve ateşli geldi.

RAQUEL

Şimdi düşünde Berta'yı gör, beni değil. Onu! Hayır, hayır! Çocuğumuzu gör düşünde!

Zavallı Juan düş göremedi.

2

Nasıl olmuştu da Raquel, Berta Lapeira'nın nikâhlı karısı olmasını önermişti ona? Daha Berta ona, Don Juan'a âşık değilken, Don Juan uyurken ve kendi istenci olmayan, Raquel'den başkasının olmayan o istenci yitirdiğinde, kendisini kurtarmak için o melek gibi yaratığın yardımına geleceğini düşlediğini nasıl da anlamıştı? Ve eğer onda gelecek aşkın bir tohumu var idiyse, Raquel, kısır bir dul kadın olan kendisini anne yapmak için Juan'ı onunla evlendirerek bu tohumu yok etmeye mi çalışıyordu?

Don Juan, Berta'yı çocukluğundan beri tanırdı. Aileler arasında yakın bir dostluk vardı. çok küçük yaşlarda öksüz kalan genç Juan'ın annesi ile babası, Don Pedro Lapeira ve karısının yakın arkadaşlarıydılar. Her zaman Don Juan'la ilgilenmişlerdi; geçici aşk serüvenlerine ve çektiği sıkıntılara en çok üzülen onlar olmuştu. Öyle ki, zavallı aşklar –aşk değil– kazazedesi, kısır dul kadının limanına yanaştığı zaman, bu limanın fırtınalar limanı olduğundan hiç kuşkulanmadan, dostlarının oğlunun başına talih kuşu konmuş gibi sevindiler.

Çünkü Don Juan'ın düşündüğünün tersine, sağduyulu Lapeira çifti, bu ilişkiyi gerçek bir evlilik sanıyor ve Don Juan'ın kendisinde eksik olanı tamamlayacak tam bir istence gereksinme duyduğunu ve eğer çocukları olursa arkadaşlarının oğlunun da kurtulacağını düşünüyordu. Ve masada, aile içi konuşmalarda kentin bu trajikomedisinden kızları, melek Berta'nın önünde hiç

çekinmeden sık sık söz ediyorlardı, öyle ki sonunda Berta, Don Juan'a yavaş yavaş ilgi duymaya başlamıştı.

Fakat Berta, anne ve babasının, her şeyden önce tanrısal ve insansal –daha doğrusu teokratik ve demokratik– yasalara, bu evlilik ilişkisine her zaman saygılı olmalarına karşın, Don Juan'ın Raquel'i anne yapamamasından yakındıklarını duyduğu zaman, bunun böyle olmadığını ruhunun derinliklerinde duyumsuyor ve sonra yalnız başına kaldığı zaman bu aşk kazazedesinin kurtarıcı meleği olabilmeyi ve onu fırtınalar limanından çekip çıkarmayı düşlüyordu.

Nasıl oluyor da Berta ile Don Juan aynı düşü görmüşlerdi? Bir kez Don Juan'ın Lapeira çiftinin evine sık sık yaptığı ziyaretler sırasında bakışlarının karşılaşması, el sıkışmaları sırasında doğmuştu bu düş. Hatta kısa bir süre önce bir gün Berta, çocukluk arkadaşını konuk etmiş, annesiyle babası da eve geç dönmüşlerdi.

Raquel'in, egemen olduğu istencinin baskısıyla tehlikeyi önceden gören Don Juan bu eve yaptığı ziyaretleri gittikçe azalttı. Lapeira çifti bu çekingenliğin nedenini anladı. "Nasıl da egemenliğine alıyor Don Juan'ı! Herkesten uzaklaştırıyor onu!" diyorlardı anneyle baba. Gecenin sessizliğinde, düşlerin sesizliğinde gökyüzünden inen küçük bir melek, Berta'nın yüreğinin kulağına: "O senden korkuyor..." diye fısıldadı.

Şimdi ise Raquel, aynı Raquel onu Berta'nın kucağına itiyor. Kucağına mı?

Zavallı Don Juan, Raquel'in kendisini ölüme götürdüğünü sezinlerken geçmişteki o geçici aşklarının dalgalı denizini özlüyordu. Ama baba olmaya hiç de hevesli değildi!.. Niçin dünyaya kendisi gibi başka bir varlık bırakacaktı ki?

Ancak ne yapabilirdi ki!..

Raquel'in zoruyla ve rehberliğinde Lapeira'ların evine yeniden sık sık gitmeye başladı. Böylece kızın ve anne babanın gönlüne girdi. O zaman niyetini daha iyi anladılar. Her zamankinden daha çok bağlanarak ona acımaya başladılar. Don Pedro ile Doña Marta bunu konuşuyorlardı.

DON PEDRO

Zavallı çocuk! Nasıl acı çektiği görülüyor...

DO—A MARTA

Haklı da Pedro, haklı...

DON PEDRO

Tomasa'mız bir iksirden söz ederdi, anımsıyor musun?

DO—A MARTA

Evet, iksirden hoşlanırdı... Zavallı bir aynaya baksaydı...

DON PEDRO

İşi çok ağır olmasına karşın, dokuz kez doğumun onu ne duruma getirdiğini bir bilseydi.... Ve bir de ötekini görebilseydi...

DO—A MARTA

Siz erkekler böylesiniz... Hepiniz domuz gibisiniz...

DON PEDRO

Hepimiz mi?

DO—A MARTA

Özür dilerim, Pedro. Sen... Hayır sen değilsin! Sen...

DON PEDRO

Ama, ne olursa olsun, o dul kadıncağızın iksiri anlaşılıyor...

DO—A MARTA

Ah rezil! Neyle...

DON PEDRO

Gören gözlerim var, Marta, gözlerim her zaman taptazedir.

DO—A MARTA

Bizimkilerden daha...

DON PEDRO

Peki bu delikanlıya ne olacak şimdi?

DO—A MARTA

İzin verelim gelsin, Pedro... geliyor da galiba...

DON PEDRO

Peki ben! Ya kız?

DO—A MARTA

Onu yavaş yavaş hazırlayacağım ve eğer...

DON PEDRO

Peki bu ilişki...

DO—A MARTA

Ama canım görmüyor musun? Onun istediği kadından ayrılmak. Tanımıyor musun onu?

DON PEDRO

Kuşkusuz. Ama bu ayrılma birtakım özverilerde bulunmayı gerektirecek...

DO—A MARTA

Öyle olsa da... Bir kısmını feda etse de çok, çok malı var onun...

DON PEDRO

Doğru...

DO—A MARTA

Onu kurtarmalıyız, Pedro; annesi babası bizden bunu istiyor...

DON PEDRO

Öyle olmalı ki bizden kızımızı istemeli.

Öte yandan kız da Don Juan'ın kurtarılmasını istiyordu. Don Juan'ın mı yoksa kendisinin mi? Kendi

kendine şunları söylüyordu: "Bu adamı çekip almalı, onun adamının, o kadının yarattığı adamın, bedenen ve ruhen ona teslim olan adamın nasıl biri olduğunu görmeli... Ona öğrettiklerini!.. Zavallı Don Juan'ımın bilmesi gerekir!.. Ve o beni onun gibi yapacak..."

Berta'nın delicesine âşık olduğu, Raquel'di. Raquel onun ilahesiydi.

3

Zavallı Juan, –Don Juan değil– iki kurtarıcı kadın arasında, meleği ile şeytanı arasında titriyordu. Arkasında Raquel, önünde Berta vardı ve her ikisi sürüklüyordu onu. Nereye? Yitimine doğru olduğunu sezinliyordu. İkisinde yitip gidecekti. Bununla onun arasında parçalanıyordu. Süleyman'ın huzurunda iki annenin kavga ettiği o çocuk gibi duyumsuyordu kendisini; yalnızca, hangisinin, Raquel'in mi yoksa Berta'nın mı onu bir bütün olarak kalması için öteki kadına vermeyi istediğini ve hangisinin onu ölümü pahasına ikiye bölmek istediğini bilmiyordu. Berta'nın, genç kızın dipsiz ve kıyısız bir deniz gibi açık mavi gözleri onu uçuruma çağırıyordu; arkasında, daha doğrusu çevresinde ise dul kadın Raquel'in, derin ve yıldızsız bir gece gibi siyah ve kasvetli gözleri onu sarmalayıp aynı uçuruma sürüklüyordu...

BERTA

Ama sana ne oluyor, Juan? Bir kez içini dök bana. Çocukluk arkadaşın, hatta nerdeyse kızkardeşin değil miyim ben? ...

DON JUAN

Kızkardeş... Kızkardeş...

BERTA

Ne oldu? Kızkardeşlik hoşuna gitmiyor ha!..

DON JUAN

Kızkardeşim olmadı benim; annemi çok az tanıyorum... Kadınları tanıdığımı da söyleyemem...

BERTA

Tanımıyor musun? Hadi, hadi...

DON JUAN

Kadınları... evet! Ama, bir kadın, söz konusu bir kadınsa, hayır!

BERTA

Ya o dul Raquel?

Berta, bu sözlerin hiç zorlanmadan, sesi titremeden ağzından çıkmasına ve Juan'ın tümüyle rahat rahat dinlemesine şaşırdı.

DON JUAN

Bu kadın, Berta, beni kurtardı; beni kadınlardan kurtardı.

BERTA

Sana inanıyorum. Ama şimdi...

DON JUAN

Evet, şimdi de benim ondan kurtulmam gerekiyor.

Ve bunu söyleyince Juan, o korkunç dul gözlerle bakışının kendisini daha bir tutkuyla sürüklediğini duyumsadı.

BERTA

Peki ben bu konuda sana yardım edebilir miyim?...

DON JUAN

Ah Berta, Berta!..

BERTA

Bakalım, evet; görünüşe bakılırsa ilk adımı benim atmamı istiyorsun...

DON JUAN

Ama Berta...

BERTA

Ne zaman kendini erkek gibi duyumsayacaksın, Juan? Ne zaman istediğin gibi hareket edeceksin?

DON JUAN

Peki öyleyse, beni kurtarmak istiyor musun?

BERTA

Nasıl yani?

DON JUAN

Benimle evlenerek!

BERTA

Tamam! Şu halde benimle evlenmek mi istiyorsun?

DON JUAN

Kuşkusuz!

BERTA

Kuşkusuz mu? İyi anlamadım. Benimle evlenmek istiyor musun?

DON JUAN

Evet!

BERTA

Kendi isteğinle mi?

Juan, genç kızın açık mavi gözlerinin derinliklerinde karanlıklar görür gibi olunca titredi. "Gerçeği mi sezinledi?" dedi kendi kendine ve uzaklaşacaktı ki dul kadının siyah gözleri üzerine dikildi ve "Ne dersen de, sen yalan söyleyemezsin," dedi.

DON JUAN

Kendi isteğimle!

BERTA Böyle bir isteğin var mı Juan?

DON JUAN

Olduğu için senin karım olmanı istiyorum...

BERTA

Peki öyleyse...

DON JUAN
Öyleyse ne?
BERTA
Önce öteki kadını bırakacak mısın?
DON JUAN
Berta... Berta...
BERTA
Pekâlâ, istersen bir daha bundan söz etmeyelim. Çünkü bütün bunlar şu anlama geliyor, bu kadından kurtulmanın olanaksızlığının ayrımına vardığın için benim seni ondan kurtarmamı istiyorsun. Doğru değil mi?
DON JUAN
Evet, tam böyle. –Ve başını eğdi.
BERTA
Sende olmayan istenci sana vermemi.
DON JUAN
Doğru...
BERTA
Onun istenciyle savaşayım istiyorsun...
DON JUAN
Evet, öyle...
BERTA
Ve de öyle olacak...
DON JUAN
Ah Berta!.. Berta!..
BERTA
Rahat ol. Bana bak ama bana dokunma. Her an annem babam gelebilir.
DON JUAN
Peki onlar, Berta?
BERTA
Bütün bunları öngördüğümüzü ve konuştuğumuzu anlamayacak kadar saf mısın Juan?...

DON JUAN
O halde...
BERTA
Hepimiz seni kurtarmaya çalışacağız.

4

Berta ile düğün hazırlıkları, zavallı Juan'ın ruhunun bütün temelini sarstı. Berta'nın annesiyle babası, Lapeira'lar, kızlarının ekonomik geleceğini sağlama bağlamak, güvence altına almak için büyük çaba gösteriyorlardı ve belki de kendi geleceklerini düşünüyorlardı. Kimilerinin sandıkları gibi kızları tek çocuk değildi, bir de çok gençken Amerika'ya giden ve bir daha, özellikle de evde adı bile anılmayan bir oğulları vardı. Lapeira'lar, Juan'ın evlenmeden önce Berta'ya büyük bir bağışta bulunmasını istiyorlardı, ama damat adaylarına, kendi varlıklarıyla ilgili bilgi vermemekte direniyorlardı. Ancak Juan, evlendikten sonra karısının, bütün mallarının mirasçısı olacağı bir vasiyetname hazırlayacağını ileri sürerek bu parayı vermeyi yadsıyordu, bundan önce Raquel'e küçük bir miktar ayıracaktı, bu konuda müstakbel kayınvalidesi ve kayınpederi ile anlaştılar.

Raquel, ne Lapeira'lar için ne de kızları için bir engeldi. Zeki bir arkadaş gibi ve bir bakıma Juan'ın kurtarıcısı olarak onunla iyi ilişkiler içinde yaşamaya hazırdılar ve Berta'nın, kocasının tüm kalbini tatlılıkla ve ustalıkla kazanabileceğinden ve bizzat Raquel'in de yeni evlilerin mutlu olmalarına yardım edeceğinden Lapeira'lar da kızları da emindi. Böylece Raquel, bu iyi ve eğitimli insanların kendisine rahat bir yaşam ve saygı duymalarını sağlayacaktı. Sonuçta Raquel, ne basit

bir serüvenciydi ne de en iyi öneride bulunana kendini satacak bir kadındı. Juan ile nikâhsız evliliği, saf bir tutkunun, belki de acımanın ürünü, diye düşünüyordu Lapeira'lar ya da düşünmek istiyorlardı.

Fakat bu anlaşmazlığın en ciddi yanı, ne melek Berta'nın ne de kentteki herhangi bir kimsenin Raquel'in –oysa ki herkes onu tanıdığını sanıyordu– Juan'ın bütün taşınmaz mallarının kendisince satın alındığını, sahibi bulunduğu bütün emtianın da yine onun üstünde olduğunu kanıtlayan bir belge imzalatmış olduğunu düşünememesiydi. Zavallı Juan yalnızca onun yöneticisi ve vekili gibi görünüyordu. Kurnaz kadın bunu sır gibi saklamayı bilmişti. Öte yandan Lapeira'ların parasal durumunu da herkesten daha iyi o biliyordu.

RAQUEL

Bak Juan. Kısa bir süre sonra, belki de evlenmenizden biraz önce, her durumda düğününüzden az sonra Berta'nın annesiyle babasının, senin gelecekteki karının... karının... tamam mı? Kadının değil, karının, senin gelecekteki karının serveti benim olacak... yani bizim...

DON JUAN

Bizim mi?

RAQUEL

Evet, sahip olacağımız çocuğun olacak, karın bize çocuk verirse kuşkusuz... Ve eğer vermezse...

DON JUAN

Öldürüyorsun beni, Raquel'ciğim...

RAQUEL

Sus tatlım. Bu serveti avucumun içine aldım bile. Kredileri ve ipotekleri ben alacağım... Ah evet; sonuç olarak bu Raquel iyi bir kadın, tam bir hanımefendi ve kızımızın kocası olacak adamı kurtardı, bizim durumu-

muzun kurtarıcısı ve yaşlılığımızın güvencesi, diyecekler. Öyle olacak, göreceksin öyle olacak! Niçin olmasın?

DON JUAN

Raquel! Raquel!

RAQUEL

Böyle inleme Juan, gırtlağı sıkılan bir kuzuya benziyorsun...

DON JUAN

Öyle...

RAQUEL

Hayır, öyle değilsin! Seni erkek yapacağım, seni baba yapacağım!

DON JUAN

Sen mi?

RAQUEL

Evet, ben Juan; ben Raquel!

Juan boğulur gibi olduğunu duyumsadı.

DON JUAN

Ama söyle bana, Raquel'ciğim, söyle bana –bunu söylerken sesi ağlıyormuş gibi titriyordu– Niçin bana âşık oldun? Niçin beni mahvettin? Niçin istencimin kanını iliğini emdin? Niçin beni kuklaya çevirdin? Niçin sürdüğüm yaşama izin vermedin?...

RAQUEL

Şu anda mahvolmuş, sefaletten ve sıkıntıdan ölmüş olacaktın!

DON JUAN

Daha iyi olurdu Raquel, daha iyi! Ölmüş olacaktım, evet; sefaletten ve sıkıntıdan. Bu, sefalet değil mi? Sıkıntı değil mi? Ben kendimin miyim? Ben, ben miyim? Niçin bedenimi ve ruhumu çaldın?

Zavallı Don Juan hıçkırıklara boğuluyordu.

Raquel her zaman yaptığı gibi Don Juan'ı anne sevecenliği ile kollarının arasına aldı, dizlerinin üzerine oturttu, kucakladı, kısır göğüslerine, beyaz süt yapamamış kırmızı kanla kabarmış göğüslerine doğru çekti ve başını adamın başına dayayarak, dağınık saçlarıyla kulaklarını örterek, üstünde hıçkırarak ağladı. Ve şöyle dedi:

RAQUEL

Oğlum, oğlum, oğlum!.. Seni ben çalmadım, sen benim ruhumu çaldın, sen, sen. Ve de bedenimi çaldın... Oğlum... oğlum... oğlum! Senin yitip gittiğini gördüm, yitip gittiğini, yitip gittiğini. Arayıp bulamadığını ararken gördüm seni... Ben de bir çocuk arıyordum... Sende bulacağımı sandım. Bana, uğruna ölebileceğimi sandığım bir çocuk vereceğini umuyordum... Ve şimdi bana onu vermeni istiyorum...

DON JUAN

Ama Raquel'ciğim, çocuk senin olmayacak ki...

RAQUEL

Evet, benim olacak, benim, benim... Senin olduğun gibi... Senin karın değil miyim ben?

DON JUAN

Evet, sen benim karımsın...

RAQUEL

O da senin karın olacak. Karın! Ayakkabı tamircilerinin söyledikleri gibi: "Karım!" Ve de senin annen olacağım, çocuğunuzun... çocuğunun annesi olacağım...

DON JUAN

Peki ya çocuğumuz olmazsa?

RAQUEL

Sus, Juan, sus! Çocuğunuz olmayacak mı? Eğer bize çocuk vermezse... Her şeyi yapabilirim...

DON JUAN

Sus Raquel, sesinin boğukluğu korkutuyor beni!

RAQUEL

Evet, o zaman seni bir başka kadınla evlendiririm!

DON JUAN

Ya benim yüzümdense?

Raquel sert bir biçimde itti Juan'ı, yaralanmış gibi ayağa kalktı, delici bir bakışla baktı Juan'a; ama göğsündeki buz gibi hançer sızısı geçince, bağırarak kollarını erkeğine açtı.

RAQUEL

Hayır, gel, gel Juan, gel! Oğlum! Niçin senden başka çocuk istiyorum ki ben? Benim oğlum sen değil misin?

Ve onu yatırması gerekti, ateşler içinde ve baygın.

5

Hayır, Raquel, Berta ile annesinin ve babasının istedikleri gibi düğüne katılmak zorunda kalmadı, hasta gibi görünmesi de gerekmedi, çünkü gerçekten hastaydı.

RAQUEL

Onların pek de yanaşacaklarını sanmıyorum. Kızın ve annesinin, babasının kendilerini beğenmişliklerini, akıllarından geçenleri biliyorum; ama toplumsal kanıları aşmaya göğüs gerebileceklerini sanmıyorum. Kuşkusuz ilişkilerimiz hiçbir zaman skandal yaratmadı, bu ilişkilerle övünerek halkın önüne çıkmadık; ama bütün kent halkı çok iyi biliyordu. Ve benim düğüne katılmam için ısrar ederlerken yalnızca kızlarının zaferini açık açık ortaya koymaktı amaçları. Aptallar! Ya o? Senin eşin?

DON JUAN

Tanrı aşkına, Raquel, bak...

RAQUEL

Ne? Nasıl? Nasıl kucaklıyor seni? Öteki kadınlardan öğrendiklerini öğrettin mi ona? Çünkü benim sana öğ-

rettiğim hiçbir şeyi ona öğretemezsin! Senin karın nasıl? Sen... sen onun değilsin...

DON JUAN

Hayır, kendimin de değilim...

RAQUEL

Sen benimsin, benim, benim, benim tatlım... Artık şimdi yapmak zorunda olduğunuz şeyi biliyorsun. Hadi bakalım, aklını başına topla. Ve olabildiğince az uğra bize.

DON JUAN

Ama Raquel...

RAQUEL

Artık Raquel yok. Bundan böyle karına karşı sorumlulukların var. Ona iyi bak!

DON JUAN

Ama zaman zaman gelip seni görmemi bana salık veren o.

RAQUEL

Bunu biliyordum. Aptal kız! Bir de bana öykünüyor, değil mi?

DON JUAN

Evet, olabildiğince sana öykünüyor, giyinirken, saçlarını tararken, davranışlarında, kendine bir hava verirken...

RAQUEL

Evet, ilk kez beni görmeye geldiğinizde, o nerdeyse törensel ziyaret sırasında beni incelediğini gözlemledim...

DON JUAN

Ve daha yakın olmamız gerektiğini söylüyor, oysa ki çok yakın, yakıncacık yaşıyoruz, nerdeyse bir arada... RAQUEL

Bu, onun benim yerime geçmek için kullandığı taktik. Senin bizi sık sık birlikte görüp karşılaştırmanı istiyor...

DON JUAN

Ben başka şey sanıyorum..

RAQUEL

Ne?

DON JUAN

O sana tutkun, onu boyunduruğun altına alıyorsun...

Raquel, birdenbire sapsarı olan yüzünü yere eğdi ve ellerini göğsüne götürdü, boğulur gibi olmuştu. Ve konuştu:

RAQUEL

Şimdi gerekli olan tüm bunların meyvesini vermesi.

Juan, ayrılmak üzere olan kadını öpmek için yanına yaklaşırken –her zamanki gibi sulu salyalı, uzun ve ağız dolusu bir öpücükle– dul kadın onu itti ve şöyle dedi:

RAQUEL

Hayır, artık olmaz! Ne onu böyle öpmeni istiyorum ne de onu bundan yoksun bırakmanı.

DON JUAN

Kıskançlık mı?

RAQUEL

Kıskançlık mı? Aptal adam! Ah tatlım, eşini kıskanacağımı mı sanıyorsun?... Eşini? Hem de ben, senin karını?... Evlenmek evlilerin Tanrıya şükretmesi ve Tanrı adına çocuk yetiştirmesi içindir; Tanrı adına ve benim adıma!

DON JUAN

Benim cennetim sensin...

RAQUEL

Eskiden senin cehennemin derdin...

DON JUAN

Doğru.

RAQUEL

Ama gel, yanıma gel, oğlum, al...

Başını elleri arasına aldı, alnına kuru ve ateş gibi bir öpücük kondurdu ve giderayak konuştu:

RAQUEL

Artık git ve onunla birlikte görevini yerine getir. Ve de benim için görevinizi yapın. Yoksa, biliyorsun ya, neler yaparım...

6

Ve şurası bir gerçekti ki Berta, kocasını avucunun içine alma yöntemini, aynı zamanda bizzat kendi kişiliğini bulma ve o olabilme, karısı olabilme yolunu Raquel'de arıyordu. Böylece Juan'ın sahibesince sömürülmesine izin verecekti ve bu yolla kendi kişiliğini bulacaktı. Sonunda bir gün artık dayanamadı ve ikisinin, Raquel'le kendisinin, Juan'larını arkadaşlarıyla ava yollamayı fırsat bilen Berta dul kadını görmeye gitti.

BERTA

Beni burada görmek sizi şaşırttı mı, yalnız başıma...

RAQUEL

Hayır, şaşırtmıyor... Hatta gelmenizi bekliyordum...

BERTA

Bekliyor muydunuz?

RAQUEL

Bekliyordum, evet. Her şeye karşın kocanız için, zavallı Juan'ımız için ve belki de evlenmeniz için bir şeyler yaptığımı sanıyordum...

BERTA

Evet, biliyorum ki, dostluğunuzla onu kadınlardan kurtarmamış olsaydınız...

RAQUEL

Püf... Kadınlardan...

BERTA

Sizin yürekliliğinizin değerini de biliyorum...

RAQUEL

Yüreklilik mi? Niçin? Ha, anlıyorum! Hayır, hayır öyle değil! Onu benim yazgıma nasıl bağlayabilirdim ki? Çünkü, gerçekten o benimle evlenmek istedi...

BERTA

Tahmin ediyordum...

RAQUEL

Ama denedik ve rahip bizi evlendirse de ve evliliğimizi kutsasa da Tanrı adına çocuk yapmamızı sağlayamazdı... Niçin böyle kızarıyorsunuz, Berta? Açık yüreklilikle konuşmak için gelmediniz mi buraya?...

BERTA

Evet, evet Raquel, evet, anlatın hele.

RAQUEL

Onu bencilliğime feda edemezdim. Ben bunu yapamadım. O yapsın istiyorum!

BERTA

Teşekkürler, teşekkürler!

RAQUEL

Teşekkürler mi? Hayır, gerekmez! Bunu onun için yaptım ben!

BERTA

Öyleyse yaptığınız... ona yaptıklarınız için!

RAQUEL

Ha!

BERTA

Sizi şaşırtıyor mu?

RAQUEL

Hayır, beni şaşırtmıyor; ama yavaş yavaş öğreneceksiniz...

BERTA

Neyi? Öyle görünmeyi mi?

RAQUEL

Hayır, içten olmayı!

BERTA

İçten olmadığımı mı sanıyorsunuz!

RAQUEL

Çok içtenlikli görünen insanlar vardır. Ve evlilik onlar için bir okuldur.

BERTA

Nasıl?...

RAQUEL

Ben evlendim!

BERTA

Kuşkusuz, dul olduğunuza göre.

RAQUEL

Dul... dul... Her zaman duldum ben. Dul doğduğumu sanıyorum... Gerçek kocam ben doğmadan önce ölmüş... Ama bu çılgınlıkları, saçma sapan konuşmaları bırakalım. Peki, Juan nasıl?

BERTA

Erkekler...

RAQUEL

Hayır, erkek, erkek! Juan'ımızı kadınlardan kurtardığımı bana söylediğinizde omuz silkmiştim. Şimdi ise Berta, erkeğe, erkeğinize dikkat etmeniz gerektiğini söyleyeceğim size. Ve onda erkeği aramalısınız...

BERTA

Buna çabalıyorum, ama...

RAQUEL

Ama ne?

BERTA

İstekli görmüyorum onu...

RAQUEL

Yoksa bunun için mi geldiniz bana?

BERTA

Hayır, hayır! Ama...

RAQUEL

Bu ama'larla hiçbir yere varamazsınız...

BERTA

Peki nereye varmalıyım?

RAQUEL

Nereye mi? Nereye varmanız gerektiğini söylememi istiyor musunuz?

Raquel'in çelik gibi gözleri sessizliği yararken, birdenbire sararan Berta duraksadı. Sonra:

BERTA

Evet, nereye?

RAQUEL

Anne olmaya! Bu sizin göreviniz. Madem ki ben anne olamadım, siz olun!

Berta'nın çığlık atarak bozduğu ağır bir sessizlik oldu:

BERTA

Anne olacağım!

RAQUEL

Şükürler olsun, Tanrım! Buraya Juan'ın isteğini öğrenmeye gelmediniz mi? Öyleyse Juan'ın, bizim erkeğimizin isteği baba olmak!

BERTA

Ya sizinki?

RAQUEL

Evet, benimki, onun isteği. Çünkü onun isteği, benim isteğim.

BERTA

Şimdi her zamankinden daha çok hayranım yüce gönüllülüğünüze...

RAQUEL

Yüce gönüllülük mü? Hayır, hayır... Her zaman benim dostluğuma güvenin, hâlâ size yararlı olabilirim...

BERTA

Kuşkum yok...

Uğurlamak için kapıya kadar eşlik etti ona ve :

RAQUEL

Sahi, dedi, annenize, babanıza söyleyin, onları görmeye gideceğim...

BERTA

Anneme, babama mı?

RAQUEL

Evet, ticari bir konu... Dulluğumda oyalanmak için ticaret yapacağım, mali işlerle uğraşacağım...

Ve kapıyı kapattıktan sonra mırıldandı: "Zavallı kadın!"

7

Sonunda, bir sonbahar sabahı Berta kocasına, baba olacağını söylediği zaman, adam işkence çeken ruhunun derinliklerinde kendisini hapseden iki zincirin acı verici sürtüşmesini duyumsadı. Ve ölmüş istencinin sıkıntısını duyumsamaya başladı. Büyük savaş yaklaşıyordu. Gerçekten bu çocuk onun mu olacaktı? Baba mı olacaktı? Baba olmak nedir?

Berta kendinden geçmiş gibiydi. Raquel'i yenmişti. Ama aynı zamanda böyle bir utkunun bir yenilgi olduğunu algılıyordu. Dul kadının söylediklerini ve bunları söylerkenki sfenks bakışlarını anımsıyordu.

Juan bu haberi Raquel'e verince, kadın önce korkunç bir biçimde sarardı, sonra yüzü ateş gibi yanarken soluğu

kesildi, zorlukla nefes aldığı duyuldu, ter damlacıkları fışkırıyordu, oturmak zorunda kaldı ve sonunda düş görüyormuş gibi mırıldandı:

RAQUEL

Artık sen benimsin, Juan!

Juan'ı çekti coşkulu bedenine doğru, çılgınca sıktı ve gözlerinden, dudaklarından öptü, sonra azıcık kendisinden uzaklaştırıp yanaklarını el ayalarının arasına alarak gözlerinin içine baktı, küçücük gözbebeklerinde kendisini görüyordu ve sonra yine öptü. Onun gözlerinin içindeki kendi ufacık portresine coşkuyla bakıyordu, daha sonra boğuk bir sesle deli gibi mırıldandı: "Öpmeme izin ver!" Gözlerini öpücüklere boğuyordu. Juan delirdiğini sandı.

RAQUEL

Artık şimdi, şimdi eskisine göre daha sık gelebilirsin buraya. Şimdi ona o denli gereksinmen yok...

DON JUAN

Ama o şimdi daha çok onun yanında olmamı istiyor...

RAQUEL

Olabilir... Evet, evet o şimdi gelişmekte... Doğru... Küçücük yaratığa sevgiyle sarılmalısın... Ama yakında senden bıkacak... onu rahatsız edeceksin...

Öyle de oldu. İlk aylar Berta yanından ayrılmamasını ve kendisini nazlandırmasını istiyordu. Elleri ellerinin içinde Juan'ın gözlerinin içine bakarak uzun saatler geçiriyordu. Ve de ister istemez Raquel'den söz ediyordu ona.

BERTA

Bütün bu olanlar hakkında ne söylüyor?

DON JUAN

Haberi alınca çok, çok sevindi...

BERTA

Buna inanıyor musun?

DON JUAN

Neden inanmayayım ki!..

BERTA

Ben, inanmıyorum! Bu kadın bir şeytan... Seni büyülemiş bir şeytan.

DON JUAN

Seni büyülemedi mi?

BERTA

Sana nasıl bir iksir içirdi, Juan?

DON JUAN

Artık bıraktı bunu...

BERTA

Ama şimdi yalnızca benim olacaksın, yalnızca benim...

"Benim, benim," diye düşündü Juan. "Her ikisi de böyle söylüyor."

BERTA

Onu görmeye gitmeliyiz!

DON JUAN

Şimdi mi?

BERTA

Şimdi, evet, şimdi. Niçin olmasın?

DON JUAN

Onu görmek için ya da onun seni görmesi için ha?

BERTA

Onun beni gördüğünü görmek için! Bana nasıl baktığını görelim. Ve Berta, Juan'ın kendisini gezdirmesini, koluna girip insanların bakmalarını sağlıyordu. Ama birkaç ay sonra, Raquel'in önceden söylediği gibi, hareket etmesi zorlaşınca kocası onu sıkmaya başlamış ve yalnızlığı arar olmuştu. Başdönmeleriyle birlikte, mide

bulantısı ve kusma dönemine girdi, kimi kez Juan'a: "Ne yapıyorsun adamcağız, ne yapıyorsun orada? Hadi sokağa çık, soğuk bir şey iç, beni rahat bırak... Ne yazık, siz erkeklerin başına böyle şeyler gelmiyor!.. Çekil oradan be adam çekil oradan, başımı döndürüyorsun... Rahat duramaz mısın sen? O iskemleyi rahat bırakmayacak mısın? Hayır, hayır, midemi bulandırıyorsun! Git, git, eve geç dön, ben yatacağım! Hadi, git, onu görmeye git ve benim sıkıntılarımı anlat... Biliyorum, onunla evlenmek istediğini biliyorum ve onun seni koca olarak istemediğini de."

DON JUAN

Neler de söylüyorsun, Berta...

BERTA

Bana o söyledi, hem de kendisi söyledi, ne de olsa o da bir kadın, benim gibi bir kadın...

DON JUAN

Senin gibi... yo, yo!

BERTA

Hayır, hayır, benim gibi değil! Benim başıma gelenler onun başına gelmedi... Siz erkekler, hepiniz domuz gibisiniz... Hadi, git onu görmeye... Dul kadını görmeye git...

Ve Juan evinden Raquel'in evine gidip ona karısının bütün söylediklerini anlatınca dul kadın mutluluktan hemen hemen çıldırıyordu. Ve gözlerinden öpüyordu, sık sık yineliyordu bunu. Yanından ayırmıyordu. Kimi kez bütün gece yanında alıkoyuyordu ve gün doğarken yavaşça dışarıya çıkması için kapıyı açarken son öpücüğü de kondurup "Şimdi diyordu, seni daha çok beklemesin, git, git ve güzel sözlerle teselli et onu... Ve onu unutmadığını söyle ve de beklediğimi..."

8

Juan kendinden geçmiş gibi odanın içinde dört dönüyordu. Kafasında ve yüreğinde bir boşluğun ağırlığını duyumsuyordu. Berta'nın inlemeleri ve yakınmaları öteki dünyadan geliyor gibiydi. Karanlık bir köşeye oturmuş, torununu bekleyen kayınpederi Senyor Lapeira'yı görmüyordu. Ve zavallı Juan düş gördüğünü sandığı için, kapının açılıp oradan onun... Raquel'in girdiğini görünce şaşırmadı! "Siz misiniz?" dedi Don Pedro, ayağa kalkarak.

RAQUEL

Benim, evet benim! Bir yardımım olur mu diye geldim...

DON PEDRO

Siz mi? Siz mi yardım edeceksiniz? Bu durumda mı?

RAQUEL

Evet, bir kimseyi ya da bir şeyi aramaya gitmem gerekebilir... Ne bileyim ben... Unutmayın Don Pedro, dul bir kadınım ben...

DON PEDRO

Dul, evet ama...

RAQUEL

Aması yok! İşte buradayım!

DON PEDRO

Pekâlâ, gidip karıma söyleyeyim...

Ve daha sonra Raquel ile Doña Marta'nın konuşması duyuldu.

DO—A MARTA

Ama, Tanrı aşkına, Senyora...

RAQUEL

Ne yani, aile dostunuz değil miyim?

DO—A MARTA

Evet, evet, ama... Bilmesin o... İşitmesin...

RAQUEL

Beni duyarsa ne olurmuş?

DO—A MARTA

Tanrı aşkına, Senyora, daha alçak sesle... sizi işitmesin... daha alçak sesle...

O sırada yürek parçalayıcı bir çığlık duyuldu. Doña Marta kızının yanına koştu ve Raquel, çığlığı izleyen sessizliğe kulak verdi. Sonra oturdu. Az sonra Juan'ın yanından geçtiğini görünce kolundan yakaladı ve sıkıntıyla "Ne oldu?" diye sordu ona.

DON JUAN

Kız...

RAQUEL

Adı Raquel olacak!

Ve dul kadın gözden kayboldu.

9

Don Juan, dünyaya gelen küçücük kızın dedesi ve anneannesi olan kayınvalidesi ve kayınpederi ile yaptığı görüşmede, kızına Raquel adını koyacağını anıştırdığı zaman, dul kadının yürek delici gözleri üzerlerindeydi ve korkuyla dolu olan Lapeira'ların hiç karşı çıkmamalarına şaşırdı. Bitkin görünüyorlardı. Ne olmuştu orada?

DO—A MARTA

Evet, evet, bu hanıma çok şey borçluyuz... çok, çok... ve hem de sana annelik yapmış...

DON JUAN

Evet, doğru...

DO—A MARTA

Daha da çok sanırım, çocuğun vaftiz annesi olmasını istemeli.

DON PEDRO

Ayrıca bu, insanların kinci dedikodularını da engelleyebilir...

DON JUAN

Artık sesleri kesilecek, ama...

DON PEDRO

Evet, halkın fısıltısına engel olmak gerek. Ve gittikçe de yön değiştiriyor. Yoksa sen başın dik sokağa çıkamıyor musun?

DON JUAN

Kuşkusuz!

DON PEDRO

Bırak! Bu durumda herkes kendi vicdanı ile baş başa...

Ve Don Pedro, kendisini çok iyi tanıması gereken karısının gözlerine, onu yüceltici iyi bir şey söylemiş gibi baktı.

Ve doğan çocuğun annesine, Berta'ya, konulacak ad ve vaftiz annelik gibi konuları önerdiği zaman karısının hüzünlü bir biçimde: "Nasıl isterseniz öyle olsun!" yanıtı –zavallı Juan'ı dehşete düşüren yanıtı– onda daha büyük şaşkınlık yarattı. Zavallı kadının, aşırı kan yitimi yüzünden, başındaki sürekli uğultu ve bulutlar arasında, bir düş dünyasına sürükleniyormuş gibi olduğu doğruydu.

Çok geçmeden vaftiz anne Raquel hemen hemen eve yerleşmiş ve her şeye karışmaya başlamıştı. Genç anne onun kendisine gittikçe yaklaştığını görüyordu ve başka dünyalardan gelen bir hayalet gibi görünüyordu ona. Dul kadının gözleri yepyeni bir ışıltıyla parlıyordu. Yeni doğum yapmış genç kadına doğru eğildi ve nerdeyse sessiz olmasına karşın ortalığı velveleye veren bir öpücük kondurdu. Berta, düşlerinde can çekiştiğini, bir karabasan gördüğünü duyumsuyordu. Ve dul kadının, evin hanımıymış gibi kendinden emin ve kararlı sesini duydu:

RAQUEL

Berta, artık bir sütanne aramamız gerek. İçinde bulunduğun durum yüzünden bebeği beslemek istemen pek doğru olmaz sanıyorum. Her ikiniz için de tehlikeli olabilir.

Berta'nın gözleri yaşlarla doldu.

RAQUEL

Evet, bunu anlıyorum, çok doğal. Anne olmak ne demektir, bilirim; ama her şeyden önce dikkatli olmak gerek... Başka fırsatları beklemek gerek..

BERTA

Ama Raquel, ya ölürse ...

RAQUEL

Kim? Bebek mi? Benim Raquel'ciğim mi? Hayır, hayır...

Hemen gitti, çocuğu aldı ve kundaklamaya başladı ve sonra küçük kızı öyle bir kudurmuşçasına öptü ki zavallı lohusa kadın yüreğinin göğsünde eriyip gittiğini duyumsadı. Ve bu karabasana dayanamayıp inledi:

BERTA

Yeter, yeter, Raquel, yeter! Daha fazla rahatsız etme çocuğu. Ona gereken tek şey uyku... uyumak...

Ve o zaman Raquel, ne Berta'nın ne annesinin, babasının ne de Juan'ın bilmedikleri bir dille tuhaf şarkılar söyleyerek küçük yaratığı sallamaya ve öpmeye başladı. Ne söylüyordu ona? Uzak bir dünyadan, düşsel sisler arasında yitip gitmiş çok uzak bir dünyadan geliyormuşa benzeyen bu ninnilerin çevresinde kalın bir sessizlik oldu. Bu ninnileri duyunca Juan'ın da uykusu, ölümüne uykusu geliyordu ve çılgın bir korku boş yüreğini dolduruyordu. Bütün bunlar neydi? Bunlar ne anlama geliyordu. Yaşamının anlamı neydi?

10

Ama daha sonra, Berta yavaş yavaş kendine gelince doğumun acılı uykusundan uyanmaya başladı ve Raquel ile Raquel'in bulduğu ve onun her dediğini yerine getiren sütannenin kendisini küçücük kızından, Raquel'ciğinden ayırdıklarını gördü; savaşa hazırlanmaya başladı. Sonunda içine yuvarlanmakta olduğu uçurumun ve kim için ve ne için feda edildiğinin ayrımına vardı. Yani her şeyi görmedi, her şeyi göremezdi. Dul kadında, Berta'nın ulaşamayacağı uçurumlar vardı. Buna yeltenmiyordu bile, çünkü tek başına bunlara katlanmak başını döndürüyordu. Ve bir de yabancı dille söylenen bu ninniler.

BERTA

Ama çocuğa söylediğiniz bu ninni de ne?

RAQUEL

Ah! çocukluğumun anıları!..

BERTA

Nasıl?

RAQUEL

Daha fazlasını isteme, Berta. Ne işe yarar?

Hayır, o, Berta daha fazlasını bilmek isteyemezdi! Zaten çok şey biliyordu! Keşke o kadarını da bilmeseydi! Yılanın baştan çıkarmasına aldanıp iyilik ve kötülük ağacının meyvesini denemeye kalkışmaz inşallah. Berta'nın babası da annesi de evden kaçıyorlardı sanki. Küçük kızı görmeleri için alıp evlerine götürmeleri gerekiyordu. Ve çocuğu oraya götüren de sütanneydi!..

Berta, kocasının, zavallı Juan'ın içini kemiren acıma duygusunun göğsünde yanıp tutuştuğunu duyumsadı. Onu korkunç bir tehlikeden kurtarmak istermiş gibi zayıf kollarının arasına aldı, terli ve dağınık saçlarını erkeğinin

omzuna dayayarak ağlıyor, ağlıyor, ağlıyordu ve acı hıçkırıklarla çırpınan yüreği, zavallı Don Juan'ın hüzünlü göğsü üstünde atıyordu. Bir kez daha anne olan karısı: "Oğlum benim!.. Oğlum benim!.. Oğlum benim!.." diye inliyordu ve Juan'ının kasılmış, bembeyaz yüzündeki ölüm acısını görünce korkudan ölmüş gibi kalakaldı.

BERTA

N'oluyor oğlum benim? Neyin var?

DON JUAN

Nerede olduğumu bilmiyorum...

BERTA

Ama neyin var, oğlum?...

DON JUAN

Böyle söyleme... böyle söyleme... söyleme böyle...

Berta, kocasının çektiği bütün acının ayrımına vardı. Ve onu kazanma, ona sahip çıkma, onu tutsaklıktan kurtarma isteği duydu. Bunun için kızını bırakmak ve teslim etmek zorunda kalsa bile. Kocasını seviyordu. Kocasını!

Ve o, kocası, Juan da gittikçe kocası olduğunu, babadan çok, koca olduğunu duymaya başladı. Raquel için yalnızca bir araç, bir aracı olduğunu duyumsuyordu. Neyin aracı? Ateşli bir annelik açlığını tatmin etme aracı mı? Yoksa yalnızca tuhaf bir öç alma, öteki dünyalardan bir öç alma mıydı? Yoksa Raquel'in Raquel'ciğine, evlatlık kızına değil, kızına –kızı, evet yaşamının kızı– yabancı dilde söylediği o tuhaf ninniler, tatlı bir hınçtan mı, yumuşak bir hınçtan, uyutan bir zehir gibi yatıştırıcı bir hınçtan mı söz ediyordu? Ve şimdi Raquel ona, Juan'a nasıl da bakıyordu! Ve eskisinden daha az arıyordu onu.

Ama Raquel'in onu arayıp bulduğu buluşmalar eski buluşmalar gibiydi, ne var ki daha karanlık ve daha çılgıncaydı.

RAQUEL

Ve şimdi, dedi sonunda, Berta ile, karınla daha çok ilgilen, daha çok kendini ona ver. Ona bir çocuk vermelisin. O buna değer, çünkü o, Raquel'ciğim benimdir, benim, benim. Ve sen biliyorsun. O bana borçlu, ben de kendime borçluyum. Ama senin Berta'na, Berta'mıza Kutsal Kitapta anlatılanlar gibi dizlerimin üzerinde, doğum yaptırmama az kaldı. Şimdi kendini ona ver oğlum!

DON JUAN

Beni öldürüyorsun, Raquel.

RAQUEL

Bak Juan, bu nakaratı kaç kez yineledin bana, ona, karına da aynısını söylemişsindir. Eğer kendini öldürmek istiyorsan öldür; fakat bizi bununla suçlamaya kalkışma. Ama yaşaman gerektiğini sanıyorum, çünkü Berta'nın dünyada hâlâ sana ihtiyacı var.

Ve Juan, Raquel'in güçlü kollarından kurtulmaya çalıştığı için, kadın onu kucaklayarak şöyle dedi:

RAQUEL

Evet, ben onu gördüm... o da bizi görsün!

Berta içeri girdi.

RAQUEL

Seni gördüm, Berta –ve sen üzerinde vurgu yaptı– senin geldiğini gördüm.

Juan biraz geri çekildi, elini Juan'ın ensesine boyunduruk gibi koyarken konuşmasını sürdürdü:

RAQUEL

Ama yanılıyorsun. Kocanı senin için tavlıyorum, senin için tavlıyorum onu. Kendisini sana vermesini, içtenlikle sana vermesini söyledim ona. Onu sana bırakıyorum. Madem ki beni anne yaptı, seni de anne yapsın. Ağzını doldura doldura ona "Oğlum!" diyebilirsin. Ona

oğlum demekle, söylediği gibi onu öldürmüyoruz. Aynı çocuğu isteyen iki annenin Süleyman'a gidişleriyle ilgili öyküyü biliyorsundur. İşte çocuk burada, o... Bir zamanların Don Juan'ı... Onu ikiye bölelim istemiyorum, dediği gibi bu, onu öldürmek demek olur. Tümüyle al onu!

BERTA

Yani sen...

RAQUEL

Burada gerçek anne benim, ben!

O zaman Berta ne yaptığını bilmeden kendinden geçen kocasını kolundan tuttu, Raquel'in boyunduruğundan kurtarıp ortaya çıkardı ve bağırdı:

BERTA

Öyleyse hayır! Ben anneyim, ben, ben... ben... Ve onun tamamını istiyorum, senden daha çok tamamını istiyorum. Al onu ve öldür. Ama kızımı bana ver, kızımı bana geri ver!

RAQUEL

Hangi kızı?

BERTA

O... o... o...

Adı dudaklarını yakıyordu.

RAQUEL

Raquel'ciğimi mi? Ben demek olan Raquel'ciğimi... ben! Kendimi mi vereyim? Onu senin gibi, başka bir Berta Lapeira yapasın, siz tüm namuslu eşler gibi başka bir kadın yapasın diye Raquel'ciğimi, Raquel'i mi sana vereyim ha? Ben de eş oldum, evet eş; ben de biliyorum...

BERTA

Ne kocanın ne de Juan'ın benimle yapabildiği şeyi seninle yapamaması, benim onunla yapabilmem benim suçum mu?

RAQUEL

Ya sen, Juan, sen, be-nim oğ-lum sen ikiye mi bölüneceksin? Yoksa tümüyle karının mısın?

Juan her iki kadından da kaçtı.

11

Juan iki kadından kaçtı hem de bir hayli uzağa. Nasıl oldu bu iş? Arabayla dağlara doğru bir geziye çıktığı ve can çekişir bir durumda eve getirildiği ve bilincini kazanmadan öldüğü öğrenildi yalnızca. Ne şoför ne de kendisine eşlik eden arkadaşı olup biteni tam olarak açıklayamadılar. Bir uçurumun kıyısından geçerlerken arabadan kaybolduğunu –düştü mü yoksa atladı mı bilemediler–, uçuruma yuvarlandığını gördüler ve daha sonra onu bulduklarında paramparça olmuştu. Başı kopmuş, bedeni yara bere içindeydi.

Juan'ların solgun ve dingin bedeni üzerinde Raquel ile Berta'nın çakışan bakışları, ne bakışlardı ama!

BERTA

Artık kızın, kızının durumu apaçık...

RAQUEL

Açık mı? Neyle yaşayacak? Kim bakacak ona? Kim okutacak? Ve nasıl? Ya sen, ne ile geçineceksin? Peki annenle baban neyle geçinecekler?

BERTA

Juan'ın servetine n'olmuş?

RAQUEL

Juan hiç servet bırakmadı ki!.. Buradaki her şey benim! Bilmiyorsanız öğrenin artık!

BERTA

Hırsız! Hırsız! Hırsız!

RAQUEL

Bunlar palavra, kim kimden çaldı bunu da bilmiyorsun. Belki de hırsız sensin... Hırsız olan sizlersiniz, senin durumunda olanlar. Ve ben Raquel'ciğimi, kızımı sizler gibi hırsız yapmanızı istemiyorum... Şimdi artık bu konuyu babanla annenle iyice düşün. İyi düşün, dilenci gibi yaşamak mı iyi olur, yoksa bir hırsızla barış içinde yaşamak mı?

BERTA

Barış içinde mi?

RAQUEL

İnsanların gözünde barış içinde!

Berta, annesiyle, babasıyla, Bay ve Bayan Lapeira'larla uzun uzun konuştu ve sonra üçü çok iyi ve tanınmış bir avukattan Don Juan'ın kendisine ait hiçbir şeyi olmadığını gösteren vasiyetname ile ilgili bilgi aldılar; bütün serveti Raquel'in üstüneydi ve sonunda anlaşmaya vardılar. Raquel onları destekleyecek, karşılığında çocuğu alacaktı.

Berta'nın biricik tesellisi yine anne olacağı ve Raquel'in de zavallı Don Juan'ın daha sonra doğacak oğlu ya da kızı adına bir miktar para ayırmış olmasıydı. Ama bu mutsuz yaratık nasıl büyüyecekti?

RAQUEL

Tekrar evlenirsen, dedi Berta'ya, sana çeyizini ben veririm, bunu iyi düşün. Dul kalmak hoş değil.

Lumbría Markisi

İç karartıcı Lorenza kentindeki saray denilen, Lumbría'ların büyük malikânesi, sessiz gizemli bir anılar sandığına benziyordu. İçinde yaşayanlar olmasına karşın, dünyaya açılan balkonları ve pencereleri hemen hemen her zaman kapalıydı. Lumbría soyunun armasını taşıyan büyük bir kalkanın göz alıcı cephesi, Katedral Alanına, bu binanın ağır ve barok mimarili cephesine, güneye bakıyordu; ama Lorenza'da bulutlu günlerin çok az olması sayesinde hemen hemen gün boyunca güneş içinde olduğundan bütün açık bölümler kapalı tutuluyordu. Zaten ekselansları Lumbría Markisi Don Rodrigo Suárez de Tejada güneş ışığından ve temiz havadan nefret ederdi. "Sokağın tozu ve güneş ışığı –genellikle böyle söylerdi– mobilyaları soldurur, odalara zarar verir ve üstelik bir de sinekler..." Marki, pejmürde kılıklı bir dilenciden ya da saçkıranlı bir sefilin kafasından kalkıp gelebilecek sineklerden gerçekten korkuyordu. Halk tabakasının olası bulaşıcı hastalıkları karşısında titriyordu. Lorenza ve kasaba insanı o denli pislerdi ki...

Malikânenin arkası, ırmağı alabildiğine gören kayalık, derin bir uçuruma bakıyordu. Malikânenin bu geniş cephesini sarmaşıklardan bir örtü kaplıyordu. Ve sarmaşıkların arasında farelerin ve öteki zararlı hayvanların barınmalarına karşın Marki, bu bitki örtüsüne saygılıydı. Aile geleneğiydi bu. Ve orada, gölgede, güneşten yoksun ve sineklerden uzak bir konumda yapılmış balkonda Marki okumaya koyulur, bu sırada uçurumun kayaları arasında kendisine yol açmaya çalışan ırmağın köpüklü kaynağından çıkan sesleri dinlerdi.

Ekselansları Lumbría Markisi iki kızıyla, büyük kızı Carolina ve Luisa ve kafası puslu, uyumadığı zamanlar her şeyden, özellikle de gürültüden yakınan ikinci karısı Doña Vicenta ile yaşıyordu. Marki nasıl güneşten korkuyorsa, Markiz de gürültüden korkuyordu ve Marki, öğleden sonraları balkonda, gölgede, sarmaşıklar arasında, ırmağın yüzyıllık sesinin eşliğinde kitap okurken, Senyora da öndeki salonda, güneş vurmayan eski bir koltukta, Katedral Alanı'nın sessizlik ninnisinde öğle uykusuna yatardı.

Lumbría Markisi'nin erkek çocuğu yoktu ve bu, yaşamının en acı veren dikeniydi. Erkek çocuğu olması için, ilk karısından dul kaldıktan sonra Doña Vicenta ile evlenmiş, o da kısır çıkmıştı.

Marki'nin yaşamı, uçurumun derinliklerindeki ırmağın homurtusu gibi ya da Katedralin şapelinde yapılan dinsel törenler gibi öylesine tekdüze ve sıradan ve öylesine alışılagelmiş geçiyordu ki... Arada bir uğrayarak kısa ziyaretler yaptığı çiftliklerini ve tarlalarını yönetiyordu, geceleri de ailenin yakın dostu, aynı zamanda mallarının denetleyicisi ve işletmecisi olan rahip ile pişti oynarlardı. Oyuncular aynı saatte gelirlerdi ve üzerinde, "Başka

yerlerden daha derin bir saygıyla İspanya'da hükümran olacağım" yazılı İsa'nın Kutsal Yüreği bulunan levhanın yer aldığı büyük kapıda karşılaşırlar ve önceden hazırlanmış –kışları altında bir mangal bulunan– küçük bir masanın çevresinde otururlardı; tam saat onda, mekanik bir saat gibi, oyun bitmemiş bile olsa ertesi güne bırakarak ayrılırlardı. Bu arada Markiz uyuklar, kızları ise elişi yaparlar, eğitici kitaplar –kimi zaman gizlice elde ettikleri kitaplar– okurlar ya da birbirleriyle kavga ederlerdi.

Carolina ve Luisa güneşe ve sineklere kapalı salondan sarmaşıklarla kaplı duvarlara dek yayılan can sıkıntısını öldürmek istercesine kavgaya tutuşurlardı. Büyük kız Carolina babası gibi güneşten nefret ederdi ve evin geleneklerini korurdu, onlara sıkı sıkıya bağlıydı; Luisa ise şarkı söylemeye, pencerelerden, balkonlardan sarkmaya, hatta Marki'ye göre ayaktakımının âdeti olan saksıda çiçek yetiştirmeye bayılırdı. Malikâneye bitişik olan ama aile bireylerinin pek az indikleri küçük bahçeyi anıştırarak: "Bahçen yok mu senin?" diye sorardı kızına. Ama Luisa, Katedral Alanı'nın küçük sokaklardan birisine bakan yatak odasının balkonunda çiçek saksıları olsun ve onları sulasın isterdi, çünkü bu bahaneyle sokaktan kimin geçtiğine bakmak için balkondan sarkıyordu. "Bizi ilgilendirmeyen insanları gizlice seyretmek, bu ne zevksizlik..." diyordu babası; ablası Carolina da ekliyordu: "Yalnız o olsa, bir de onları avlamaya çalışmak!" Ve kavga hazırdı artık.

Sonunda yatak odasının balkonundan sarkmak, çiçekleri sulamak meyvesini vermişti. Yine soylu olmakla övünen ve Lorenza kasabasının geleneklerine bağlı bir aileden gelen Tristán Ibañez del Gamonal, Lumbría

Markisi'nin ikinci kızına gözünü dikti; yatak odasının balkonundaki çiçekler arasında menekşe gözleriyle, sardunya rengi dudaklarıyla güldüğünü gördü onun. Hatta bir gün Tristán, sokaktan geçerken sulanmış saksılardan taşan su üstüne damlayınca Luisa haykırdı: "Ah, özür dilerim, Tristán!" Genç adama, büyülü bir saraya kapatılmış bir prensesin hüzünlü sesi, kendisinden yardım istiyormuş gibi geldi.

— Bu işler kızım, dedi Marki, yoluyla yordamıyla yapılır, ciddi işler. Çocukça olmaz!

— Ama, nedenmiş bu, baba? diye haykırdı kız.

— Carolina sana anlatır bunu.

Luisa ablasına bakakaldı, o da:

— Bizler kardeşim, Lumbría Markisi'nin kızlarıyız, zanaatkâr takımı gibi balkondan flört edip işi pişiremeyiz. Çiçekler bunun içindi değil mi?

— Delikanlı içeri girmek istiyor anlaşılan, diyerek babası sözünü kesti, bence bunun yadsınacak bir yanı yok, her şey yoluna girecek. Peki, sen ne dersin Carolina?

— Bence de yadsınacak bir yanı yok.

Ve Tristán'ın Luisa'yı resmen istemesi için eve gelmesine izin verildi. Senyora'nın bundan epeyce sonra haberi oldu.

Ve pişti partisi olurken, Senyora salonun bir köşesinde uyukluyordu, onun yanında elişi yapan, dantel ören Carolina ve Luisa, Tristán ile fısır fısır konuşuyorlardı; amaç, Tristán'ı Luisa ile baş başa bırakmayarak iki kız kardeşin bir arada olmalarını sağlamaktı. Bu konuda baba çok dikkatliydi. Buna karşılık kimi zaman Carolina'nın eniştesi olacak delikanlıyı yalnız karşılaması önemli değildi, böylece evin gelenek ve görenekleri hakkında daha iyi bilgilendirilmiş olacaktı.

Pişti oyuncuları, evin hizmetlileri ve hatta malikânenin gizemini merak eden kasaba halkı, Marki'nin ikinci kızının nişanlısı olarak Tristán'ın eve alınışından sonra görkemli ailenin ruhsal durumunun ağırlaştığının ve karardığının ayrımına vardılar. Marki'nin suskunluğu daha da arttı, Senyora da gürültünün çok azalmasına karşın, her zamankinden daha çok gürültüden yakınmaya başladı. Çünkü iki kız kardeş arasındaki kavga ve tartışmalar eskisine göre artmıştı ve artık daha öfkeli ſakat daha sessiz oluyordu. Koridorda karşılaştıklarında birbirlerine küfrediyor, mırıldanarak birbirlerini çimdikliyorlar, sızlanmalarını bastırıyorlardı. Bir kez evin yaşlı hizmetçisi, Luisa'nın bağırdığını duydu: "Bütün kasaba bunu bilecek, bütün kasaba bunu bilecek! Katedrale bakan balkona çıkıp bağıra bağıra herkese söyleyeceğim!" "Sus!" diye inledi Marki ve sonra öylesine alışılmadık bir sözcük kullandı ki yaşlı kadın arkasından konuşulanları dinlediği kapıdan çılgın gibi kaçtı.

Bundan birkaç gün sonra Marki, büyük kızı Carolina ile Lorenza'dan ayrıldı. Marki'nin kasabada olmadığı günler Tristán eve gelmedi. Bir akşam Marki tek başına Lorenza'ya dönünce oyun arkadaşlarına bir açıklama yapmak zorunda olduğunu düşündü. "Zavallı kızın sağlığı pek iyi değil," dedi bakışlarını rahibe dikerek; "kuşkusuz pek önemsiz konular yüzünden, çok sevdiği kız kardeşi ile sürekli geçimsizliğe neden olan sinirsel bir durum, iyileşsin diye onu buradan götürdüm." Hiç kimse bir şey söylemedi.

Birkaç gün sonra aile içinde, tam olarak aile içinde, Tristán Ibañez del Gamonal ile ekselansları Lumbría Markisi'nin küçük kızının evlenme törenleri yapıldı. Dışarıdan yalnızca damadın annesiyle Marki'nin oyun arkadaşları geldi.

Tristán, kayınpederi ile yaşamaya başladı ve malikânenin havası daha da ağırlaşıp, karardı. Yeni evlilerin yatak odasının balkonundaki çiçekler bakımsızlık yüzünden soldu; Senyora, eskisine oranla daha çok uyuyordu, Senyor ise, sokaktan girecek güneş ışınlarına sıkı sıkıya kapalı salonda bir hayalet gibi suskun, boynu bükük dolaşıyordu. Yaşamının elinin altından kayıp gittiğini duyumsuyor, sıkı sıkıya tutunmak istiyordu. Pişti oyunundan vazgeçti, bu da ona dünyaya, içinde yaşadığı dünyaya veda gibi geliyordu. "Oyun oynayacak kafa kalmadı," dedi sırdaşı rahibe; "her an dalıp gidiyorum ve pişti beni eğlendirmiyor artık; bana yalnızca, adam gibi ölüme hazırlanma işi kalıyor."

Bir gün sabah saatlerinde inme indi. Hemen hemen pek az şeyi anımsıyordu. Ama yavaş yavaş kendine gelince daha umutsuz bir inatla yaşama tutunuyor gibiydi. "Hayır, neler olacağını görünceye dek ölemem." Kendisine yemeğini getiren kızına korka korka soruyordu: "Nasıl gidiyor? Çok mu gecikecek?" "Hayır, az kaldı baba." "Öyleyse gitmiyorum, yeni Marki dünyaya gelinceye dek gitmemeliyim; çünkü erkek olmak zorunda, bir erkek! Burada bir erkek eksik! Ve eğer bir Suárez de Tejada olmayacaksa, bir Rodrigo, bir Lumbría Markisi olacak." "Bu benim elimde değil, baba..." "Tek eksiğimiz buydu kızım, –bunu söylerken sesi titriyordu– bu ... sümsük evimize girdiğine göre bize bir Marki veremez... O yapsa yapsa..." Zavallı Luisa ağlıyordu. Tristán ise bir suçlu gibi, hem de suçlu bir uşak gibi görünüyordu.

Kızının doğurmak üzere olduğunu öğrenince zavallı Senyor'un heyecanı doruğa çıktı. Bekleme ateşiyle tümden titriyordu. "Bir hamile kadından daha çok bakım istiyor," dedi doktor.

— Luisa doğurur doğurmaz, dedi Marki damadına, eğer oğlansa, marki ise, hemen bana getir, rahat ölebilmem için göreyim onu; sen kendin getir.

O çığlığı duyar duymaz Marki yatağında doğrulur gibi yaptı ve beklemek üzere, gözleri odanın kapısına doğru çevrilmiş bakakaldı. Biraz sonra Tristán iyice sarıp sarmalanmış bebek kollarında, üzgün bir durumda girdi odaya. "Marki!" diye haykırdı yaşlı adam. "Evet!" Yeni doğmuş bebeği incelemek için biraz ileri yekindi, kekeleyerek titrek bir öpücük, bir ölü öpücüğü kondurdu ve damadına bile bakmadan ağır ağır bıraktı kendisini, başı yastığa düştü, bilinçsizce. Ve bilinci hiç açılmadan iki gün sonra öldü.

Yas belirtisi olarak malikânenin cephesindeki armayı siyah bir keten kumaşla örttüler ve kumaşın siyah rengi, hemen hemen bütün gün vuran güneşle solmaya başladı. Ve yas havası, çocuğun hiç sevinç getirmediği eve çökmüş gibiydi.

Anne, zavallı Luisa doğumda bitkin düşmüştü. İlke olarak çocuğu sütüyle beslemeye çabaladı, fakat bundan vazgeçmek zorunda kaldı. "Ücretli göğüs... paralı göğüs..." diye iç çekiyordu! "Tristán, şimdi sıra Marki'yi yetiştirmekte!" diye kocasına yineleyip duruyordu.

Tristán sonsuz bir hüzne kapılmıştı ve yaşlandığını duyumsuyordu. "Sanki evin bir eşyasıyım, hemen hemen bir mobilyası gibi," diyordu kendi kendine. Sokaktan, Luisa'nın yatak odasının balkonunu, artık çiçek saksıları bulunmayan balkonu seyrediyordu sık sık.

— Senin balkona yine çiçekler koysak, Luisa, demek yürekliliğini gösterebildi bir kez.

— Burada Marki'den başka çiçek yok! diye yanıtladı Luisa.

Zavallı adam, oğluna yalnızca Marki denilmesinden acı duyuyordu. Ve evden kaçıp Katedral'e sığınır oldu. Kimi zaman da nereye gideceğini bilmeden çıkıyordu sokağa. Kendisini en çok öfkelendiren, karısının bundan hiç tedirgin olmamasıydı.

Luisa yavaş yavaş öldüğünü duyumsuyordu, yaşamı damla damla eriyip gidiyordu. "Yaşamım bir su sızıntısı gibi elimden akıp gidiyor," diyordu, kanımın çekildiğini, kafamın uğuldadığını duyuyorum ve eğer hâlâ yaşıyorsam, yavaş yavaş öldüğüm için... Ve eğer bir şeyler duyuyorsam bu yalnızca onun için, küçük Marki için, yalnızca onun için... Senin, Tristán, bana güneş, özgürlük ve sevinç getireceğini sanmıştım, ama sen bana yalnızca küçük Marki'yi getirdin... "Getir onu bana!" Ve çocuğu ağır, titrek ve ateşli öpücüklere boğuyordu. Karı koca konuşsalar bile aralarına buz gibi bir sessizlik perdesi iniyordu. Ruhlarına ve yüreklerine acı veren hiçbir şeyden söz etmiyorlardı.

Luisa, yaşam ipliğinin yavaş yavaş koptuğunu duyumsayınca elini çocuğun, Rodriguín'in alnına koydu ve babasına, "Marki'ye iyi bak," dedi. "Marki'ye feda et kendini! Carolina'ya da kendisini bağışladığını söyle!" "Peki beni?" diye inledi Tristán. "Seni mi? Senin bağışlanmaya gereksinmen yok ki!" Sözcükler zavallı adamın üstüne korkunç bir ölüm kararı gibi çöktü. Bu sözleri işittikten az sonra dul kaldı.

Oldukça iyi bir servetin, oğlu Marki'nin servetinin sahibi olan gencecik dul bir adam ve yalnızca birkaç yıllık, ama artık eskimiş gibi gelen anılarla, güneşin girmesine sıkı sıkıya kapalı bu hüzünlü malikâneye tıkılmış bir hükümlü. Malikânenin arka cephesindeki

balkonda sarmaşıklar arasında, ırmağın çağıltısını dinleyerek ölü saatler geçiriyordu. Az sonra pişti oyununa katılıyordu. Ve rahiple uzun süre eve kapanıp merhum Marki'nin sözde belgelerini gözden geçirip, vasiyetnamesini inceliyordu.

Ama bir gün, bütün Lorenza kasabasında konuşulan bir olay oldu: birkaç günlük ayrılıktan sonra Tristán, baldızı ve şimdi yeni karısı olan Carolina'yla Lorenza'ya döndü. Carolina'nın rahibe olarak manastıra girdiği söylenmemiş miydi? Son dört yılı nerede ve nasıl yaşamıştı?

Carolina, kendini beğenmiş ve bakışlarında alışılmadık bir meydan okuma havası içinde döndü. Döndükten sonra yaptığı ilk iş, evin arınasını örten yas örtüsünü kaldırtmak oldu. "Güneş vursun armaya," diye bağırdı, "güneş vursun ve ben sineklerin konmaları için bal sürdürtebilirim oraya" Sonra da sarmaşıkları söktürdü. "Ama Carolina, diye yakarıyordu Tristán, eski şeylere dokunma!"

Daha sonra çocuk, küçük Marki yeni annesinde bir düşman gördü. Anne demeyi yadsıdı ve babasının yalvarmalarına karşın, ona her zaman "teyze" dedi. "Ama teyzesi olduğumu ona kim söyledi?" diye sordu. "Yoksa Mariana mı?" "Bilmiyorum, karıcığım, bilmiyorum," diye yanıtlıyordu Tristán; "ama burada nasıl oluyor bilmiyorum, her şey biliniyor." "Her şey mi?" "Evet, her şey, sanki bu ev her şeyi anlatıyor..." "Öyleyse susalım."

Malikânede yaşam yoğun acı bir ıssızlığa bürünür gibiydi. Carolina'nın Tristán'ı alıkoyduğu odadan evliler çok az çıkıyordu. Ve bu arada küçük Marki, hizmetlilerin, okumayı öğretmek üzere her gün gelen bir öğretmenin ve din bilgilerini öğretmek için gelen bir rahibin elindeydi.

Pişti partisi yeniden başlamıştı; ama bu sırada kocasının yanına oturan Carolina, onu izliyor ve nasıl oynaması gerektiğine rehberlik ediyordu. Ve herkes, elini kocasının elinin üstüne koymak ve sonra da koluna yaslanmak için fırsat kolladığını görüyordu. Saat onu vurunca: "Tristán," diyordu, "vakit geldi!" Ve evden ancak, koluna girip hemen hemen hiç bırakmayan ve meydan okuyan bakışlarla sokağı tarayan karısı Carolina ile çıkıyordu.

Carolina'nın hamileliği çok ağır geçti. Gelecek bebeği hiç istemiyormuş gibiydi. Doğunca da onu görmek bile istemedi. Kızı olduğu, zayıf ve hastalıklı doğduğu söylenince kısaca: "Evet, bu bizim cezamız!" demekle yetindi. Kısa bir süre sonra da zavallı yaratık ölürken annesi: "Süreceği yaşamdansa belki böylesi, kim bilir..." dedi.

— Sen böyle çok yalnızsın, dedi bir gün Carolina, yeğeni Marki'ye, yıllar sonra; seni çalışmaya özendirecek bir arkadaşa gereksinmen var; babanla ben senin için eve bir yeğen, tek başına kalmış bir yeğen getirmeye karar verdik...

On yaşlarındaki, küçük yaşta hastalığa yakalanmış bu hüzünlü çocuk düşünmeye başladı.

Öteki çocuk, yerden bitme ve yetim çocuk eve gelince küçük Marki ona karşı dikkatli davranmaya başladı ve bütün Lorenza halkı, bu olağanüstü durumu sürekli konuşur oldu. Herkes Carolina'nın, kızkardeşinin çocuğunu rahatsız etmek ve ortadan kaldırmak için bir çocuk evlat edindiğini düşündü.

O andan sonra iki çocuk birbirlerine düşman gibi baktılar, birisi tepeden baksa, öteki ondan aşağı kalmı-

yordu. "Kendini ne sanıyorsun," diyordu Pedro, Rodrigo'ya. "Marki olduğun için beni sepetleyecek misin? Eğer çok canımı sıkarsan çekip gider, seni yalnız bırakırım." "Beni yalnız bırak, yalnız kalmak istiyorum, kendi ailenin yanına git." Ama Carolina gelip bir "Çocuklar!" deyince çocuklar sessizce birbirlerine bakakalıyorlardı.

— Amca, dedi Pedro bir gün Tristán'a –ona amca diyordu– ben gidiyorum, gitmek istiyorum, halalarımın yanına dönmek istiyorum; Rodriguín'e dayanamıyorum; ona hizmet etmem için, başının gözünün sadakası olarak burada bulunduğumu her an yüzüme vuruyor.

— Sabırlı ol, Pedrín, sabırlı ol; ben sabretmiyor muyum? Çocuğun ufacık başını kollarının arasına alarak dudaklarını yaklaştırdı ve öylece ağladı, bol bol ağladı, yavaş yavaş ve sessizce ağladı.

Çocuk bu gözyaşlarını acının sulaması olarak algıladı. Zavallı adama karşı, küçük Marki'nin babasına karşı derin bir üzüntü duydu.

Ağlamayan Carolina idi.

Ve bir gün karı koca bir kanepede birbirlerine çok yakın oturmuş, elleri ellerinin içinde odanın boşluğuna bakarlarken bir kavga gürültüsü duydular ve o anda içeriye telaşlı, ter içinde kalmış çocuklar girdi. "Ben gidiyorum! Ben gidiyorum!" diye bağırıyordu küçük Pedro. "Git, defol! Bir daha evime gelme!" diyordu Rodriguín. Ama Carolina, küçük Pedro'nun burnunun kanadığını görünce bir dişi aslan gibi yerinden fırladı: "Oğlum! Oğlum!" Ve sonra küçük Marki'ye döndü, "Kabil!" sözcüğü çıktı ağzından.

— Kabil! Yoksa benim kardeşim mi? diye sordu Marki, gözlerini olabildiğince açarak.

Carolina bir an duraksadı. Sonra da yüreği sızlayarak tok bir sesle bağırdı: "Ama o benim oğlum!"

— Carolina! diye inledi kocası.

— Evet, diye sürdürdü konuşmasını küçük Marki, zaten oğlunuz olduğunu sezinliyordum, hep söylüyorlar... Ama ne babasının kim olduğunu biliyoruz ne babası olup olmadığını.

Carolina birden öfkelendi. Gözlerinden ateş fışkırıyordu ve dudakları titriyordu. Küçük Pedro'yu, oğlunu çekip dizleri arasına sıkıştırdı ve sert sert kocasına bakarak haykırdı.

— Babası mı? Sen söyle, küçük Marki'nin babası, Luisa'nın, kızkardeşimin oğluna sen söyle, Lumbría Markisi Don Rodrigo Suárez de Tejada'nın torununa söyle, babasının kim olduğunu söyle. Bunu söyle ona! Bunu ona söyle! Eğer söylemezsen ona ben söyleyeceğim. Bunu söyle ona!

— Carolina, diye yalvardı Tristán ağlayarak.

— Söyle bunu ona! Gerçek Lumbría Markisi'nin kim olduğunu söyle!

— Bunu bana söylemenize gerek yok, dedi çocuk.

— Pekâlâ, Marki o, sen değilsin; senden önce doğan, abla olan benden ve de babandan, evet senin babandan olma. Ve de benimki, armadaki bu... Armayı kaldırtacağım ve bütün balkonları güneşe açacağım ve oğlumun kim olduğunun bilinmesi, Marki olarak tanınması için yapacağım bunu.

Sonra hizmetlileri ve ikinci çocukluğunun hemen hemen tüm sersemliği içinde uyuklayan Senyora'yı çağırdı. Ve hepsi yanına gelince, balkonları ardına kadar açmalarını emretti ve yüksek sesle ama dingince konuşmaya başladı:

— Bu, bu Marki'dir, gerçek Lumbría Marki'si budur. Yaşça büyük olan budur. Bu, şu anda gizlenen ve ağlayan Tristán'dan olup, onun kızkardeşimle evlendiği ay doğurduğum çocuktur. Babam, ekselansları Lumbría Markisi beni ilkelerine feda etti ve belki kızkardeşim de benim gibi zor durumda bırakılmıştı...

— Carolina! diye inledi Tristán.

— Sus be adam, bugün her şeyin meydana çıkması gerek. Oğlun, oğlunuz, oğlumuz, benim oğlum, yoksul kandan geliyormuş, mavi kan, hayır öyle değil! Kırmızı, hatta kıpkırmızı oğlumun, oğlumuzun, Marki'nin kanı!..

— Bu ne gürültü, Tanrım! diye yakındı köşedeki koltuğa büzülmüş oturan Senyora.

— Ve şimdi, diye sürdürdü konuşmasını Carolina, hizmetlilere dönerek, şimdi gidin, olayı bütün kasabaya yayın; benden duyduklarınızı alanlarda, avlularda ve çeşme başlarında anlatın ve herkesin öğrenmesi ve armadaki lekeyi bilmesi için anlatın.

— Ama bütün kasaba bunu zaten biliyor, diye fısıldadı Mariana.

— Nasıl? diye haykırdı Carolina.

— Evet, Senyorita, evet; herkes bundan söz ediyordu...

— Yüksek sesle söylenen bir sırrı saklayarak, kimse için bir bilmece olmayan bir şeyi gizleyerek, yapay görüntüleri örterek, böyle mi yaşadık biz, Tristán? Rezalet, başka bir şey değil! Işık, olanca ışık, sokağın tozu ve sinekler girsin diye açın şu balkonları ve hemen yarın arma da yerinden çıkarılacak. Bütün balkonlara çiçek saksıları konacak ve bir eğlence düzenlenip kasaba halkı, gerçek halk çağrılacak. Ama yo, yo, eğlence, bu, benim oğlum, bizim oğlumuz, gerçek günahın öteki oğlanın üzerinde olmasına karşın, rahibin günah çocuğu dediği

bu çocuğun gerçek kimliği ve Lumbría Markisi olduğu resmen tanındığı gün düzenlenecek.

Zavallı Rodriguín'i salonun bir köşesinden aldılar. Halsizdi, ateşi vardı. Ve daha sonra ne babasını görmek istedi ne de erkek kardeşini.

— Onu yatılı bir okula verelim, dedi Carolina, kestirip attı.

Bütün Lorenza kasabasında, planlarını gerçekleştiren Carolina'nın erkekçe bir duruş gösterdiğinden söz ediliyordu yalnızca. Her gün, kocası bir tutuklu gibi kolunda ve çılgın gençlik ürünü oğlu elinde sokağa çıkıyorlardı. Malikânenin bütün balkonları ardına kadar açık bırakılıyordu ve güneş koltukların yüzlerini, hatta ataların resimlerini solduruyordu. Davetini geri çevirme yürekliliğini gösteremeyen pişti oyuncularını her gece buyur ediyordu ve yanında oturduğu kocasının kartlarıyla oynayan bizzat kendisiydi. Ve de oyun arkadaşlarının önünde kocasını okşuyor, yanağını mıncıklıyordu. "Ne kadar zavallı bir adamsın sen, Tristán" diyordu ona. Ve sonra ötekilere dönerek: "Zavallı kocacığım oyun oynamasını bilmiyor!" diyordu. Çağrılılar gittikten sonra adama: "Ne yazık Tristán, başka çocuğumuz yok... o zavallı küçük kızdan sonra... günah çocuğu olan, o kız, o kız, bizim Pedrín'imiz değil; ama şimdi bunu, Marki'yi büyütmeli!"

Bu çocuğu, evlenmeden önce dünyaya getirdiği kendi oğlunu, kocasının baba olarak tanımasını sağladı ve ünvanın kendi oğluna, Pedrín'e geçmesi için girişimlerde bulunmaya başladı. Öteki çocuk, Rodriguín yatılı bir okulda öfke ve üzüntüden bitip tükeniyordu.

— En iyisi, dedi Carolina, onu din yoluna yönlendirmek olacak; bunu sen hiç duyumsamadın mı Tristán? Başka bir meslekten çok, rahip olmak için doğmuşsun gibi geliyor bana...

— Bunu sen söylüyorsun ha, Carolina... kocasına yalvararak bunu aklına sokmak yürekliliğini gösterdi...

— Evet, ben söylüyorum Tristán! Olanlardan ve rahibin günahımız dediğinden, Marki'den, babamdan, armamızın lekesinden gurur duymak istemeyebilirsin. Bizim günahımız mı? Senin değil, hayır Tristán; hayır, senin değil! Seni baştan çıkaran benim, ben! O kadın, sardunyalı kadın, taşan çiçek suyuyla şapkanı ıslatan, başını değil şapkanı ıslatan o kadın seni buraya, malikâneye çekti. Oysa seni elde eden ben oldum. Bunu iyi anımsa! Marki'nin annesi olmak istedim ben. Yalnızca ötekini hesaba katmamıştım. Ve öteki güçlü, benden daha güçlüydü. Başkaldırmanı istedim, sen ise bunu başaramadın, başkaldıramadın...

— Ama Carolina...

— Evet, evet olup biten her şeyi iyi biliyorum, biliyorum bunu. Bedenin her zaman çok zayıftı. Ve de günahın onunla evlenmek oldu; senin günahın buydu. Bana da acı çektirdin! Ama Luisa'nın, kızkardeşimin kendi ihanetine, senin alçaklığına dayanamayacağını biliyordum. Ve bekledim. Sabırla bekledim ve çocuğumu büyüttüm. İki kişi arasında korkunç bir sır varken onu büyütmek ne denli zordur! Öç alması için büyüttüm onu! Senden, babasından..

— Evet, beni alçaltması için...

— Hayır, seni alçaltması için değil. Hayır! Yoksa ben seni alçaltıyor muyum?

— Öyleyse başka ne için?

— Sana acıyorum! Sen benim bedenimi alçalttın ve de benim büyük evlat olma gururumu. Herkes benimle ancak kurala uyarak ve babamın aracılığı ile konuşabildiği için... kızkardeşim gibi balkondan eğilip gelene

geçene gülümsemediğim için... Buraya ancak kasabalı hödüklerden ya da pişti oyuncularından.... ve de koro hödüklerinden başka erkek girmediği için... Eve geldiğin zaman kardeşimin değil, yalnızca benim kadın olduğumu sana duyumsatabildim... İşlediğimiz günahı sana anımsatmamı ister misin?

— Yo, Tanrı aşkına! Carolina, hayır!

— Evet, bunu sana anımsatmaman daha iyi olur. Sen başarısız bir erkeksin. Niçin sana rahip olmak için doğmuşsun dediğimi anlıyor musun? Ama hayır, hayır, benim, Lumbría Markisi'nin, Don Pedro Ibañez del Gamonal y Suárez de Tejada'nın annesi olmam için doğdun sen. Onu bir erkek yapacağım! Ve taştan değil, bronzdan yeni bir arma yaptıracağım. Bronzdan armayı yerine koymak için taş armayı kaldırttım. Ve üstünde kırmızı, kan kırmızısı, kırmızı kan, kardeşinin, üvey kardeşinin kanı gibi, öteki çocuğun, ihanet çocuğunun, günah çocuğunun yüzünden akıttığı kan gibi, bir de benden akıttığın kan gibi kırmızı kan lekesi olacak... Üzülme, –bunu söylerken elini başının üzerine koydu– dert etme Tristán, erkeğim benim... Hadi bak oraya, babamın resmine bak ve onun öldüğünü gören sen, söyle bana, öteki torununu, Marki'yi görseydi ne derdi... Oğlunu, Luisa'nın oğlunu yanına götürmeni istedi! Bronz armanın üzerine bir yakut koyacağım ve yakut güneşte pırıl pırıl parlayacak. Bu evde kan, mavi kan değil, kırmızı kan, kırmızı kan olmadığını mı sanıyordunuz? Ve şimdi Tristán, oğlumuzu, kırmızı kanlı oğlumuzu uyutunca biz de yatmaya gidelim.

Tristán yüzyılların ağırlığı altında başını eğdi.

Tam Bir Erkek

Julia'nın güzelliği eski Renada kentinin kuşattığı bütün bölgede ün yapmıştı; Julia'nın tanrısal güzelliği, başkentin mimari hazineleri arasında capcanlı ve taptaze bir başka hazine gibiydi. "Renada'ya, Katedral'i ve Julia Yáñez'i görmeye gidiyorum," derlerdi. Güzel kızın gözlerinde sanki bir trajedinin önsezisi vardı. Yüzü kendisine bakanları tedirgin ediyordu. Arkasında bütün bakışları sürüklerken yaşlılar onun geçtiğini görünce hüzne kapılırlar, delikanlılar ise o gece zor uyurlardı. Gücünün bilincinde olan genç kız üzerinde, kötü bir geleceğin ağırlığını duyumsuyordu. Bilincinin derinliklerinden kaçıp gelen çok gizli bir ses ona şöyle söylüyor gibiydi: "Güzelliğini yitireceksin!" O bunu duymamaya çabalıyordu.

Lorenza güzelinin babası, ataları ahlaksal bakımdan çok karanlık bir insan olan Don Victor Yáñez, ekonomik açıdan en son ve kesin kurtuluş umudunu kızına bağlamıştı. İşadamıydı ve işleri gittikçe kötüye gidiyordu. En son ve en büyük işi, elinde kalan oynayacağı tek kart, kızıydı. Bir de oğlu vardı; ama kaybolmuş bir davaydı ve uzun süredir nerede olduğunu bilmiyordu.

— Julia'dan başka kimsemiz yok, derdi karısına; her şey onun nasıl bir evlilik yapacağına ya da bizim onu

nasıl evlendireceğimize bağlı. Bir aptallık yaparsa –ki yapmasından korkarım– mahvoluruz.

— Ne gibi bir aptallık?

— İşte senin şu yaptığın gibi. Diyorum ki eğer sende biraz sağduyu varsa, Anacleta...

— Ne yapabilirim ki ona, Victorino! Sen bir akıl ver, burada kafası çalışan bir sen varsın...

— Yapman gereken şeyi yüz kere söyledim sana, Julia'yı gözetle ve bütün Renada'lı kadınlara zaman yitirten, her fırsatı kaçırtan, hatta sağlıklarından eden o sevgili müsvetteleriyle çıkmasını engelle. Ne pencere gerisinden görüşmeler ne oynaşmalar ne de öğrenci sevgililer isterim.

— Peki ben ne yapayım?

— Sen mi ne yapacaksın? Hepimizin, senin, benim geleceğimizin, mutluluğumuzun ve onurumuzun ona bağlı olduğunu kızın kafasına sokacaksın, anlıyor musun?

— Evet, anlıyorum.

— Hayır, hayır anlamıyorsun! Onurumuz, duyuyor musun? Ailenin onuru onun evliliğine bağlı. İyi bir evlilik yapması önemli.

— Zavallıcık!

— Zavallıcık mı? Gerekli olan onun yine o serseri oğlanlarla çıkmaması, kendini hayallere kaptırıp kafasını karıştıran o deli saçması kitapları okumaması.

— Peki ama ne yapmasını istiyorsun?

— Doğru düşünmesini, güzelliğinin ayrımında olmasını ve bundan yararlanmayı bilmesini.

— Ben, onun yaşındayken...

— Hadi, hadi Anacleta, daha fazla saçmalayıp durma! Yalnızca zırvalamak için ağzını açıyorsun. Sen, onun yaşında... sen onun yaşında... Ben seni onun yaşındayken tanımıştım...

— Evet, ne yazık ki...

Güzeller güzelinin annesiyle babası ertesi gün yine aynı şeyleri konuşmak üzere birbirlerinden ayrılıyorlardı.

Ve zavallı Julia babasının yaptığı hesabın korkunç derinliğini anlayıp acı çekiyordu. "Beni satmak istiyor," diyordu kendi kendine, "bozulan işlerini kurtarmak için; belki de hapisten kurtulmak için." Gerçekten de öyleydi.

Başkaldırı içgüdüsüyle, Julia, önüne ilk çıkan âşığa evet, dedi.

— Ah Tanrım! Bana bak kızım! dedi annesi, neler döndüğünü, onun evin çevresinde dolaşıp durduğunu, sana işaretler yaptığını artık biliyorum, ondan bir mektup aldığını ve yanıt verdiğini de biliyorum...

— Peki ne yapacağım, anne? Babamın beni satacağı sultanın gelmesini bekleyinceye dek bir köle gibi, bir tutuklu gibi mi yaşayacağım?

— Böyle konuşma kızım...

— Öteki kızlar gibi bir sevgilim olamayacak mı benim?

— Evet, ama adam gibi bir sevgilin olacak.

— Peki bunun adam gibi olup olmadığı nasıl anlaşılacak? Önce başlayıp bir görmeli. İnsanların birbirlerini sevmesi için önce bir konuşup görüşmesi gerek.

— Sevmek... sevmek...

— Tamam, demek ki alıcıyı beklemem gerekiyor.

— Ne seninle ne babanla konuşulur. Siz Yáñez'ler hep böylesiniz. Ah, benim evlendiğim o gün!

— O gün demek zorunda kalmak istemiyorum.

O zaman annesi onu rahat bırakıyordu. Julia da her şeyi göze alarak, bir tür dükkân gibi kullanılan aşağı kata inip pencereden ilk sevgilisi ile konuşma yürekliliğini gösterdi. "Eğer babam bizi böyle yakalarsa," diye düşü-

nüyordu, "bana herhangi bir kaba harekette bulunabilir. Ama bu arada, benim, güzelliğimle pazara çıkarılmak istenilen bir kurban olduğum anlaşılacak." Pencereye çıktı ve daha ilk görüşmede Renadalı genç bir çapkın olan Enrique'ye evdeki kasvetli, sefil durumu bir bir anlattı. Onu kurtarmalı ve alıp götürmeliydi. Güzelliği karşısında aptallaşmasına karşın Enrique bu durumda yüreklilik gösteremeyeceğini duyumsadı. "Bu kızcağız trajedi oynuyor," dedi kendi kendine, "duygusal romanlar okuyor olmalı." Yörenin kutsal güzelinin kendisini penceresinin önüne kabul ettiğini tüm Renada'nın öğrenmesini başardıktan sonra verdiği sözden vazgeçme yollarını aradı. Çok geçmeden buldu. Çünkü bir sabah Julia kızarmış o muhteşem gözlerle, perişan bir durumda indi ve:

— Ah Enrique, dedi ona, artık katlanmak olanaksız; burası ne bir ev ne bir aile: bir cehennem burası. Babam ilişkimizin ayrımına vardı ve barut gibi. Düşünebiliyor musun, dün gece kendimi savunduğum için beni dövdü!

— Ne kabalık!

— Bilemezsin. Gidip onunla görüşmeni söyledi...

— Bak şuna! Bir bu eksikti!

Ama alçak sesle kendi kendine söylendi: "Bu işi burada bitirmek gerek, çünkü bu dev adam, elinden hazinesinin alınacağını anlarsa her türlü şiddeti gösterebilir; ben kızı bu kapandan çıkaramayacağıma göre..."

— Söyle Enrique, sen beni seviyor musun?

— Bir de soruyorsun ha!..

— Yanıt ver, beni seviyor musun?

— Bütün ruhumla, bütün bedenimle, yavrum!

— Ama gerçekten mi?

— Gerçekten de gerçek!

— Benim için her şeyi yapmaya hazır mısın?

— Her şeyi, evet!

— Öyleyse kaçır beni, al götür beni. Kaçmak zorundayız; ama çok uzağa, babamın erişemeyeceği kadar çok uzağa.

— Rahat ol, kızım!

— Hayır, hayır kaçır beni, kaçır beni! Babamın hazinesini al elinden! Al ki satamasın! Satılmak istemiyorum: kaçırılmak istiyorum! Kaçır beni!

Ve kaçış planını hazırlamaya başladılar.

Ama ertesi gün, kaçış için saptadıkları gün Julia giysilerini hazırlamış, hatta araba çağırmışken Enrique ortalarda görünmedi. "Korkak, korkağın korkağı! Aşağılık, aşağılığın aşağılığı!" diyordu, yatağına kendini atan zavallı Julia; bir yandan da öfkeden yastığını ısırıyordu. "Bir de beni sevdiğini söylüyordu. Beni sevmiyordu! Güzelliğimi seviyordu. Onu da değil! Onun istediği bütün Renada'da benimle, Julia Yáñez'le caka satmaktı! Yalnızca benimle! Onu sevgilim olarak kabul ettiğim için. Şimdi de ona, beni nasıl kaçırmasını önerdiğimi anlatacak. Ahlaksız! Ahlaksız, ahlaksız! Babam gibi aşağılık; erkek gibi aşağılık!" Büyük bir umutsuzluğa kapıldı.

— Görüyorum kızım, dedi annesi, bu işin bittiğini görüyorum ve bunun için Tanrıma şükrediyorum. Ama anlıyorsun, baban haklıymış; böyle sürdürürsen yalnızca gözden düşeceksin.

— Nasıl sürdürürsem?

— İlk önüne çıkana yüz verirsen. Adın şıllığa çıkacak ve...

— Daha iyi ya anne, daha iyi ya. Böylece daha çok kişi boy gösterecek. Özellikle de Tanrının bana verdiğini yitirmediğim sürece.

— Ay, ay kızım, babanla aynı soydansınız.

Gerçekten de kısa bir süre sonra yeni bir sevgili adayı çıktı. Aynı sırları ona da açtı ve Enrique gibi onu da telaşlandırdı. Ama Pedro daha yürekliydi. Aynı yollardan geçtikten sonra delikanlıya kaçma konusunu açtı.

— Bak, Julia dedi Pedro, kaçmamıza karşı değilim; dahası buna çok sevindim. Ama düşün bir kez! Kaçtıktan sonra nereye gideriz, ne yaparız?

— Bu daha sonra düşünülür!

— Hayır, bu daha sonra düşünülmez, hayır! Bunu şimdi düşünmek gerek. Ben, şimdi bugünlerde ve bir süre seni geçindiremem. Bizimkilerin bizi eve bile almayacaklarını biliyorum ve senin babana gelince!.. Kısacası, söyle bana, kaçtıktan sonra ne yapacağız?

— Ne? Yoksa vaz mı geçeceksin?

— Ne yapalım peki?

— Cesaretin yok mu yoksa?

— Ne yapalım yani, söyler misin?

— Öyleyse... intihar edelim!

— Sen delisin, Julia.

— Deli, evet; umutsuzluk delisiyim, beni satmak isteyen bu babadan tiksinen ve korkan deli... Ve eğer sen de deli olsaydın, aşkımdan deli olsaydın benimle intihar ederdin.

— Ama Julia söyle, seninle birlikte intihar etmek için aşktan çıldırmamı mı istiyorsun? Sen ise bana olan aşkından değil de, ev ortamından, babana duyduğun tiksinti yüzünden intihar edeceğini söylüyorsun. Aynı şey değil!

— Ah! Ne mantık! Aşk mantığa gelmez!

İlişkilerini kestiler. Julia kendi kendine konuşuyordu: "Bu da beni sevmiyordu, bu da sevmiyordu beni. Güzelliğime âşık oldular, bana değil. Hepsi vız gelir bana!" Sonra acı acı ağlıyordu.

— Görüyor musun kızım, dedi annesi; ben söylememiş miydim? Birisi daha!

— Yüzü bulacak, anne; aradığıma rastlayıncaya dek, beni sizden kurtaracak olana rastlayıncaya dek yüzü bulacak. Beni satacaksınız ha!

— Bunu babana söyle.

Doña Anacleta ağlaya ağlaya, tek başına odasına gitti.

— Bak, kızım dedi, sonunda babası Julia'ya; iki sevgilinle olanlara göz yumdum ve almam gereken önlemleri almadım; ama bu tür saçmalıkları hoş görmeyeceğimi söyleyeyim sana. Bunu bilesin artık.

— Bir başkası var! diye haykırdı kız, acı bir ses tonuyla ve güvenmeden babasının gözlerine bakarak.

— Başka ne var? diye sordu adam, tehdit eder havalarda.

— Var işte!.. Yeni bir sevgili çıktı karşıma!

— Bir başkası mı? Kimmiş?

— Kim mi? Kim olduğunu tahmin etmeyecek misin?

— Hadi, hadi, dalga geçme, söyle, sabrımı tüketiyorsun.

— Pekâlâ, Don Alberto Menéndez de Cabuérniga'dan başkası değil.

— Ne çılgınlık! diye bağırdı annesi.

Don Victorino hiçbir şey söylemedi, sapsarı kesildi. Don Alberto Menéndez de Cabuérniga çok zengin bir toprak sahibiydi, kadın düşkünü, ahlaksızın tekiydi, kadınları elde etmek için para harcamaktan hiç kaçınmadığı söylenirdi; evlenmiş, sonra ayrılmıştı karısından, iki kez evlenmişti ve her ikisine de çok büyük çeyiz parası vermişti

— Peki buna na dersin, baba? Susuyor musun?

— Sen delisin!

— Hayır ben deli değilim, düş de görmüyorum. Sokakta gezip duruyor, evin çevresinde dolaşıyor. Seninle anlaşmasını söyleyeyim mi ona?

— Gidiyorum ben, yoksa bu işin sonu kötüye varacak.

Ve babası ayağa kalkıp evden çıktı.

— Ama kızım! Kızım!

— Anne bak sana söylüyorum, o adam hiç fena gelmiyor babama; beni Don Alberto'ya satabilir.

Zavallı kızın istenci gittikçe zayıflıyordu. Hatta satılmasının bir kurtuluş olabileceğini düşünüyordu. Önemli olan evden çıkmak, ne olursa olsun babasından kaçmaktı.

Bu sırada Alejandro Gómez adında bir Güney Amerikalı, Renada yakınlarından çiftlik –en verimli ve en geniş topraklardan birisini– satın aldı. Kimse onun kökenini bilmiyordu, kimse soyunu sopunu bilmiyordu, hiç kimse onun annesi, babası, memleketi, çocukluğu hakkında hiçbir şey duymamıştı. Bilinen tek şey, çok küçükken ailesinin onu önce Küba'ya, sonra Meksika'ya götürdüğü idi; orada bu serveti, bu büyük serveti –birkaç milyon durodan söz ediliyordu– otuz dört yıl önce, temelli yerleşeceği İspanya'ya dönmeden önce bu serveti nasıl yaptığı bilinmiyordu. Dul olduğu, hiç çocuğu olmadığı söyleniyor ve kendisiyle ilgili fantastik öyküler anlatılıyordu. Yakınında olan kimselere göre, çok ihtiraslı, büyük projeleri olan, çok açgözlü, dikkafalı ve içine kapanık bir adamdı. Halk adamı olmakla övünürdü.

— Paranın açmayacağı kapı yoktur, derdi.

— Her zaman değil, herkes için de değil, derlerdi ona.

— Hayır herkes için değil, ama bunu yapmayı bilenler için, evet! O küçük beyler, o mirasyedi çıtkırıldım

dükler, kontlar, milyonları olsa bile, hayır, hayır hiçbir kapıyı açamazlar. Ama ben? Ben mi? Kendi kendime, kendi bileğimle bunu beceren ben mi? Ben ha?

Bu "ben" sözcüğünü nasıl söylüyordu, duymak gerekirdi! Bu kendine güveninde tüm erkekliği ortaya çıkıyordu.

— Neyi gerçekten istedimse elde ettim. Ve istesem bakan da olurum! Ama istemiyorum ki.

Alejandro'ya, Julia'dan, o şahane Renada güzelinden söz ettiler. "Onu görmeli!" dedi kendi kendine. Sonra da gördü: "Onu elde etmeli!" dedi.

— Biliyor musun baba? diye sordu bir gün Julia, epey bir zamandır kimsenin o efsanevi adamdan başka bir şey konuştuğu yok, biliyor musun, kimsenin Carbajedo'yu satın alan adamdan başka şey konuştuğu yok...

— Evet, evet, kim olduğunu biliyorum. Peki ne olmuş?

— O adamın çevremde dolaştığını da biliyor musun?

— Benimle dalga mı geçiyorsun, Julia?

— Hayır, dalga geçmiyorum, ciddiyim; çevremde dolaşıp duruyor.

— Dalga geçme, diyorum sana!..

— Al, işte mektubu!

Ve mektubu göğsünden çıkarıp babasının yüzüne attı.

— Peki, ne yapmak istiyorsun? diye sordu kızına.

— Ne yapayım ki!.. seninle konuşmasını ve para konusunu görüşmenizi!

Don Victorino kızına bir bakış fırlatıp bir şey söylemeden çıkıp gitti. Eve birkaç gün hüzünlü bir sessizlik ve sessiz bir öfke egemen oldu. Julia yeni isteklisine yanıt olarak, pek alaylı ve küçümseyici bir mektup yazdı ve kısa bir süre sonra, sözcüklerin altları sert bir el hareke-

tiyle çizilmiş, köşeli ve okunaklı iri harflerle yazılmış bir mektup aldı: "Sonunda benim olacaksınız. Alejandro Gómez istediği her şeyi elde etmesini bilir." Bunları okur okumaz Julia: "Bu, tam bir erkek!" dedi kendi kendine. "Benim kurtarıcım mı olacak? Yoksa ben mi onun kurtarıcısı olacağım?" Bu ikinci mektuptan birkaç gün sonra Don Victorino kızını yanına çağırdı, onunla bir odaya kapandı ve nerdeyse diz çöküp gözlerinde yaşlarla:

— Bak kızım, dedi, her şey senin kararına bağlı, geleceğimiz ve benim onurum. Eğer Alejandro'yu kabul etmezsen kısa bir süre sonra iflas ettiğimi gizleyemeyeceğim, borçlarımı kapatamayacağım, hatta...

— Deme !

— Hayır kızım, borçlarımı ödeyemeyeceğim. Vadeler bitiyor. Ve beni cezaevine tıkacaklar. Şimdiye dek darbeyi önleyebildim... senin sayende! Senin adını kullanarak. Senin güzelliğin bana kalkan oldu. "Zavallı kız!" diyorlardı.

— Onu kabul edeyim mi etmeyeyim mi?

— Pekâlâ; sana bütün gerçeği anlatacağım. Benim durumumu öğrenmiş, her şeyi biliyor ve şimdi artık özgürüm ve onun sayesinde soluk alabiliyorum. Bütün senetlerimi ödedi; borçlarımı tasfiye etti...

— Evet, biliyorum, söylemene gerek yok. Peki şimdi?

— Ona aitim, ona bağlıyız, beni o geçindiriyor, seni de o geçindirecek.

— Yani sattın mı beni artık?

— Hayır, bizi satın aldı.

— Yani istesem de istemesem de onun muyum ben?

— Hayır, bunu istemiyor; hiçbir şey istemiyor, hiçbir şey istemiyor!

— Ne cömertlik!

— Julia!

— Evet, evet anladım. Söyle ona, benim için ne zaman isterse gelebilir.

Bunu söylerken titremeye başladı. Kim söylemişti bunu? Kendisi miydi? Hayır, içine giren ve kendisini baskı altında tutan bir başkasıydı.

— Sağ ol kızım, sağ ol!

Baba, kızını öpmek için ayağa kalktı, ama kız onu iterek haykırdı:

— Hayır, pisliklerini bana bulaştırma!

— Ama kızım!

— Git, senetlerini öp! Daha doğrusu seni cezaevine attırabilecek olanların küllerini.

— Alejandro Gómez istediği her şeyi elde edebilir, diye söylemedim mi size Julia? Bana böyle şeylerle gelmek ha? Bana?...

Bunlar, Güney Amerikalı genç kodamanın, Don Victorino'nun kızına, evlerine geldiğinde kendisini tanıtırken söylediği sözlerdi. Ve de genç kız, yaşamında ilk kez bir erkek önünde bulunduğunu hissederek, bu sözler karşısında titredi. Adam da ona beklediğinden daha alçakgönüllü ve daha az kaba gösterdi kendini.

Üçüncü ziyaretinde annesiyle babası onları baş başa bıraktı. Julia titriyordu. Alejandro susuyordu. Titreme ve sessizlik bir süre uzadı.

— Pek iyi görünmüyor gibisiniz, Julia, dedi adam.

— Hayır, hayır, iyiyim ben!

— Öyleyse niçin böyle titriyorsunuz?

— Belki biraz soğuk...

— Hayır, korku bu.

— Korku mu? Ne korkusu?

— Korku...benden!

— Niçin sizden korkacakmışım?

— Evet, benden korkuyorsunuz!

Ve korku çözülüp ağıta dönüştü. Julia, ruhunun derinliklerinden gelerek ağlıyordu, yürekten ağlıyordu. Hıçkırıklara boğuluyordu, soluğu kesiliyordu.

— Ben öcü müyüm? diye fısıldadı Alejandro.

— Beni sattılar! Beni sattılar! Benim güzelliğimle değiş tokuş yaptılar! Beni sattılar!

— Kim söylüyor bunu?

— Ben söylüyorum, ben! Ama hayır, sizin olmayacağım... ölürüm de!

— Benim olacaksın, Julia, benim olacaksın... Ve beni seveceksin! Beni sevmeyecek misin yoksa. Beni? Bir bu eksikti.

Ve bu "beni"yi öylesine vurguyla söylemişti ki Julia'nın gözyaşlarının kaynağı kurudu ve yüreği durdu sanki. O zaman adama baktı, o anda bir ses ona: "Bu bir erkek!" diyordu.

— Bana ne yapmak istiyorsanız yapabilirsiniz!

— Bununla ne demek istiyorsun? diye sordu adam, senli benli konuşmakta direnerek.

— Bilmem... Ne dediğimi bilmiyorum...

— Sana ne istersem yapabileceğim demekle ne kastediyorsun?

— Evet, yapabilirsiniz...

— Ama benim istediğim –bu benim'i kendinden emin ve dolu dolu söylemişti– seni karım yapmak.

Julia'nın ağzından bir çığlık çıktı ve iri iri açılmış, şaşkınlık saçan şahane gözleriyle, gülümseyen ve kendi kendine konuşan adama bakakaldı: "İspanya'nın en güzel kadınına sahip olacağım."

— Ne sanıyordun?...

— Ben sandım ki... sandım ki...

Ve yine göğsü boğucu gözyaşlarıyla parçalandı. Daha sonra dudaklarında, onun dudaklarını duyumsadı ve bir sesin ona:

— Evet, karım, benim karım... benim... benim... Yasal karım, bu kuşkusuz! Yasa benim isteğimi onaylayacak! Ya da benim isteğim yasayı!

— Evet... seninkini!

Julia boyun eğmişti. Ve de düğün kararlaştırıldı.

Bu sert ve içine kapalı adamda hem korkutan hem de karşı konamayan ne vardı? Üstelik en korkunç olanı, değişik tuhaf bir aşka zorluyordu onu. Çünkü Julia, milyonlarını ışıldatmak amacıyla en güzel kızlardan birisini karısı yapmak isteyen bu serüvenciyi sevmek istemiyordu; ama sevmek istemese de bir aşka teslim olmaya boyun eğdiğini duyumsuyordu. Bu, kibirli fatihe karşı kölenin yüreğinde tutuşacak bir aşk gibiydi. Hayır onu satın almamıştı! Onu elde etmişti.

"Ama o," diyordu kendi kendine Julia, "gerçekten beni seviyor mu? Seviyor mu beni? Beni? Onun her zaman dediği gibi. Nasıl da söylüyor bunu! Ben sözcüğünü nasıl da söylüyor! Beni seviyor mu, yoksa yalnızca güzelliğimle dikkati çekmek mi istiyor? Onun için yalnızca çok pahalı ve çok az bulunan bir süs eşyası mı olacağım? Gerçekten bana âşık olacak mı? Kısa sürede benim büyümü kanıksayacak mı? Ne olursa olsun, benim kocam olacak ve bu berbat evden kurtulduğumu, babamdan kurtulduğumu göreceğim. Çünkü artık bizimle birlikte yaşamayacak, hayır. Zavallı anneme küfretsin, kadın hizmetçilerle kırıştırsın diye ona bir aylık bağlarız. Yeniden borçlanmasının önüne geçeriz. Ben de varsıl, çok varsıl, korkunç derecede varsıl olacağım!"

Ancak bütün bunlar onu hiç de tatmin etmiyordu. Renada'lıların onu kıskandıklarını ve korkunç şansından ve güzelliğinden olabildiğince yararlandığından söz ettiklerini biliyordu. Ama, bu adam onu seviyor muydu? Gerçekten seviyor muydu? "Onun aşkını elde etmeliyim!" diyordu kendi kendine. "Beni gerçekten sevmeli; beni sevmezse karısı olamam, yoksa bu, satılmanın en kötü biçimi demek olur. Peki, ben onu seviyor muyum?" Üstelik karşısındayken kendini onun egemenliği altındaymış gibi duyumsuyordu ve bu sırada ruhunun iyice derinliklerinden fırlayan gizemli bir ses ona: "O bir erkek!" diyordu. Alejandro her "ben" dedikçe Julia titriyordu. Başka bir şey olduğunu sanmasına ya da ne olduğunu bilmemesine karşın aşktan titriyordu.

Evlendiler ve kent merkezinde yaşamaya başladılar. Serveti sayesinde Alejandro'nun çok sayıda, fakat biraz tuhaf arkadaşları ve ilişkileri vardı. Aralarında onurlu soyluların, hiç de eksik olmayan sık sık eve gelenlerin, kocasının sağlam ipotek karşılığı borç verdiği insanlar olabileceğini düşünüyordu Julia. Ama onun ne iş yaptığını bilmiyordu, o da karısına hiçbir şeyden söz etmiyordu. Hiçbir eksiği yoktu Julia'nın, en ufak istekleri bile karşılanıyordu; ama en çok gereksinme duyduğu bir eksiği vardı. Boyunduruğu altında olduğunu duyumsadığı bu adama karşı bir aşk söz konusu değildi henüz ve böyle bir aşkın kuşkulu olmasına karşın nasıl da büyülemişti onu. "Beni seviyor mu, sevmiyor mu?" diye soruyordu kendi kendine. "Bana karşı pek sevecen, kimi zaman dediğim dedik bir adam olsa da çok saygı gösteriyor; hatta pohpohluyor ama beni seviyor mu?" Bu adama aşktan, sevgiden söz etmenin bir yararı yoktu.

— Yalnızca aptal insanlar böyle şeylerden söz ederler, derdi her zaman Alejandro. Büyüleyici... şirin... güzel... sevgili... Ben mi söyleyeceğim bunları? Ben bu sözcükleri ha? Bu sözcükler ve ben... Ben öyle mi? Bu laflar romanlarda olur. Roman okumaktan hoşlandığını biliyorum zaten.

— Hâlâ hoşuma gidiyor.

— Öyleyse ne kadar istersen oku. Dinle bak, eğer çok istiyorsan büyük evin yanındaki arsaya bir kitaplık yaptırır ve içini de Adem'den günümüze dek yazılmış bütün romanlarla doldururum.

— Neler de söylüyorsun sen!..

Alejandro olabildiğince sade ve alçakgönüllüce giyiniyordu. Bu, yalnızca giysileri sayesinde fark edilmemesi için değildi, halktan biri gibi görünmesi içindi. Üstündekilerden hoşlandığı için giysi değiştirmek zoruna da gidiyordu. Giysisini ilk kez giydiği gün eski görünmesi için duvarlara sürtünüyordu sanki. Buna karşılık onun, karısının, doğal güzelliğini daha çok ortaya çıkaracak biçimde olabildiğince şık giyinmesinde diretiyordu. Para harcamakta hiç de cimri değildi ama özellikle büyük bir zevkle harcadığı para, kadın ve erkek modacıların faturaları, Julia'sı için aldığı üst baş içindi.

Julia'yı yanında götürmekten ve onunla kendisi arasındaki giyim ve davranış farkının görülmesinden zevk alırdı. Yabancıların karısına bakakalmaları hoşuna gidiyordu ve kimi zaman da Julia şuh davranışlarıyla bakışları üzerine çektiğinde ayrımında olmuyordu ya da ayrımında olmuyormuş gibi yapıyordu. Ona şehvetle bakanlara da: "Hoşunuza gidiyor, değil mi? Kuşkusuz benim de hoşuma gidiyor ama o benim, yalnızca benim; kudurun bakalım!..." der gibiydi. Ve bu duygunun ayrı-

mına varan Julia, "bu adam beni seviyor mu, sevmiyor mu?" diye kendi kendine soruyordu. Çünkü her zaman onu, işte o erkek gibi, kendi erkeği gibi düşünüyordu. Ya da daha doğrusu ait olduğu erkekti, efendisiydi. Ve yavaş yavaş onda bir harem cariyesi ruhu, gözde cariye, tek cariye ruhu oluşmaya başladı; ama sonuçta köle ruhu.

Aralarındaki içtenliğe gelince, hiç yoktu. Kocası beyefendiyi neyin ilgilendirebileceğini düşünmüyordu. Bir kez ailesi hakkında soru sormak yürekliliğini gösterdi.

— Aile mi? dedi Alejandro. Bugün senden başka ailem yok benim, umurumda da değil. Benim ailem, ben ve benim olan sen.

— Ama annen, baban?

— Onların hiç olmadığını düşün. Benim ailem benimle başlıyor. Kendi başıma olmuşum ben.

— Sana bir şey daha sormak istiyorum Alejandro, ama cesaret edemiyorum...

— Niçin cesaret edemiyorsun? Seni yiyecek miyim? Bana söylediğin herhangi bir şey için sana hiç kızdım mı?

— Yo, hiçbir zaman, bundan yakınıyor değilim...

— Öyleyse daha ne var ki!..

— Hayır, yakındığım yok, ama...

— Pekâlâ, sor ne soracaksan, bitsin bu iş.

— Yok, yok sormuyorum.

— Sor!

Bunu öyle bir belirgin bencillikle söyledi ki, Julia, hem korkudan hem de boynu bükük cariyelere özgü aşkından titredi ve ona:

— Peki öyleyse söyle bana, dedi, sen dul musun?

Kaşları alnında bir an çatılır gibi olan Alejandro ve yanıtladı:

— Evet, dulum.

— Peki ilk karın?

— Sana bir şey anlattılar demek...

— Hayır ama...

— Sana bir şey anlatmışlar, söyle.

— Evet, bir şeyler duydum...

— Sen de inandın mı?

— Hayır... inanmadım.

— Kuşkusuz, inanmamalıydın, inanmaman gerekirdi.

— Hayır, inanmadım.

— Doğal olan da bu. Senin beni sevdiğin gibi beni seven, senin kadar benim olabilen kimse bu palavralara inanamaz.

— Kuşkusuz seni seviyorum... ve bunu söylerken karşılıklı sevgi itiraflarına yol açacağını umuyordu.

— Pekâlâ, duygu yüklü roman tümcelerinden hoşlanmadığımı sana söylemiştim. Ne denli az konuşulursa o denli çok sever insanlar birbirini.

Ve bir süre durakladıktan sonra sürdürdü konuşmasını:

— Daha delikanlıyken, Meksika'da çok çok zengin, benden büyük, yaşlı bir milyoner kadınla evlendiğimi, beni mirasçısı yapmaya zorladığımı ve sonra onu öldürdüğümü söylemişlerdir sana. Bunları söylediler, değil mi?

— Evet, bunları söylediler.

— Sen de inandın mı?

— Hayır, hayır inanmadım. Senin karını öldürebileceğine inanamam.

— Benim hakımda sandığımdan daha iyi düşüncelerin olduğunu görüyorum. Karımı, benim olan bir şeyi nasıl öldürebilirim?

Bunu işitince zavallı Julia'yı titreten neydi? Julia korku kaynağının ayrımına varamadı; ama kocasının ilk karısı için kullandığı şey sözcüğü korkutmuştu onu.

— Salt bir aptallık olurdu bu, diye sürdürdü konuşmasını Alejandro. Ne için? Mirasına konmak için mi? Ama aynı bugünkü gibi onun mirasından o zaman da yararlanıyordum. İnsanın kendi karısını öldürmesi! İnsanın kendi karısını öldürmesi için hiçbir neden yok ki!

— Buna karşın karılarını öldüren kocalar da var, demek yürekliliğini gösterebildi Julia.

— Niçin?

— Kıskançlıktan ya da kendilerini aldattıkları için...

— Hah! Hah! Ha! Kıskançlık aptalların işi. Yalnızca aptallar kıskanç olabilirler. Çünkü yalnızca aptalları karıları aldatabilir. Ama beni? Karım beni aldatamaz. O kadın beni aldatmadı, sen de aldatamazsın.

— Böyle konuşma. Başka şeylerden söz edelim.

— Niçin?

— Senin böyle konuştuğunu duymak bana acı veriyor. Düşlerimde bile seni aldatmak aklımdan geçmez!..

— Biliyorum, söylemesen de biliyorum bunu; beni hiç aldatmayacağını biliyorum.

— Kuşkusuz!

— Beni aldatamazsın. Beni? Karım? Olanaksız! Ötekine, ilk karıma gelince ben onu öldürmedim, kendisi öldü.

Alejandro'nun karısıyla en çok konuştuğu günlerden birisiydi bu. Julia titreyerek düşüncelere dalıp gitti. Bu adam kendisini seviyor muydu, sevmiyor muydu?

Zavallı Julia! Yeni yuvası korkunçtu; baba evi kadar korkunçtu. Özgürdü, salt özgürdü; orada aklına gelen her şeyi yapabiliyordu, giriyordu, çıkıyordu, arkadaşlarını, hatta isterse erkek arkadaşlarını da çağırabiliyordu. Ama efendisi, Senyoru kendisini seviyor muydu, yoksa sevmiyor muydu? Erkeğin aşkı ile ilgili kuşku onu, o

kapısı ardına kadar açık, yaldızlı, şahane balkabağının içine hapsediyordu.

Kocası olan o senyordan gebe kaldığını öğrenince, yeni doğan bir güneş ışığı, köle ruhunun fırtınalı karanlıklarına daldı. "Beni sevip sevmediğini şimdi anlayacağım," dedi kendi kendine.

Müjdeli haberi kocasına bildirince adam haykırdı:

— Bekliyordum bunu. Artık bir velialıtım var, başka bir erkek, benim gibi bir erkek yapabileceğim bir veliahtım var. Bunu bekliyordum.

— Peki ya olmasaydı? diye sordu Julia.

— Olanaksız! Olmalıydı. Benim bir oğlum olmalıydı, benim!

— Ama evlenip de çocukları olmayan pek çok insan var.

— Başkaları olabilir. Ama benim hayır! Benim bir çocuğum olmalıydı.

— Peki ama niçin?

— Çünkü bana bir çocuk vermemezlik edemezsin.

Sonunda çocuk doğdu; ama baba öylesine içine kapanık olmayı hâlâ sürdürüyordu. Yalnızca, çocuğu annesinin büyütmesine karşı çıktı.

— Hayır, bunun için sağlıklı ve güçlü olduğundan kuşkum yok; ama çocuklarını büyüten anneler çok yıpranıyorlar, ben de senin yıpranmanı istemiyorum; olabildiğince uzun süre genç kalmanı istiyorum.

Ama ancak doktor, Julia'nın, yıpranmak yerine oğlunu büyütürken kazançlı çıkacağına ve güzelliğinin daha bir olgunluğa kavuşacağına güvence verince boyun eğdi.

Baba oğlunu öpmeyi yadsıyordu. "Bu öpücükler çocuğu rahatsız etmekten başka işe yaramaz," derdi. Bir gün çocuğu kollarına aldı ve bakakaldı.

— Bir kez bana ailemi sormamış mıydın? diye sordu bir gün Alejandro karısına. İşte burada. Artık bir ailem var ve de işimi sürdürecek bir veliahtım. Julia'nın, kocasına ne iş yaptığını sormak geçti aklından ama bunu yapamadı. "Benim işim! Bu adamın işi ne olabilir ki?" Aynı sözleri daha önce de duymuştu.

Eve en sık gelenler arasında Bordaviella Kontu ve karısı vardı, özellikle de Alejandro ile iş ilişkileri olan ve kendisine büyük miktarlarda borç verdiği kont vardı. Kont satranca pek merak sarmış olan Julia ile bu oyunu oynamak ve tefecisinin karısı olan oyun arkadaşının tüm içtenliği sayesinde kendi evindeki mutsuzluklarını hafifletmek için gelirdi. Öyle alev alev olmasa da Bordaviella Kontu ile karısının yuvaları küçük bir cehennemdi. Kont ve Kontes hiç anlaşamıyorlar ve birbirlerini sevmiyorlardı. Her biri kendi havasındaydı: Kontes, skandal yaratan dedikodulara konu oluyordu. Her zaman onunla ilgili bir soru dolaşıyordu: "Bordaviella Kontu kiminle satranç oynuyor?" Zavallı Kont satranç partisi yapmak ve başkasının mutsuzluğunu arayarak kendi mutsuzluğuna bir avuntu bulmak için güzel Julia'nın evine gidiyordu.

— O Kont bugün de gelmiş olmalı, değil mi? diye sordu Alejandro karısına.

— O Kont... o Kont... Hangi Kont?

— O işte! Yalnızca tek bir kont, tek bir marki, tek bir dük var . Ya da benim için hepsi bir, tek bir insanmış gibi.

— Ya, evet geldi!

— Sevindim, seni eğlendiriyor. Zavallı aptal adam ancak bu işe yarar.

— Ama bana zeki ve kültürlü gibi geliyor, çok iyi eğitilmiş ve çok sevecen...

— Evet, o da roman okuyanlardan. Ama sonuç olarak seni eğlendiriyor ya...

— Ama çok mutsuz.

— Püff; kendi suçu!

— Niçin?

— Çok budala olduğu için. Başına gelenler çok doğal. Karısının, Kont gibi bir mendeburu aldatması çok doğal. Hele bu adam bir erkek değilse! Bilmiyorum nasıl oldu da böyle birisiyle evlendi. Kuşkusuz onunla değil, ünüyle evlenmiştir. Bir kadının bu zavallı adama yaptığı bana yapılsa!..

Julia kocasına bakakaldı ve hemen, ne söylediğinin ayrımına varmadan haykırdı:

— Ya sana böyle bir şey yapılsaydı? Onun karşısına çıkan kadın gibi bir kadın çıksaydı karşına?

— Saçmalık, dedi Alejandro ve gülmeye başladı. Yaşamımızı kitapların tuzuyla mı tatlandırmak istiyorsun? Eğer beni kıskandırarak denemek istiyorsan yanılıyorsun. Ben öyle erkeklerden değilim! O kadınlarla ne işim var benim? Benim ha? Bordaviella budalasıyla dalga geçerek eğlenmene bak.

— Ama bu adamın kıskançlık duymadığı gerçek mi? diyordu kendi kendine Julia. "Kontun gelip çevremde dolaşmasına ve bana kur yapmasına aldırmaması gerçek olabilir mi? Benim sadakatime ve sevgime bu denli güveniyor mu? Benim üzerimdeki gücüne mi güveniyor? İlgisizlik mi bu? Beni seviyor mu yoksa sevmiyor mu?" Ve öfkeden çıldırmaya başlıyordu. Efendisi, senyor kocası içini acıtıyordu.

Zavallı kadın, sevgisinin mihenk taşı gibi kocasının kıskançlığını kışkırtmak için inatla uğraşıyordu, ama bir şey elde edemiyordu.

— Benimle Kontlara gitmek ister misin?

— Ne için?

— Çaya!

— Çaya mı? Karnım ağrımıyor ki! Çünkü bizim zamanımızda ve bizim ailede ancak birisinin karnı ağrıdığı zaman o pis su içilirdi. Sana afiyet olsun! Zavallı kontu teselli et biraz. Listedeki son sevgilisi ile Kontes de orada olacaktır. Yaşasın sosyete! Neyse sonuç olarak durum bu!

Bu arada Kont, Julia'nın çevresinde dolaşıp duruyordu. Kadın arkadaşının acıma duygusunu harekete geçirmek için evdeki tatsızlıklardan üzülüyormuş gibi görünüyor ve bu acımayla Julia'yı aşka, yasak aşka sürüklüyor, bir yandan da onun ailevi durumunu bildiğini anıştırmaya çalışıyordu.

— Evet, Julia, doğru; evim bir cehennem, gerçek bir cehennem ve bana acıdığınız gibi kendime acımamı da sağlıyorsunuz. Ah keşke daha önce tanışmış olsaydık! Ben mutsuzluğa düşmeden önce olabilseydi! Ve siz de...

— Benim mutsuzluğuma mı demek istiyorsunuz?

— Hayır, hayır, bunu söylemek istemiyorum... hayır!

— O zaman ne demek istiyorsunuz, Kont?

— O öteki adama, kocanıza varmadan önce...

— O zaman benim hemen size varacağımı mı düşünüyorsunuz?

— Ah kuşkusuz, kuşkusuz!..

— Siz erkekler ne denli kendinizi beğenmişsiniz!

— Kendini beğenmiş mi?

— Evet, kendini beğenmiş. Kendinizi dayanılmaz sanıyorsunuz.

— Ben... yo, yo!

— Öyleyse kim?

— Bunu söylememe izin verir misiniz, Julia?

— Ne isterseniz söyleyin!

— O zaman söyleyeyim! Dayanılmaz olan ben değilim, aşkım! Evet, aşkım!

— Ama bu doğru bir açıklama mı, Senyor Kont? Üstelik benim namuslu, kocasına âşık, evli bir kadın olduğumu unutmayın.

— Bu...

— Yoksa bundan kuşku mu duyuyorsunuz? Evet, âşığım, duydunuz beni, kocama içtenlikle âşığım.

— Ama o...

— Ne? O da ne? Onun beni sevmediğini kim söyledi size?

— Bizzat kendiniz!

— Ben mi? Alejandro'nun beni sevmediğini ne zaman söyledim size? Ne zaman?

— Bakışlarınızla, hareketlerinizle, davranışınızla söylediniz bunu bana.

— Nerdeyse sizi bana âşık olmaya sürükleyenin ben olduğumu söyleyeceksiniz!.. Bakın Senyor Kont. Bu evime son kez gelişiniz olacak!

— Tanrı aşkına, Julia!

— Son kez, dedim!

— Tanrım, hiç ses çıkarmadan sizi seyretmeme, size bakarken içime akıttığım gözyaşlarımı silmeme izin verin!..

— Ne hoş, ne hoş!

— Söylediklerim sizi öfkelendirmişe benziyor...

— Benziyor mu? Beni öfkelendirdiniz!

— Sizi öfkelendirebilir miyim yani?

— Senyor Kont!..

— Size söylediğim ve sizi öfkelendiren şey, ben karımı almadan, siz de kocanıza varmadan önce tanışmış olsaydık, bugün sizi nasıl seviyorsam aynı çılgınlıkla sevecek olmamdı... Yüreğimi size açmama izin verin! Bugün nasıl seviyorsam aynı çılgınlıkla severdim sizi ve kendi aşkımla sizin aşkınızı elde ederdim. Yüreklilikle değil, hayır; liyakatımla değil, sevgimin gücüyle elde ederdim. Julia, ben, kendi değerleriyle kadına boyun eğdirdiğini, kadını elde ettiğini sanan o erkeklerden değilim; kendileri sevmeden kadınların kendilerini sevmelerini isteyen erkeklerden değilim. Ben, bana gelince, zavallı bir soylu olan ben, o denli kibirli değilim.

Julia zehri yavaş yavaş ve damla damla içiyordu.

— Çünkü, diye sürdürdü Kont konuşmasını, sevme yetenekleri olmayan kimi erkekler vardır ama kendileri sevilsin isterler ve kendileriyle evlenen zavallı kadının koşulsuz sadakatine ve sevgisine hakları olduğuna inanırlar. Güzel bir kadını, güzelliği ile tanınmış bir kadını, yalnızca güzelliği için alan ve ehlileştirilmiş bir dişi aslanı yanlarında götürüyormuşçasına, "Benim dişi aslanım, bana nasıl boyun eğdi, görüyor musunuz?" diyerek şişinen erkekler de vardır. Bunun için insan dişi aslanını sever mi?

— Sayın Kont... sayın Kont, öyle bir yere giriyorsunuz ki...

O zaman Bordaviella Kontu ona biraz daha yaklaştı ve pırıl pırıl kahverengi saçlarının bukleleri arasında teninin o şahane pembe güzelliğini, kesik kesik soluğunun gıdıklamasını hemen hemen kulağının içindeymiş gibi duyumsatarak kadına fısıldadı:

— Girdiğim yer, senin bilincin, Julia.

Senin sözcüğü suçlu kulağı kızarttı.

Julia'nın göğsü, denizin, karayel yaklaşırken dalgalandığı gibi dalgalanıyordu.

— Evet, Julia, senin bilincine girmekteyim.

— Bırakın beni, Tanrı aşkına! Sayın Kont, bırakın beni. Ya şimdi o gelecek olsa!..

— Hayır, o gelmeyecek. Seninle ilgili hiçbir şey onun umurunda değil. Seni sevmediği için bizi böyle baş başa bırakıyor... Hayır, seni sevmiyor! Seni sevmiyor Julia, seni sevmiyor!

— Onun bana sonsuz güveni var...

— Sana mı? Yo yo! Kendisine güveni var. Kendisine kesin bir biçimde körü körüne güveniyor. Kendisi, bizzat kendisi, nasıl edindiğini bilmek istemediğim bir serveti olan Alejandro Gómez sanıyor ki hiçbir kadın onu aldatamaz. Beni küçümsüyor, bunu biliyorum...

— Evet, sizi küçümsüyor...

— Bunu biliyorum! Ama beni küçümsediği kadar seni de küçümsüyor...

— Tanrım! Sayın Kont! Tanrı aşkına, beni öldüreceksiniz, susun!

— Seni öldürecek olan o, o, kocan ve sen ilk de olmayacaksın!

— Bu alçaklık, Sayın Kont, alçaklık bu! Kocam karısını öldürmedi! Artık gidin, gidin; gidin ve bir daha gelmeyin!

— Gidiyorum ama yine geleceğim. Beni sen çağıracaksın!

Ve yüreğini derinden yaralayıp gitmişti. "Bu adam haklı olmalı, diyordu. Öyle mi? Çünkü benim kendi kendime bile söylemek istemediğim bir şeyi açıkladı, Beni küçük gördüğü doğru mu acaba? Beni sevmediği gerçek mi?"

Julia ile Bordaviella Kontu arasındaki ilişki kentte dedikodulara neden oldu. Alejandro'ya söylenenlerin

ayrımında değildi ya da öyle görünüyordu. Arkadaşlarından birisi üstü kapalı olarak bu konuya dokunmak isteyince hemen susturdu onu: "Bana ne söyleyeceğinizi biliyorum, ama bırakın bunları. Bunlar sadece insanların yaydıkları dedikodu. Bana ne? Bana ne bunlardan? Bırakalım, romantik kadınlar oyalansınlar!" Biri olabilir mi? Bu korkak olabilir mi?

Ama bir gün Cazino'da adamın biri boynuzla ilgili iki anlama gelen bir şaka yapacak oldu, Alejandro eline bir şişe alıp fırlattı ve adamın kafasını yardı. Büyük bir skandala neden oldu.

— Bana ha? Bana bu tür şaka yapmak ha? dedi kendine özgü ölçülü sesiyle. Bunu anlamıyorum sanki... Salak insanlar arasında zavallı karımın romantik kaprisleri üzerine dolaşan bu saçmalıkları bilmiyorum sanki... Ve bu dedikoduları kökünden kesmeye hazırım...

— Ama, öyle değil ki, Don Alejandro, demek yüreklliliğini gösterdi.

— Peki nasılmış? Nasılmış, söyle bana!

— Bu dedikoduların nedenini kökünden kesmek gerek!

— Ya! Kontun evime gelmesini yasaklayayım, öyle mi?

— İyi olurdu!

— Bu ancak dedikoduculara hak vermek olur. Üstelik ben bir zorba değilim. Ve eğer kusursuz ve su katılmamış bir salak olan o Kont karımı eğlendiriyorsa, sizi temin ederim ki, o zararsız, aptalın teki bir zamparadır... eğer bu kendini bir şey sanan adam karımı eğlendiriyorsa, öteki salaklar şunu bunu söyleyecekler diye zavallı karımı eğlenceden yoksun mu bırakayım? Bir bu eksikti!.. Ama bundan kendime bir çıkar mı sağlayacağım? Kendime? Beni tanımamışsınız!

— Ama, Don Alejandro tevatürler...

— Ben tevatürlerle değil, gerçeklerle yaşıyorum.

Ertesi gün Alejandro'nun evine, hakarete uğrayan adam adına kefaretini ödemesini isteyen kelli felli iki bey geldi.

— Ona söyleyin, dedi Alejandro, ona bakan doktorun ya da cerrahın faturasını yollasın bana, böylece zarar ziyanı neyse ödeyeyim.

— Ama Don Alejandro...

— O zaman ne istiyorsunuz?

— Biz değil, hayır! Hakarete uğrayan bey, bir kefaret, kendisini tatmin edecek bir açıklama bekliyor...

— Sizleri anlamıyorum... ya da anlamak istemiyorum!

— Yoksa bir düello!

— Çok iyi! Ne zaman isterse. Söyleyin ona ne zaman isterse. Ama bunun için sizin rahatsız olmanıza gerek yok. Tanık da istemez. Söyleyin ona, kafası yani yediği şişe darbesi, iyileşir iyileşmez bana bildirsin, nereye isterse gidelim, kapanalım ve kendi yumruklarımızla ve tekme tokat birbirimize girelim. Başka silah kabul etmiyorum. Ve sonra Alejandro Gómez kimmiş görecek.

— Ama Don Alejandro siz bizimle alay ediyorsunuz! diye haykırdı tanıklardan birisi.

— Hiç de değil! Sizler bir dünyadansınız, ben ise başka dünyadan. Sizlerin babalarınız tanınmış, aileleriniz soylu... Benim ise annemin babamın olmadığı, kendi oluşturduğum aileden başka ailem olmadığı söylenebilir. Ben bir hiçten geliyorum ve Gurur Yasasının o saçmalıklarını işitmek istemiyorum. Böylece bilgilendiniz. Tanıklar ayağa kalktılar, sonuç olarak güçlü bir milyoner ve geçmişi gizemli bir adamla karşı karşıya oldukları için tanıklardan birisi, belli bir sertlikle ama saygıyla haykırdı:

— Öyleyse izin verin Don Alejandro Gómez, izin verin de söyleyeyim...

— Ne isterseniz söyleyin; ama elimde başka bir şişe olduğu için sözlerinizi ölçerek konuşun.

— Şu halde, Don Alejandro Gómez, dedi sesini yükselterek, siz bir şövalye değilsiniz!

— Kuşkusuz değilim, birader, kuşkusuz değilim! Ben bir şövalye ha! Ne zamandan beri? Nereden? Ben eşekçi olarak yetiştirildim, şövalye olarak değil, birader. Babam olduğu söylenen adama azık götürmek için eşeğe bile binmezdim, yürüyerek, yaya olarak giderdim. Kuşkusuz şövalye değilim ben! Şövalyelik? Şövalyelik nerede ben nerede! Ben ha! Hadi... hadi...

— Gidelim, dedi tanıklardan birisi ötekine, burada yapacak bir işimiz yok. Siz, Senyor Alejandro Gómez, bu utanç verici davranışınızın sonuçlarına katlanacaksınız.

— Anlaşıldı, bekleyeceğim. Ona.... kafasını yardığım, ne dediğini bilmez o beyefendiye bildirin, bakın yineliyorum, doktorun faturasını yollamasını ve bundan böyle ağzından çıkan laflara dikkat etmesini söyleyin. Ve sizler, eğer bir gün bu arsız adama, şövalye gururundan yoksun bu yabanıl milyonere gereksinme duyarsanız –ki her şey olabilir– bana gelebilirsiniz, hizmet ettiğim ve hizmet etmekte olduğum öteki beyefendiler gibi sizlere de hizmet ederim.

— İşte bu bağışlanamaz! Gidelim! diye haykırdı tanıklardan birisi.

Ve çekip gittiler.

O gece Don Alejandro, karısına, şişe fırlatışının öyküsünü, sonra da düello tanıklarıyla aralarında geçen

görüşmeyi anlattı ve yiğitliğinin öyküsünü anlatırken zevkleniyordu. Julia onu dehşet içinde dinliyordu.

— Ben şövalye ha? Ben şövalye? diye haykırdı Don Alejandro. Ben? Alejandro Gómez? Hiçbir zaman! Ben yalnızca bir erkeğim, ama tam bir erkeğim, yalnızca bir erkek!

— Ya ben? diye sordu Julia, konuşmuş olmak için.

— Sen mi? Tam bir kadın! Ve de roman okuyan bir kadın. O ise kontçuk, satranççı bir hiç, bir hiçten başka şey değil! Seni eğlendirecek, kadın düşkünü bir köpekten niçin yoksun bırakayım? Ya uzun tüylü küçük bir fino köpeği ya bir Ankara kedisi ya da minik bir maymun alsam, sen de onları okşayacak, hatta öpecek olsan, köpeği, kediyi ya da maymunu kaptığım gibi balkondan sokağa mı fırlatacağım? Ne güzel olurdu ya! Özellikle de yoldan geçen bir yayanın üzerine düşerse. İşte, o ufaklık Kont da aynı, bir fino, bir minik kedi ya da bir maymuncuk. Canın ne zaman isterse eğlen onunla!

— Ama Alejandro, insanlar sana söylediklerinde haklılar... Bu adamın eve gelmesini yasaklamalısın...

— Adam mı?

— Pekâlâ. Bordaviella Kontu'nun eve gelmesine izin vermemelisin.

— Sen izin verme! Eğer gelmesine sen izin vermemezlik edersen, bu, o lanet olasının senin gönlünü kaptığı anlamına gelir. Çünkü sen ona ilgi göstermeye başlamış olsaydın, kendini tehlikeden korumak için onu çoktan kovardın.

— Peki ya ben ilgileniyorsam?...

— Pekâlâ, pekâlâ!.. Aynı sorun! Beni kıskandırmak için yine bu sevme konusunu çıkardın. Beni ha? Be kadın, ötekiler gibi olmadığıma ne zaman inanacaksın?

Julia kocasını gittikçe daha az anlar olmuştu; ama her kezinde boyunduruğu altına daha çok giriyor ve onun kendisini sevip sevmediğinden emin olmayı daha çok istiyordu. Alejandro ise karısının sadakatine güvenmesine karşın ya da Alejandro gibi tam bir erkeğin, bir kadın –kendi karısı– tarafından aldatılamayacağına göre şöyle diyordu kendi kendine: "Kent yaşamı ve roman okumak zavallı karımı altüst etti." Daha sonra onu çiftliklerinden birisine götürmeye karar verdi.

—Kısa süreli bir köy yaşamı sana çok iyi gelecek, dedi bir gün. Bu insanın sinirlerini düzeltir. Kuşkusuz pisipisin olmadan canının sıkılacağını düşünüyorsan bizimle kalması için Kontçuğu çağırabilirsin. Çünkü benim kıskanç olmadığımı ve sana, karıma güvendiğimi biliyorsun.

Orada, çiftlikte zavallı Julia'nın kuruntuları daha da arttı. Canı çok, çok sıkılıyordu. Kocası kitap okumasına izin vermiyordu.

—Daha kötü duruma düşmeden kitaplarından uzaklaştırmak ve nevrastenini kökten iyileştirmek amacıyla seni buraya getirdim.

— Nevrastenim mi?

— Kuşkusuz! Seninki bundan başka bir şey değil. Bunun suçlusu kitaplar.

— Demek bir daha okumayacağım!

— Yo, yo, o kadarını istemiyorum... Senden hiçbir şey istemiyorum. Yoksa ben bir zorba mıyım? Senden hiçbir şey istiyor muyum?

— Hayır! Seni sevmemi bile istemiyorsun!

— Kuşkusuz, bu istenemez! Üstelik beni sevdiğini ve başka birisini sevemeyeceğini biliyorum... Beni tanıdıktan ve sayemde bir erkeğin ne demek olduğunu anladıktan sonra, aklından geçirsen bile başkasını seve-

mezsin. Bundan eminim... Ama kitaplardaki şeylerden söz etmeyelim! Romanları sevmediğimi sana zaten söylemiştim. Bu romanlar, kontlarla çay içerken konuşulan deli saçması şeylerdir.

Zavallı Julia'nın sıkıntısı, bir gün kocasının kaba saba ve hiç de güzel olmayan bir hizmetçi kadınla edepsizce ilişkiye girdiğini anlayınca daha da arttı. Ve bir gece, yemekten sonra ikisi başbaşayken kadın birdenbire:

— Alejandro, dedi, Simona ile olan ilişkinden haberim yok sanma...

— Ben de fazla saklamadım. Ama bunun önemi yok. Her gün baklava börek yenmez.

— Ne demek istiyorsun?

— Her gün için sen çok güzelsin.

Kadın titredi. Kocası ilk kez ona, ağız dolusu söylüyordu: güzel. Ama gerçekten kendisini seviyor muydu?

— Ama o yosmayla!.. dedi Julia, bir şey söylemiş olmak için.

— Tam üstüne bastın. Pasaklılığına dek onda benim hoşuma giden bir şeyler var. Nerdeyse bir çöplükte büyütüldüğümü unutma ve arkadaşlarımdan birisinin söylediği gibi pisliğe düşkünlük var bende. Ve şimdi bu köylü ara yemeğinden sonra senin güzelliğini, kibarlığını ve zarafetini daha iyi değerlendireceğim.

— Beni pohpohluyor musun yoksa küfür mü ediyorsun, anlamıyorum.

— Peki! Nevrasteni işte! Ve tam da iyileşmek üzere olduğunu sanırken!..

— Kuşkusuz, siz erkekler canınızın her istediğini yapabilirsiniz, karınızı aldatmak bile olsa...

— Kim seni aldattı?

— Sen!

— Sen buna aldatmak mı diyorsun? Püf!.. Kitaplar, kitaplar! Simona umurumda bile değil, hiç...

— Kuşkusuz! O senin için küçük bir köpek, minik bir kedi ya da maymun!

— Bir maymun, çok doğru; yalnızca bir maymun! En çok da maymuna benzemesi! Sana söyledim, bir maymun. Ama bunun için sana kocalık yapmadım mı?

— Bunun için sana karılık yapmadığımı mı söylemek istiyorsun...

— Julia, bakıyorum da gittikçe akıllanıyorsun...

— Kuşkusuz, her şey öğreniliyor!

— Ama kuşkusuz benden öğreniyorsun, o kedicikten değil!

— Kuşkusuz senden öğreniyorum!

— Pekâlâ; bu köylü parçasının seni kıskandıracağını sanmıyorum... Sen kıskanacaksın ha? Sen? Benim karım? Hem de bu maymundan? Ona gelince, ona para veriyorum, işte alan memnun, satan memnun...

— Kuşkusuz, insanın parası olunca...

— Bu para ile çabucak evlenir ve bu parayla kocasına haybeden bir oğul getirir. Ve eğer çocuk da, tam bir erkek olan babasına benziyorsa nişanlı iki kat kazançlı çıkar.

— Sus! Sus! Sus!

Zavallı Julia ağlamaya başladı.

— Çiftliğimin dedi, Alejandro kesin bir biçimde, senin nevrastenine iyi geleceğini sanıyordum. Daha da kötü olmamaya dikkat et!

Bundan iki gün sonra kent merkezine döndüler.

Julia da sıkıntılı yaşamına döndü, Bordaviella Kontu ise daha temkinli de olsa ziyaretlerine başladı. Julia da

yeniden o öfkeli Julia olup çıkmıştı. Dostunun zehirli anıştırmalarına, ama özellikle de kocasının önünde yaptığı dostluk gösterilerine kulak kesilmeye başlamıştı. Kocası ise: "Yine çiftliğe dönüp seni tedavi ettirmek gerekecek," demekle yetiniyordu.

Bir gün öfkeden çılgına dönmüş olan Julia, kocasına:

— Sen erkek değilsin, Alejandro, dedi, hayır, erkek değilsin sen.

— Kim? Ben mi? Nedenmiş o?

— Hayır, sen erkek değilsin, erkek değilsin sen!

— Açıkla.

— Beni sevmediğini ve hiç umrunda olmadığımı, sana göre oğlunun annesi bile olmadığımı; üstelik benimle yalnızca kibirlenmek, böbürlenmek, beni sergilemek, benim güzelliğimle övünmek için evlendiğini artık biliyorum ve...

— Tamam, tamam, bunlar roman. Niçin erkek değilmişim ben?

— Beni artık sevmediğini biliyorum...

— Bu sevmek, sevmemek ve aşk masallarının ve bütün bu saçmalıkların kont çevrelerinin, danslı toplantıların konuşma konuları olduğunu yüz kere söyledim sana.

— Beni sevmediğini biliyorum...

— Peki, daha başka?...

— Ama Kontun, pisipisi dediğin o adamın her an eve gelmesine izin vermen...

— İzin veren sensin!

— Benim sevgilimse niçin izin vermeyecekmişim? İşittin, sevgilim. Kedicik, benim sevgilim.

Alejandro karısına bakıp aldırış etmeden kalakaldı. Adamın patlamasını bekleyen Julia daha da öfkelendi ve daha yüksek sesle bağırdı:

— Peki ne oldu? Öteki kadın gibi şimdi beni de öldürecek misin?

— Ne öteki karımı öldürdüğüm doğru ne de kediciğin senin sevgilin olduğu. Beni kışkırtmak için yalan söylüyorsun. Beni Otello yapmak istiyorsun. Ama benim evim tiyatro değil. Böyle sürdürürsen sonunda delirirsin ve seni kapatmamız gerekir.

— Deli mi? Ben delireceğim ha?

— Olup olacağı bu! Sonunda bir sevgilin olduğuna inanmak! Karım beni aldatabilirmiş gibi! Beni! Alejandro Gómez hiçbir zaman bir kedicik olamaz! O yalnızca erkek, tam bir erkek! Hayır, aradığın şeyi elde edemeyeceksin, Romanlarda, kont çevrelerinde, danslı çaylarda duyulan sözcükleri sana armağan etmemi sağlayamayacaksın. Evim, tiyatro değil.

— Korkak! Korkak! Korkak! diye bağırdı Julia kendinden geçmiş olarak, korkak!

— Burada önlem almam gerekecek, dedi kocası.

Ve çekip gitti.

Bu olaydan iki gün sonra ve karısını bu iki gün boyunca tutuklu bulundurduktan sonra Alejandro onu odasına çağırdı. Zavallı Julia gittikçe tükeniyordu. Odada Bordaviella Kontu ile başka iki senyor ve kocası onu bekliyorlardı.

— Bak Julia, dedi kocası, korkunç bir dinginlikle. Bu iki senyor, benim isteğim üzerine seni iyileştirebilmemiz için durumunla ilgili bilgi almak üzere gelen iki ruh doktoru. Kafan pek yerinde değil ve düzeldiğin zaman bunu iyi anlayacaksın.

— Sen ne yapıyorsun burada, Juan, diye sordu Julia Konta, kocasına aldırmadan.

— Onu görüyor musunuz? diye sordu Alejandro, doktorlara dönerek. Hâlâ düş evreninde; sanıyor ki bu senyor...

— Evet, benim sevgilim o! diyerek kocasının konuşmasını kesti. Hem de kendisi söylüyor.

Kont yere bakıyordu.

— Görüyorsunuz ya Sayın Kont, dedi Alejandro, Bordaviella Kontu'na. Deliliği hâlâ sürüyor. Çünkü onunla olamadınız, onunla olamadınız, karımla bu tür ilişkiler olanaksız.

— Kuşkusuz olanaksız, diye haykırdı Kont.

— Onu görüyorsunuz! diye ekledi Alejandro bir kez daha doktorlara dönerken.

— Ama nasıl olur! diye bağırdı Julia, Sen, sen Juan, sen, benim sevgilim, benimle olduğunu nasıl yadsıyabilirsin?

Kont, Alejandro'nun soğuk bakışları altında titriyordu:

— Rahat olun, Senyora dedi, kendinize gelin. Bunların hiçbirisinin doğru olmadığını biliyorsunuz. Bu eve, kocanızın olduğu kadar sizin de dostunuz olarak geliyorsam Senyora, Bordaviella Kontu olarak, böyle bir dostun hiçbir zaman gururunu kırmayacağını da biliyorsunuz....

— Nasıl benim mi? diye lafa karıştı Alejandro, benim mi? Benim mi? Alejandro Gómez'in ha? Hiç kimse benim gururumu kıramaz, ne de karım beni aldatabilir. Görüyorsunuz beyler, zavallı deli...

— Yoksa sen de mi, Juan? Sen de ha pisipisi, diye bağırdı kadın. Korkak! Korkak! Kocam seni tehdit etti, korkudan, korkudan, korkak, korkak, korkak, doğruyu söylemek yürekliliğini gösteremiyorsun ve bana deli denilsin diye bu alçakça oyuna katılıyorsun! Korkak. Korkak, rezil! Sen de kocam gibi...

— Görüyor musunuz beyler, dedi Alejandro doktorlara. Zavallı Julia sinir krizi geçirdi ve bitkin kalakaldı.

— Pekâlâ beyim, dedi Alejandro Kont'a dönerek, biz gidelim ve bu iki uzman beyi zavallı karımla baş başa bırakalım da muayenelerini tamamlasınlar.

Kont Alejandro'nun peşinden gitti. Odadan çıkınca ona:

— Bilmeniz gereken, ya karım delirdi ya sizi böyle kuruyor ya da beyninin tıpası attı. Seçimi siz yapın.

— Benim yapmam gereken, sizinle başka bir hesabım kalmaması için size olan borcumu ödemek.

— Hayır; yapmanız gereken dilinizi tutmanız. Karımın kesin olarak deli olduğunda, sizin de salağın birisi olduğunuzda anlaşalım. Tamam! ...ve ona bir tabanca gösterdi.

Biraz sonra doktorlar aralarında konuşarak Alejandro'nun odasından çıktılar:

— Korkunç bir trajedi bu. Peki ne yapacağız?

— Kadının deli olduğunu bildirmekten başka çaremiz var mı? Yoksa, adam hem kadını hem de o zavallı Kontu öldürür.

— Peki ama meslek ahlakımız?

— Burada ahlak daha büyük bir cinayeti önlemektir.

— Onun, Alejandro'nun deli olduğunu bildirmek daha doğru olmaz mı?

— Hayır, o deli değil, başka bir şey.

— Kendisinin dediği gibi erkekten, tam bir erkekten başka bir şey değil.

— Zavallı kadın! Bunu duyunca ne kadar üzülecek! Benim korktuğum, sonunda onun gerçekten delirmesi.

— Deli olduğunu bildirmekle belki de kurtaracağız onu. En azından bu evden uzaklaşabilir.

Gerçekten, onun delirdiğini açıkladılar. Ve de bu açıklamayla kocası kadını akıl hastalıkları hastanesine yatırdı.

Akıl hastalıkları hastanesine kapatıldığını gören zavallı Julia'nın ruhunu, yıldızsız, karanlık, korkunç ve soğuk bir gece bastırdı. Tek tesellisi, küçük oğlunu görmesi için her gün hastaneye getirmelerine izin verilmesi oldu. Çocuğunu kollarının arasına alıyor, ufacık yüzünü gözyaşlarına boğuyordu. Zavallı çocuk da nedenini bilmeden ağlıyordu.

— Ah oğlum! Oğlum! diyordu ona. Babanın kanını senden boşaltabilsem!.. Çünkü senin baban!..

Ve yalnız kalınca zavallı kadın kendisini deliliğin kıyısında duyumsuyor, kendi kendine konuşuyordu: "Sonunda burada delirip, o alçak kontla olan ilişkimin yalnızca bir düş ve sanrı olduğuna mı inanacağım yoksa? Korkak, evet korkak, rezil! Beni böyle bırakıp gitmek ha? Beni burada bırakıp gidiyor. Beni buraya tıkmalarına izin veriyor! Kedicik, evet kedicik! Kocam haklı. Peki ama o, Alejandro niçin bizi öldürmedi? Öldürmez! Daha korkunç bir öç almak için! O rezil kediyi öldürecek!.. Hayır, onu aşağılayacak, yalan söyletecek ve beni terk ettirecek. Kocamın önünde titriyordu, onun önünde titriyordu. Ah, kocam tam bir erkek olduğu için! Peki beni niçin öldürmedi? Otello olsa beni öldürürdü! Ama Alejandro, Otello değil, Otello gibi kaba değil. Otello gözüpek bir Mağripli ama pek zeki değil. Alejandro'ya gelince... Alejandro'nun köylülere özgü melun kibrinin hizmetinde çalışan güçlü bir zekâsı var. Hayır, bu adam ilk karısını öldürmek zorunda kalmadı; ölmesine neden oldu. Kadın onun önünde korkudan ölmüştür. "Peki beni seviyor mu?"

Ve orada, psikiyatri kliniğinde, sıkıntılı ikilemiyle bir kez daha yüreğini ve kafasını sorgulamaya başladı: "Beni seviyor mu yoksa sevmiyor mu?" Sonra da kendi kendine yanıtlıyordu: "Ben, evet onu seviyorum! Hem de körü körüne!"

Ve gerçekten delirmek korkusuyla iyileşmiş gibi yaptı, Bordaviella Kontu'yla olan ilişkisinin hayali olduğuna güvence vermeye başladı. Bu durumu kocasına bildirdiler.

Bir gün Julia'yı kocasının beklediği konuşma odasına çağırdılar. İçeri girer girmez hıçkırarak diz çöküp ayaklarına kapandı:

— Bağışla beni, Alejandro, bağışla beni!

— Kalk ayağa kadın, dedi ve kaldırdı karısını.

— Bağışla beni!

— Seni bağışlamak mı? Peki niçin? Artık iyileştiğini... sanrılar görmez olduğunu bana söylemiş olsalardı...

Julia, kocasının insanı delip geçen o soğuk bakışlarına korkuyla baktı. Korkuyla ve çılgınca bir aşkla. Daha az kör olmayan bir korkuyla karışık kör bir aşktı bu.

— Evet haklısın Alejandro, haklısın; çıldırdım ben, kesin çıldırdım. Ve seni kıskandırmak için, yalnızca seni kıskandırmak için o şeyleri uydurdum. Hepsi yalandı. Seni nasıl aldatabilirdim? Ben? Seni ha? Seni? Bana şimdi inanıyor musun?

— Bir kezinde, Julia dedi kocası, buz gibi bir sesle, sen, ilk karımı öldürdüğümün doğru olup olmadığını sormuştun bana, ben de sana yanıt olarak buna inanıp inanmadığını sormuştum. Peki sen bana ne demiştin?

— Buna inanmadığımı ve inanamayacağımı söylemiştim!

— Öyleyse şimdi, sana hiç inanmadığımı, o kediyle ilişki kurduğuna hiçbir zaman inanmadığımı söylüyorum. Bu yeter mi sana?

Julia çıldırmak üzere olduğunu duyumsayarak titriyordu; içiçe girmiş korku ve aşk çılgınlığını duyumsayarak.

— Peki şimdi, diye ekledi zavallı kadın kocasını kucaklayıp kulağına fısıldayarak, şimdi Alejandro, söyle bana, seviyor musun beni?

Ve işte o zaman zavallı kadın, kocası Alejandro'da daha önce hiç görmediği bir şey gördü; zengin adamın kıskançça mühürleyip sakladığı korkunç ve gizli ruhunun derinliklerini keşfetti. Fırtınalı havadaki bir şimşek ışığı yüzeyini ışıldatarak o ruhun karanlık, siyah gölünü bir an aydınlatıyormuş gibi oldu. O adamın bıçak gibi keskin ve soğuk gözlerinden iki damla gözyaşı döküldüğünü gördü.

Ve haykırdı:

— Sanki seni sevmedim mi kızım, sanki seni sevmedim mi kızım! Tüm ruhumla, tüm kanımla, tüm benliğimle; kendimden daha çok! Hayır, başlangıçta, evlendiğimizde sevmiyordum. Ama şimdi? Şimdi seviyorum. Körcesine, çılgıncasına. Senin benim olmandan daha çok, ben seninim.

Ve çılgın gibi, hayvansı, coşkulu, kızgın bir öfkeyle onu öperken kekeledi: "Julia! Julia! Tanrıçam benim! Benim her şeyim!"

Julia, kocasının ruhunu çırılçıplak görünce yine çıldırdığını sandı.

— Şimdi ölmek isterdim, Alejandro, diye fısıldadı kulağına, başını omzuna dayayarak.

Bu sözler üzerine adam, bir düşten uyanıp kendine geliyormuş gibi oldu; şimdi bir kez daha o soğuk ve kesici gözleri, o iki gözyaşı damlasını yutmuş gibi konuştu:

— Böyle bir şey hiç olmadı, değil mi Julia? Artık biliyorsun; ama söylediğimi söylememiş olayım... Unut bunu!

— Unutmak mı?

— Pekâlâ, kendine sakla ve bunu duymamışsın gibi yap!

— Susacağım...

— Kendi kendineyken de sus!

— Susacağım; ama...

— Yeter!

— Ama Tanrı aşkına, Alejandro, bir an beni bırak, yalnızca bir an... Beni ben olduğum için mi seviyorsun, yoksa senin bir şeyinmişim gibi mi?

— Bunu unutman gerektiğini söyledim sana. Artık ısrar etme, çünkü eğer ısrar edersen seni burada bırakırım. Seni çıkarmaya geldim; ama iyileşmiş olarak çıkman gerekir.

— Kuşkusuz iyiyim! dedi kadın tüm gücüyle.

Ve Alejandro karısını evlerine götürdü.

Julia, Ruh Hastalıkları Hastanesi'nden çıktıktan birkaç gün sonra Bordaviella Kontu, Alejandro'dan evlerine yemeğe gelmesi için bir çağrı değil, emir aldı.

"Sayın Kont, bildiğiniz gibi diyordu mektubunda, karım Ruh Hastalıkları Hastanesi'nden tam iyileşmiş olarak taburcu oldu; zavallıcık bunalım döneminde, sizin gibi mükemmel bir beyefendinin alçaklık yapabileceğini sanarak, onur kırmak amacıyla olmasa bile, size çok sert bir biçimde hakarette bulundu, benim aracılığımla sizin gibi bir beyefendiye onur borcunu ödeyebilmek için, öbür gün, perşembe günü yemekte bize eşlik etmenizi rica ediyorum. Karım rica ediyor, ben ise emrediyorum. Çünkü bu özrü ve açıklamaları kabul etmek için gelme-

yecek olursanız, bunun sonuçlarına katlanacaksınız. Ve siz bunun neye mal olabileceğini biliyorsunuz.

Alejandro Gómez"

Bordaviella Kontu eve sapsarı, titreye titreye ve bitkin bir durumda geldi. Yemek hüzünlü bir havada konuşarak geçti. Alejandro'nun –uşakların önünde– en kaba, en yabanıl şakaları arasında, ağza alınmadık çapkınlık öyküleri de anlatıldı. Julia da masadaydı. Tatlılar yenildikten sonra Alejandro uşağa dönerek, "Çay getir," dedi.

— Çay mı? diyecek oldu Kont.

— Evet Sayın Kont, dedi ona, evin beyi. Karnım ağrıdığı için değil, havaya girmek için. Beyefendiler arasındaki özür dilemelerde çay işe yarıyor.

Sonra uşağa dönüp, "Çekil sen," dedi.

Üçü yalnız kaldı. Kont titriyordu. Çayını yudumlamak yürekliliğini bile gösteremedi.

— Önce bana servis yap, Julia, dedi kocası. Sayın Kont, önce ben içeyim ki bizim evde herşeyin güvenle yenilip içildiğini göresiniz.

— Ama ben...

— Hayır Kont, bir beyefendi ya da daha az saygıdeğer birisi olmasam da henüz bu duruma düşmedim. Şimdi de karım size birkaç açıklama yapacak.

Alejandro, Julia'ya baktı ve Julia da olağanüstü bir sesle yavaş yavaş konuşmaya başladı. Çok çok güzeldi. Gözleri şimşek gibi pırıl pırıldı. Sözcükleri soğuk ve ağırdı ama bunların altında yiyip bitiren bir ateşin yandığı anlaşılıyordu.

— Kocamın sizi çağırmasını sağladım, Sayın Kont, dedi; çünkü size çok sert bir biçimde hakaret ettiğim için sizden özür dilemek zorundayım.

— Benden mi Julia?

— Bana Julia demeyiniz! Evet, sizden. Çıldırdığım, kocama olan sevgimden çıldırdığım zaman, her ne pahasına olursa olsun beni sevip sevmediğinden emin olmak için, onun kıskançlığını kışkırtmak amacıyla sizi alet olarak kullanmak istedim ve delirince de beni baştan çıkarmakla suçladım sizi. Büyük bir yalandı bu ve delirmemiş olsaydım benim yaptığım bir alçaklık olacaktı. Doğru değil mi, Sayın Kont?

— Evet, doğru Doña Julia...

— Senyora Gómez, diye düzeltti Alejandro.

— Sizi suçladığım ve kocam ve ben aramızda size kedi dediğimiz için bizi bağışlayın!

— Bağışlandınız!

— Sizin gibi bir beyefendiyi çok çirkin ve alçakça bir davranışla suçladım...

— Çok iyi, dedi Alejandro, çok iyi! Sizin gibi bir beyefendi, ahlaksızlıkla ve alçaklıkla suçlanıyor; çok iyi!

— Yine de, o zamanki durumumu göz önünde bulundurarak beni bağışlayabileceğinizi ve de bağışlamanız gerektiğini yineliyorum, buna karşın beni bağışlamanızı istiyorum. Beni bağışlıyor musunuz?

— Evet, evet; hepinizi bağışlıyorum; sizleri, hepinizi bağışlıyorum, diye inledi Kont, canlı olmaktan çok ölü gibi ve bu evden olabildiğince çabuk kaçmak isteğiyle.

— Sizleri mi? diye konuşmasını kesti Alejandro. Benim bağışlanacak bir şeyim yok.

— Doğru, doğru!

— Hadi, rahat olun, diye sürdürdü konuşmasını kocası, sizi heyecanlı görüyorum. Bir fincan çay daha alın. Hadi Julia, Sayın Konta bir çay daha ver. İçine ıhlamur ister misiniz?

— Hayır... hayır...

— Pekâlâ, karım size söylemesi gereken şeyi söyledi, siz de onun deliliğini bağışladınız; ziyaretlerinizle evimizi yine onurlandırmanızı rica etmekten başka bir şey kalmıyor bana. Bütün bu olanlardan sonra, ilişkilerimizi kesmenin çok kötü bir sonuç doğuracağını anlarsınız. Ve şimdi karım benim sayemde artık tümüyle iyileşmiş olduğuna göre, buraya gelmekle hiçbir tehlikeyle karşı karşıya kalmayacaksınız. Ve karımın tümüyle iyileştiğinden emin olduğumun kanıtı olarak sizi, ikinizi burada baş başa bırakıyorum; karım belki benim yanımda konuşmak yürekliliğini gösteremeyeceği ya da benim nezaket icabı duymamam gereken bir şeyler söylemek isteyebilir.

Alejandro, davranışıyla her ikisini de çok şaşırtarak onları baş başa bırap çıktı. "Bu nasıl bir adam!" diye düşünüyordu Kont; Julia ise "O, tam bir erkek!" diyordu.

Bunaltıcı bir sessizlik oldu. Julia ile Kont birbirlerine bakmaya cesaret edemiyorlardı. Bordaviella Kontu, Alejandro'nun çıktığı kapıya bakıyordu.

— Hayır, dedi Julia, böyle bakmayın; kocamı, Alejandro'yu tanımıyorsunuz siz. Konuştuklarımızı izlemek için kapının arkasında duruyor olamaz o.

— Bilmem ki!.. Tanıklar bile getiriyor olabilir...

— Niçin böyle söylüyorsunuz, Sayın Kont?

— İki doktoru getirip beni olabildiğince utandırdığı ve sizin yüzünüze karşı deli olduğunuzu açıklatmak alçaklığını gösterdiğini anımsamıyor musunuz?

— Evet, doğruydu, çünkü o zaman ben deli olmamış olsaydım, dediğim gibi benim sevgilim olduğunuzu söyleyemezdim...

— Ama...

— Aması ne, Sayın Kont?

— Yoksa ikiniz de benim deli olduğumu ya da öyle olacağımı mı bildirmek istiyorsunuz? Beni geri mi çevireceksiniz, Julia?...

— Doña Julia ya da Senyora Gómez'im ben!

— Senyora Gómez, nedeni ne olursa olsun beni geri mi çevireceksiniz? Yalnızca benim kur yapmamı kabul ederek... hayır, kur yapmamı değil; aşkımı da mı bitireceksiniz?...

— Sayın Kont!..

— Benim kur yapmamı yalnızca kabul etmekle kalmadınız, beni siz kışkırtmadınız mı? Ve de...

— Size söyledim Sayın Kont, o zamanlar deliydim ben ve artık bunu size bir kez daha yinelememe gerek yok.

— Sizin sevgiliniz olmaya başladığımı da mı yadsıyacaksınız?

— Deli olduğumu bir kez daha yineliyorum size.

— Bu evde bir dakika daha kalamam. Hoşça kalın!

Kont, iteceği korkusuyla elini Julia'ya uzattı. Ama Julia onun elini tuttu ve ona:

— Kocamın size söylediğini biliyorsunuz artık. Ne zaman isterseniz buraya gelebilirsiniz ve ben de Tanrının ve Alejandro'nun sayesinde tamamen iyileştiğime, her bakımdan iyileştiğime göre, Sayın Kont, ziyaretlerinize son vermeniz kötü bir etki bırakır.

— Ama Julia?...

— Ne? Yine aynı yanlışları mı yapacaksınız? O zamanlar deli olduğumu söylemedim mi size?

— Kocanızla bir olup deli edeceğiniz ben olacağım...

— Sizi mi? Sizi deli etmek mi? Bana pek kolay görünmüyor...

— Kuşkusuz! Kedicik!

Julia gülmeye başladı. Şaşırmış ve utangaç Kont ise, bir daha bu eve dönmemeye kararlı olarak çekip gitti.

Ruhunun bütün bu fırtınaları, zavallı Julia'nın yaşamını altüst etti ve ağır bir biçimde hastalandı, ruhsal hastalık. İşte şimdi gerçekten çıldırmakta olduğu görülüyordu. Sık sık bunalıma giriyor ve o zaman en yakıcı ve en tutkulu sözcüklerle kocasını çağırıyordu. Ve Alejandro dinginleştirmeye çalışarak karısının acılı bunalımlarına yardım ediyordu: "Seninim, seninim, seninim, yalnızca seninim, senden başka kimseye ait değilim," diye fısıldıyordu kulağına, o anda Julia da kocasının boynuna sarılıyor, nerdeyse boğacakmış gibi sıkıyordu.

İyi gelip gelmeyeceğini görmek için Julia'yı bitkin bir durumda çiftliğe götürdü. Ama ağrı kadını öldürmek üzereydi. Korkunç bir ağrı karın bölgesine yayılmaktaydı.

Varlıklı adam, ölümün karısını yavaş yavaş elinden almakta olduğunu görünce korkunç ve sürekli bir öfkeye kapıldı. En iyi doktorları çağırdı. "Her şey boşuna!" dediler kendisine.

— Hatırım için kurtarın onu! dedi doktora.

— Olanaksız, Don Alejandro, olanaksız!

— Nasıl olursa olsun, kurtarın onu benim hatırım için. Bütün varlığım, bütün milyonlarım onun için, onun yaşamı için feda olsun!

— Olanaksız, Don Alejandro, olanaksız!

— Yaşamım, benim yaşamım ona feda olsun! Kan nakli denen şeyi bilmiyor musunuz? Bütün kanımı alın, ona verin. Hadi, çekin kanımı.

— Olanaksız, Don Alejandro, olanaksız!

— Nasıl olanaksız? Kanım, bütün kanım onun olsun!

— Yalnızca Tanrı kurtarabilir onu!

— Tanrı ha! Nerede Tanrı? Hiç düşünmedim Tanrıyı.

Ve sonra Julia'ya, sapsarı olmuş ama gittikçe daha da güzelleşen, eli kulağında ölümün tüm güzelliği üzerinde olan karısına:

— Tanrı nerede, Julia? dedi.

Julia, nerdeyse bembeyaz iri gözlerini açarak yukarıyı gösterip:

— İşte orada! dedi.

Alejandro karısının karyolasının başucunda asılı duran İsa'nın çarmıha gerilmiş heykelciğini eline aldı, avuçları arasında sıkarak: "Benim hatırım için kurtar onu," dedi, "benim hatırım için kurtar onu! Benden ne istersen iste, tüm servetimi, bütün kanımı, ben... hepsini... ben hepsini..."

Julia gülümsüyordu. Kocasının bu kör öfkesi ruhunu çok yumuşak bir ışıkla dolduruyordu. Sonunda ne kadar mutluydu! Bu adamın kendisini sevmesinden hiç kuşkuya düşmüş müydü?

Ve zavallı kadın damla damla yaşamını yitirmekteydi. Mermer gibi ve soğuktu. Ve o zaman kocası yanına uzandı, sıkı sıkı sarıldı ona, tüm sıcaklığını, zavallı kadından uçup gitmekte olan sıcaklığın yerine tüm kendi sıcaklığını vermek istiyordu. Ve de soluğunu vermek istedi kadına. Çılgın gibiydi. Ve kadın gülümsüyordu.

— Ölüyorum Alejandro, ölüyorum.

— Hayır ölmüyorsun, diyordu Alejandro, sen ölemezsin!

— Senin karın ölemez ha?

— Hayır; benim karım ölemez. Önce ben öleceğim. Bakalım, ölüm gelecekse gelsin! Bana! Ölüm bana! Gelsin!

— Ah Alejandro, bu denli çektiğim acıya değdi!.. Bir de beni sevdiğinden kuşkulanmıştım!.

— Hayır, seni sevmiyordum, hayır! Sevmek işinin, romanlara özgü saçmalık olduğunu bin kez söyledim sana Julia. Seni sevmiyordum, hayır! Aşk... aşk! Ve aşktan söz eden o zavallı korkaklar, karılarının ölmelerine izin verirler. Hayır, bu sevmek değildir... Seni sevmiyorum...

— Peki ne öyleyse? diye sordu Julia, zayıf incecik sesiyle, eski acısına yine yakalanmıştı.

— Hayır, seni sevmiyorum... Seni... seni... seni... laf yok! diye patladı kuru kuru hıçkırarak, nefes darlığına, acı hırıltısına ve yabanıl aşk hırıltısına benzeyen hıçkırıklarla.

— Alejandro!

Ve bu zayıf seslenişinde, acı utkusunun bütün sevinci vardı.

— Ve de hayır, ölmeyeceksin; ölemezsin; ölmeni istemiyorum! Beni öldür, Julia ve sen yaşa! Haydi, öldür beni, öldür beni!

— Evet, ölüyorum...

— Ben de seninle!

— Peki çocuk n'olacak, Alejandro?

— O da ölsün. Sen olmadan onu niçin seveyim ki?

— Tanrım! Tanrım! Alejandro delisin sen...

— Evet, ben, ben deliyim. Öldür beni! Yanında götür beni!

— Olabilseydi!..

— Yo, beni öldür, sen yaşa ve biliyorum ki...

— Peki sen?

— Ben mi? Senin olamadıktan sonra ölümün olayım!

Ve tutmak bırakmamak istercesine kadına sarıldıkça sarılıyordu.

— Pekâlâ, sonunda söyle bana, sen kimsin Alejandro? diye sordu Julia kulağına.

— Ben mi? Yalnızca senin erkeğin... senin yarattığın erkeğim!

Bu sözler, geminin, yaşamın kıyısından karanlık göle doğru yola çıkmasını andıran ölüm ötesi bir fısıltı gibi yayıldı.

Biraz sonra Alejandro güçlü kolları arasında enkazdan başka bir şey tutmadığını duyumsadı. Ruhuna, kapkaranlık ve buz gibi bir gece yayılmıştı. Ayağa kalktı ve bu kaskatı, cansız güzelliğe bakakaldı. Onu hiç bu denli güzel görmemişti. Son geceden sonra, sonsuz tan ağarmasının ışığına boğulmuştu. Artık soğumuş olan bedenin anısına karşın, bütün yaşamının, herkesten, kendisinden bile gizlediği yaşamının, buzdan bir bulut gibi geçtiğini duyumsadı. O anda korkunç çocukluğuna geri döndü ve babası denilen adamın acımasız tekmeleriyle nasıl titrediğini, kendisine nasıl küfrettiğini ve çileden çıktığı bir akşamüstü, kasabanın kilisesindeki İsa'nın önünde lanetler savurarak nasıl yumruklarını sıktığını anımsadı.

Sonunda odadan çıktı, kapıyı arkasından kapadı. Ve oğlunu aradı. Küçük çocuk üç yaşını biraz geçmişti. Babası aldı çocuğu ve sıkı sıkı sarıldı ona. Çılgınca öpmeye başladı. Babasının öpücüklerine alışmamış ve hiç öpülmemiş olan çocuk, bu öpmede dolup taşan yabanıl tutkunun belki de ayrımına vardı ve ağlamaya başladı.

— Sus oğlum, sus! Yapacağım şey için beni bağışlar mısın? Bağışlar mısın beni?

Çocuk, gözlerinde, dudaklarında, saçlarında Julia'nın saçlarını arayan babasına korkuyla bakıyordu, susmuştu.

— Bağışla beni oğlum, bağışla beni!

Son isteğini yerine getirmek için odaya kapandı. Sonra karısına, karısı olan kadına yeniden sarıldı.

— Kanım senin olsun, dedi Alejandro, sanki kadın kendisini duyuyormuş gibi. Ölüm seni aldı götürdü! Seni bulmaya geliyorum!

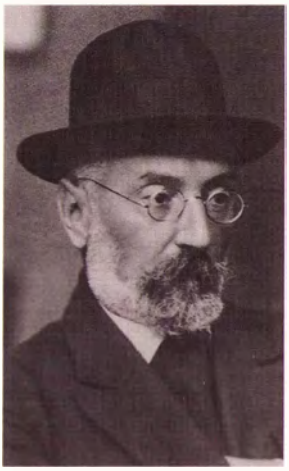
Karısının bir an gülümsediğini ve gözlerini oynattığını görür gibi oldu. Diriltebilirmiş, ona seslenebilirmiş, kulağına korkunç güzel sözler fısıldayabilirmiş gibi çılgınca öpmeye başladı. Kadın soğuktu.

Daha sonra cenazenin bulunduğu yatak odasının kapısını omuzlayarak açmak zorunda kaldıklarında Alejandro'yu karısına sarılmış ve bedeni ölüm soğukluğu ile bembeyaz olmuş, kanı çekilmiş ve kanlar içinde buldular.

Salamanca, Nisan 1916

Modern Klasikler Dizisi - 11

Laín Entralgo'nun "İspanyol bilincinin ve kişiliğinin uyanışı" biçiminde nitelediği "98 Kuşağı" yazarlarından Miguel de Unamuno (1864-1936) Madrid Complutense Üniversitesi'nde felsefe doktorasını tamamladıktan sonra atandığı Salamanca Üniversitesi'nde ders verirken bir yandan da deneme ve makalelerini yayımlamaya başladı. Yönetim karşıtı yazıları yüzünden işine son verildi ve Fuerteventura Adası'na sürüldü. Ancak 1931'de Cumhuriyet'in kuruluşuyla aynı üniversiteye rektör olarak atandı. Tarihsel roman ya da romanlaştırılmış tarih olarak nitelediği tek gerçekçi romanı *Savaşta Barış*'ı (*La Paz en la guerra*) yayımladı.
İkinci romanı *Aşk ve Pedagoji*'de (*Amor y pedagojía*) gerçekçilikten bir hayli uzaklaştı.

Unamuno çağdaş öykü ve roman kişilerini "İpleri başkalarının elinde hareket eden, sokaklarda ya da alanlarda öğrendikleri tümceleri gramofon gibi yineleyen giyinik mankenler" olarak niteler. Manzara betimlemeleriyle, olaylarla, insanoğluna özgü tutkularla okuru yormak istemez. Unamuno'ya göre makineleşme insanı kişiliksizleştirmiştir, teknolojinin girmediği bir evren arar; uygarlığa karşıdır. İç konuşmaları James Joyce'dan daha önce kullanmıştır. Kimi zaman da kişiler, yazar ve okuyucu karşılıklı konuşur ve tartışırlar. Unamuno roman bilimselliği ile alay eder, yazınsal yapıtların yazarın belli başlı önsezilerini açıklamak için birer araç olduklarını ileri sürer. Kimi yapıtlarında ölümsüzlük özlemi ağır basar, kimi zaman Tanrı'ya başkaldırır, kimi zaman da yazgıya boyun eğer. Tüm eserlerinde zengin ve özenli bir dil kullanır; kaba, çirkin sözcükleri ancak deli dolu kişilerine söyleterek kusursuz bir denge tutturmuştur.

Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları olarak Yıldız Ersoy Canpolat'ın eşsiz çevirileriyle *Sis*, *Tula Teyze* ve *Abel Sánchez*'in ardından Unamuno'nun eserlerini yayımlamaya *Üç Örnek Öykü ve Bir Önsöz*'le devam ediyoruz.

9 786053 600602

10 TL